

Risale-i Nuz Külliyyatından

Bilgi: T: 28-10-193

Sayı: 10-50

6.494/3

11-1-1937

Boyuna: 23-2-2000

Eni: 29-2-2000

Boyuna: 17-1-1000 C. H. E. U. S.

Eni: 3-5-2000

خطبة سامية

Hutbe-i Şâmiye

Neşreden: ENVAR NESRİYAT
Klodfarer Cad. No. 36
Tel: 516 21 60
Çemberlitaş - İSTANBUL

Baskı: Engin Ofset
Tel: 516 50 40
1990-İST.

Her Hakkı Mahfuzdur.

Müellif
Bedüzzaman
Said Nursi

Bu Hutbe-i Şâmiye eseri, Ustad Bedüzzaman Said Nursi Hazretlerinin otuzbeş yaşında iken Şam'da, Şam ulemasının ısrarı üzerine Câmi-i Emevi'de irad ettiği bir hutbedir. Çok büyük bir ehemmiyeti haiz olması hasebiyle o zaman Şam'da bir hafta içinde iki defa tab'edilmiştir. Bilâhare müellif Bedüzzaman Said Nursi tarafından tercimesi neşredilmiştir.

Neşir Tarihi: 1911 Dk: E-142

ARABİ HUTBE-İ ŞÂMİYENİN MUKADDİMESİDİR

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَأَنَّ مِنْ شَيْءِ الْأَيْسَرِ يُجْرَمُ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

Aziz Siddik Kardeşlerim,

Kırk sene evvel Şam'daki Cami-i Emevi'de, Şam ulemasının ısrariyle, içinde yüz ehl-i ilim bulunan onbin adama yakın bir azîm cemaata verilen bu arabî ders risalesindeki hakikatları, bir hiss-i kablelvuku ile Eski Said hissetmiş, kemâl-i kat'iyetle müjedeler vermiş ve pek yakın bir zamanda o hakikatlar görünecek zannetmiş. Halbuki iki harb-i umumî ve yirmibeş sene bir istibdad-ı mutlak, o hiss-i kablelvukuun kırk-

elli sene tehirine sebep olmuş; ve şimdi o zamandaki verdiği haberlerin aynen tezahürleri Âlem-i İslâmiyette başlamış. Demek bu pek ehemmiyetli ders, zamanı geçmiş eski bir hute değil, belki doğrudan doğruya 1327'ye belde 1371'de ve Cami-i Emevi yerine Âlem-i İslâm camiiinde üçyüz yetmiş milyon bir cemaate hakikatlı ve taze bir ders-i içtimâî ve İslâmîdir diye, tercümesini neşretmek zamandır tahmin ederim.

Said Nursi

***

Gayet mühim bir suale verilen çok ehemmiyetli bir cevabı burada yazmağa münasebet geldi. Çünkü kırk sene evvel Eski Said o dersinde bir hiss-i kablelvuku ile Risale-i Nur'un hâriku derslerini ve tesiratını görmüş gibi bahsediyor. Onun için o sual ve cevabı yazacağız. Şöyle ki :

Çoklar tarafından hem bana, hem bazı Nur kardeşlerime sual etmişler ve ediyorlar ki :

"Neden bu kadar muarızlara karşı ve muannid feylesoflara ve ehl-i dalâlete mukabil Risale-i Nur mağlûb olmuyor? Milyonlar kıymetli hakiki kütüb-ü imaniye ve İslâmiyenin intişarlarına bir derece sed çektikleri halde; sefahet ve hayat-ı dünyeviyenin lezzetleriyle çok biçare gençleri ve insanları hakaik-ı imâniyeden mahrum bıraktıkları halde; en şiddetli hücum ve en gaddarane muamele ve en ziyade yalanlarla ve aleyhinde

yapılan propagandalarla Risale-i Nur'u kırmak, insanları ondan ürkütmek ve vazgeçirmeğe çalıştıkları halde; hiçbir eserde görülmediği bir tarzda Risale-i Nur'un intişarı, hattâ çoğu el yazması ile altıyüzbin nüsha risalelerinden kemal-i iştîyak ile perde altında intişar etmesi ve dâhil ve hâriçte kemal-i iştîyak ile kendini okutturması hikmeti nedir? Sebebi nedir?" diye bu meâlde çok suallere karşı "Elcevab" deriz ki :

Kur'an-ı Hakîm'in sırr-ı i'caziyle, hakikî bir tefsiri olan Risale-i Nur, bu dünyada bir mânevî Cehennemî dalâlette gösterdiği gibi, imânda dahi bu dünyada mânevî bir Cennet bulunduğunu isbat ediyor. Ve günahların ve fenahlıkların ve haram lezzetlerin içinde mânevî elim elemleri gösterip hasenat ve güzel hasletlerde ve hakaik-ı şeriatın amelinde, Cennet lezâizi gibi mânevî lezzetler bulunduğunu isbat ediyor. Sefahet ehlini ve dalâlete düşenlerini —o cihetle— aklı başında olanlarını kurtarıyor. Çünkü bu zamanda iki dehşetli hal var :

Birincisi :

Âkıbeti görmiyen ve bir dirhem hazır lez-

zeti, ileride bir batman lezzetlere tercih eden hissiyat-ı insaniye akıl ve fikre galebe ettiğinden, ehl-i sefaheti sefahetinden kurtarmanın yegâne çaresi, aynı lezzetinde elemi gösterip hissini mağlûb etmektir. Ve

يَسْتَجِوِرُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا

Âyetinin işaretleriyle

bu zamanda âhiretin elmas gibi nimetlerini, lezzetlerini bildiği halde dünyevî kırılacak şişe parçalarını ona tercih etmek, ehl-i imân iken ehl-i dalâlete o hubb-u dünya ve o sır için tâbi olmak tehlikesinden kurtarmann çare-i yegânesi, dünyada dahi Cehennem azabını ve elemelerini göstermekle olur ki, Risale-i Nur o meslekten gidiyor.

Yoksa bu zamandaki küfr-ü mutlakın ve fenden gelen dalâletin ve sefahetten gelen tiryakiliğin inadı karşısında, Cenâb-ı Hak'ı tanıttırdıktan sonra ve Cehennem'in vücudunu isbat ile ve onun azâbı ile insanları fenalıktan, seyyiattan vazgeçirmek; ondan, belki yirmiden birisi ders alabilir. Ders aldıktan sonra da, "Cenâb-ı Hak Gafururrahîmdir, hem Cehennem pek uzaktır" der, sefahetine devam edebilir. Kalbi, ruhu hissiyatına mağlûb olur.

İşte Risale-i Nur'daki ekser müvazeneler, küfür ve dalâletin dünyadaki elim ve ürkütücü neticelerini göstermekle en muannid ve nefisperest insanları dahi o menhus gayr-i meşrû lezzetlerden ve sefahetlerden bir nefret verip aklı başında olanları tevbeye sevkeder.

O müvazenelerden Altıncı, Yedinci, Sekizinci Sözler'deki küçük müvazeneler ve Otuzikinci Söz'ün Üçüncü Mevkıfındaki uzun müvazene, en sefih ve dalâlette giden adamı da ürkütüyor, dersini kabul ettiriyor.

Meselâ, Âyet-i Nur'daki seyahat-ı hayaliye ile hakikat olarak gördüğü vaziyetleri gayet kısaca işaret edeceğiz. Tafsilâtını isteyen "Sikke-i Gaybiye"nin âhîrindeki 256'dan 259'uncu sahifeye kadar baksın. Ezcümle :

O seyahat-ı hayaliyede rızka muhtaç hayvanat âlemini gördüğüm vakit, maddî felsefe ile baktım : Hadsiz ihtiyaçât ve şiddetli açlıklarıyla beraber zaaf ve aczleri, o zîhayat âlemini bana çok acıklı ve elim gösterdi. Ehl-i dalâlet ve gafletin gözüyle baktığımdan feryad eyledim. Birden hikmet-i Kur'âniye ve imânın dürbünü ile gördüm :

Rahmân ismi Rezzak Burcunda parlak bir güneş gibi tulû' etti. O aç biçare zihayat âlemini rahmet ışığı ile yaldızladı.

Sonra hayvanat âlemi içinde, yavruların zaaf ve acz ve ihtiyaç içinde çırpındıkları hazin ve elim ve herkesi rikkat ve acımağa getirecek bir karanlık içinde diğer bir âlemi gördüm. Ehl-i dalâletin nazarıyla baktığıma "eyvah" dedim. Birden imân bana bir gözlük verdi, gördüm ki : Rahim ismi Şefkat Burcunda tulû' etti. O kadar güzel ve şirin bir surette o acı âlemi sevinçli âleme çevirip ışıklandırdı ki, şekva ve acımak ve hüzünden gelen göz yaşlarımı, sevinç ve şükürün lezzetlerinden gelen damlalara çevirdi.

Sonra sinema perdesi gibi insan âlemi bana göründü. Ehl-i dalâletin dürbünü ile baktım. O âlemi o kadar karanlıklı, dehşetli gördüm ki, en derin kalbimden feryad ettim. "Eyvah" dedim. Çünkü insanlarda ebede uzanıp giden arzuları, emelleri ve kâinatı ihata eden tasavvurat ve efkârları ve ebedi beka ve saadet-i ebediyeyi ve Cennet'i gayet ciddi isteyen himmetleri ve fitrî istidatları ve fitrî had konulmayan, serbest bi-

rakılan kuvveleri ve hadsiz maksatlara müteveccih ihtiyaçları ve zaaf ve aczleriyle beraber hücumlarına maruz kaldıkları hadsiz musibet ve a'dalariyle beraber gayet kısa bir ömür, her gün ve her saat ölüm endişesi altında, gayet dağdağalı bir hayat, yaşamak için gayet perişan bir mâişet içinde kalbe, vicdana en elim ve en müdhiş halet olan mütemadî zeval ve firak belâsını çekmek içinde ehl-i gaflet için zulûmat-ı ebedî kapısı suretinde görülen kabre ve mezaristana bakıyorlar. Birer birer ve taife taife o zulûmat kuyusuna atılıyorlar.

İşte bu insan âlemini bu zulûmat içinde gördüğüm anda, kalb ve ruh ve aklımla, bütün letaif-i insaniyem, belki bütün zerrat-ı vücudum feryad ile ağlamağa hazır iken, birden Kur'an'dan gelen nur ve kuvvet-i imân o dalâlet gözlüğünü kırdı; kafama bir göz verdi. Gördüm ki :

Cenâb-ı Hakk'ın Âdil ismi, Hakîm Burcunda.. Rahman ismi, Kerîm Burcunda. Rahîm ismi, Gafur Burcunda —yani mânâsında— Bâis ismi, Vâris Burcunda.. Muhyi ismi, Muhsin Burcunda.. Rab ismi, Mâlik Burcunda birer güneş gibi tulû' ettiler. O ka-

ranlıklı insan âlemi içinde çok âlemler bulunan umumunu ışıklandırdılar, şenlendirdiler. Cehennemî hâletleri dağıtıp nûranî âhîret âleminden pencereler açıp o perişan insan, dünyasına nurlar serptiler. Zerrat-ı kâinat adedince "Elhamdülillâh, Eşşükrü Lillâh" dedim. Ve aynelyakin gördüm ki : "İmânda mânevî bir Cennet ve dalâlette mânevî bir Cehennem bu dünyada da vardır" yakinen bildim.

Sonra küre-i arzın âlemi göründü. O seyahat-ı hayaliyemde dine itaat etmiyen felsefenin karanlıklı kavanin-i ilmiyeleri hayalime dehşetli bir âlem gösterdi. Yetmiş defa top gülesinden daha sür'atli hareketiyle yirmibeş bin sene mesafeyi bir senede gezip devreden ve her vakit dağılmağa ve parçalanmağa müstaid ve içi zelzeleli, çok ihtiyar ve çok yaşlı küre-i arz içinde ve o dehşetli gemi üstünde kâinatın hadsiz boşluğunda seyahat eden biçare nev'-i insan vaziyeti, bana vahşetli bir karanlık içinde göründü. Başım döndü, gözüm karardı. Felsefenin gözlüğünü yere vurdum, kırdım. Birden hikmet-i Kur'âniye ile ışıklanmış bir göz ile baktım, gördüm ki :

Hâlik-ı Arz ve Semavâtın Kadîr, Alim, Rab, Allah ve (Rabbüsemavati Vel'arz) ve (Müsahhir-üş-şemsi Velkamer) isimleri Rahmet, Azamet, Rububiyet Burçlarında güneş gibi tulû' ettiler. O karanlıkl, vahşetli, dehşetli âlemi öyle ışıktandırdılar ki, o halette benim îmânlı gözüme küre-i arz gayet muntazam, müsahhar, mükemmel, hoş, emniyetli, herkesin erzakı içinde bir seyahat gemisi ve tenezzüh ve keyf ve ticaret için müheyya edilmiş ve ziruhları güneşin etrafında, memleket-i Rabbaniyede gezdirmek ve yaz ve bahar ve güzün mahsûlâtını rızık isteyenlere getirmek için bir gemi, bir tayyare, bir şimendifer hükmünde gördüm. Küre-i arzın zerrati adedince "Elhamdülillâhi alâ nimet-il îmân" dedim.

İşte buna kıyasen Risale-i Nur'da pek çok müvazenelerle ehl-i sefahet ve dalâlet, dünyada dahi bir mânevî Cehennem içinde azap çektiklerini ve ehl-i îmân ve salâhat, dünyada dahi bir mânevî Cennet içinde İslâmiyet ve insanîyet midesiyle ve îmânın tecelliyatıyla ve cilveleriyle mânevî Cennet lezzetleri tadabilirler, belki derece-i imanlarını göre istifade edebilirler.

bette bunlara karşı atom bombası gibi, bu dünyada onların temellerini parça parça edecek bir hakikat-ı kudsiye lâzımdır ki, onların tecâvüzatını durdursun ve bir kısmını imana getirsin.

İşte Cenab-ı Hak'hâ hadsiz şükürler olsun ki, bu zamanın tam yarasına bir tiryak olarak Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyân'ın bir mu'cize-i mânevîyesi ve lemeati bulunan Risale-i Nur, pek çok müvazenelerle en dehşetli muannid mütemerridleri, Kur'an'ın elmas kılıncı ile kırıyor ve kâinat zerreleri adedince vahdaniyet-i İlahîyeye ve îmânın hakikatlarına hüccetleri, delilleri gösteriyor ki, yirmibeş seneden beri en şiddetli hücumlara karşı mağlûb olmayıp galebe etmiş.

Evet Risale-i Nur'da îmân ve küfür müvazeneleri ve hidayet ve dalâlet mukayeseleri bu mezkûr hakikatı bilmüşahede isbat ediyor. Meselâ Yirmiikinci Söz'ün İki Makamın Bürhanları ve Lem'alarına... ve Otuzikinci Söz'ün Birinci Mevkûfına ve Otuzüçüncü Mektub'un Pencereilerine ve Asa-yı Müsâ'nın Onbir Hüccetine sair müvazeneler kıyas edilse ve dikkat edilse anlaşılır ki;

Fakat, bu fırtınalı zamanın, hissi iptal eden ve beşerin nazarını âfâka dağıtan ve boğan cereyanlar iptal-i his nev'inden bir sersemlik vermiş ki, ehl-i dalâlet mânevî azabını muvakkaten tam hissedemiyor. Ehl-i hidayete dahi gaflet basıyor, hakiki lezzeti ni takdir edemiyor.

Bu Asırda İkinci Dehşetli Hal :

Eski zamanda küfr-ü mutlak ve fenden gelen dalâletler ve küfr-ü inadiden gelen temerrüd bu zamana nisbeten pek azdı. Onun için eski İslâm muhakkiklerinin dersleri, hüccetleri o zamanda tam kâfi olurdu. Küfr-ü meşkükü çabuk izale ederlerdi. Allah'a iman umumî olduğundan Allah'ı tanıtmakla ve Cehennem azabını ihtar etmekle çokları sefahetlerden, dalâletlerden vazgeçebilirlerdi. Şimdi ise, eski zamanda bir memlekette bir kâfir-i mutlak yerine şimdi bir kasabada yüz tane bulunabilir. Eskide fen ve ilim ile dalâlete girip inad ve temerrüd ile hakaik-ı imana karşı çıkana nisbeten şimdi yüz derece ziyade olmuş. Bu mütemerrid inatçılar fıravunluk derecesinde bir gurur ile ve dehşetli dalâletleriyle hakaik-ı imaniyeye karşı muaraza ettiklerinden, el-

bu zamanda küfr-ü mutlakı ve mütemerrid dalâletin inadını kıracak, parçalayacak, Risale-i Nur'da tecelli eden hakikat-ı Kur'aniyedir.

İnşâallah nasıl Tılsımlar Mecmuası'nda dinin mühim tılsımlarını ve hilkat-ı âlemin muammalarını keşfeden parçalar o mecmuada toplanmış. Aynen öyle de, ehl-i dalâletin dünyada dahi Cehennemlerini ve ehl-i hidayetin dünyada dahi lezaiz-i Cennetlerini gösteren ve iman Cennet'in bir mânevî çekirdeği ve küfür ise Cehennem zakkumunun bir tohumu olduğunu gösteren Nur'un o gibi parçaları kısacık bir tarzda bir mecmuacık olarak yazılacak ve inşâallah neşredilecek.

***

14 Arabî Hutbe-i Şâmiye Eserinin
Tercümesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bütün zihayatlar hayatlarının lisan-ı hal-
leriyle Hâliklarına takdim ettikleri mânevî
hediyelerini ve lisan-ı halle hamd ve şükür-
lerini, o Zât-ı Vâcibü'l-Vücd'a biz de tak-
dim ediyoruz ki, demiş :

يٰٓاَيُّهَا الرَّحْمٰنُ رَحْمَةً اِلٰهِيَّةً

Yâni, Rahmet-i İlahî-
yeden ümidinizi kesmeyiniz. Hem hadsiz sa-
lât ve selâm ol Peygamberimiz Muhammed
Mustafa Aleyhissalâtü Vesselâm üzerine ol-

sun ki, demiş : يٰٓاَيُّهَا الَّذِي لَا يَمُوتُ مَكَارِمُ اَخْلَاقٍ

ni : "Benim insanlara Cenab-ı Hak tarafın-
dan bi'setim ve gelmemin ehemmiyetli bir

hikmeti, ahlâk-ı haseneyi ve güzel hasletle-
ri tekml etmek ve beşeri ahlâksızlıktan kur-
tarmaktır."

Hamd ve salâtın sonra : Ey bu Cami-i
Emevî'de bu dersi dinleyen Arab kardeşle-
rim! Ben haddimin fevkinde bu minbere ve
bu makama irşadınız için çıkmadım. Çünkü
size ders vermek haddimin fevkindedir. Bel-
ki içinizde yüze yakın ulema bulunan cema-
ata karşı benim misâlim, medreseye giden
bir çocuğun misalidir ki; o sabî çocuk sa-
bahleyin medreseye gidip, okuyup, akşam da
babasına gelip, okuduğu dersini babasına arz-
zeder. Tâ doğru ders almış mı? Almamış mı?
Babasının irşadını veya tasvibini bekler.
Evet bizler size nisbeten çocuk hükmünde-
yiz ve talebeleriniziz. Sizler bizim ve İslâm
milletlerinin üstadlarıdır. İşte ben de al-
dığım dersimin bir kısmını sizler gibi üstad-
larımıza şöyle beyan ediyorum :

Ben bu zaman ve zeminde, beşerin hayat-ı
içtimaiye medresesinde ders aldım ve bildim
ki : Ecnebiler, Avrupalılar terakkide istik-
bale uçmalarıyla beraber bizi maddî cihette
kurun-u vustada durduran ve tevkif eden al-

tı tane hastalıktır. O hastalıklar da bunlar-
dır :

Birincisi : Ye'sin, ümitsizliğin içimizde hay-
yat bulup dirilmesi.

İkincisi : Sidkın hayat-ı içtimaiye-i siyasiye-
de ölmesi.

Üçüncüsü : Adâvete muhabbet.

Dördüncüsü : Ehl-i İmanı birbirine bağlayan
nuranî rabataları bilmemek.

Beşincisi : Çeşit çeşit sarî hastalıklar gibi in-
tişar eden istibdad.

Altıncısı : Menfaat-ı şahsiyesine himmeti has-
retmek.

Bu altı dehşetli hastalığın ilâcını da bir
tıp fakültesi hükmünde hayat-ı içtimaiyemiz-
de, eczahane-i Kur'aniye'den ders aldığım
"Altı kelime" ile beyan ediyorum. Mualece-
nin esasları onları biliyorum.

BİRİNCİ KELİME : "El-emel". Yani
Rahmet-i İlahiyeden kuvvetli ümid besle-
mek. Evet ben kendi hesabıma aldığım der-
sime binâen : Ey İslâm cemaati! Müjde ve-
riyorum ki : Şimdiki âlem-i İslâm'ın saadeti-

dünyeviyesi, bâhusus Osmanlıların saadeti
ve bilhassa İslâm'ın terakkisi onların inti-
bahiyle olan Arab'ın saadetinin fecri sâdı-
kının emâreleri inkişafa başlıyor. Ve saadet
güneşinin de çıkması yakınlaşmış. Ye'sin
burnunun yağına olarak (Hâşiye) ben dün-
yaya işittirecek derecede kanaat-ı kat'iyem-
le derim :

İstikbal yalnız ve yalnız İslâmiyet'in olacak.
*Ve hâkim, hakaik-ı Kur'aniye ve imaniye ola-
cak.* Öyle ise şimdiki kader-i İlahî ve kus-
metimize razı olmalıyız ki, bize parlak bir
istikbâl, ecnebilere müevveş bir mâzî düş-
müş. Bu davâma çok bürhanlardan ders al-
mışım. Şimdi o bürhanlardan mukaddemat-
lı bir buçuk bürhanı zikredeceğim. O bür-
hanın mukaddematına başlıyoruz :

(Hâşiye) : Eski Said, hissî kablelvuku ile 1371'de
-başta Arab Devletleri- Âlem-i İslâm'ın ecnebi es-
aretinden ve istibdadından kurtulup İslâmî devletler
teşkil edeceklerini kırkbeş sene evvel haber vermiş.
İki Harb-i Umumî ve 30-40 sene istibdad-ı mutlakı
düşünmemiş. Bin üçyüz yetmiş'e olan vaziyeti bin üç-
yüz yirmi yedi'de olacak gibi müjde vermiş, tehirinin
sebebini nazara almamış.

İşte, İslâmîyetin hakaiki hem mânen, hem maddeten terakki etmeğe kabil ve mükemmel bir istidadı var.

Birinci cihet olan mânen terakki ise : Biliniz! Hakiki vukuatı kaydeden tarih hakikata en doğru şahittir. İşte tarih bize gösteriyor. Hattâ, Rus'u mağlûb eden Japon başkumandanının İslâmîyetin hakkaniyetine şehadeti de şudur ki :

Hakikat-ı İslâmîyetin kuvveti nisbetinde, Müslümanlar o kuvvete göre hareket etmeleri derecesinde ehl-i İslâm temeddün edip terakki ettiğini tarih gösteriyor. Ve ehl-i İslâm'ın hakikat-ı İslâmîye'de za'fiyeti derecesinde tevahüş ettiklerini, vahşete ve tedenniye düştüklerini ve herc ü merc içinde belâlara, mağlûbiyetlere düştüklerini tarih gösteriyor. Sâir dinler ise bil'akistir. Yâni, salâbet ve taassublarının za'fiyeti nisbetinde temeddün ve terakki ettikleri gibi, dinlerine salâbet ve taassublarının kuvveti derecesinde de tedenni ve ihtilâllere maruz kaldıklarını tarih gösteriyor. Şimdiye kadar zaman böyle geçmiş.

Hem Asr-ı Saadet'ten şimdiye kadar hiçbir tarih bize göstermiyor ki; bir Müslüma-

nın muhakeme-i aklıye ile ve delil-i yakîni ile ve İslâmîyete tercih etmekle eski ve yeni ayrı bir dine girdiğini tarih göstermiyor. Avâmın delilsiz, taklidi bir suretté başka dine girmesinin bu mes'eled ehmîyeti yok. Dinsiz olmak da başka mes'eledir. Halbuki, bütün dinlerin etba'ları ise —hattâ en ziyade dine taassub gösteren İngilizlerin ve eski Rusların— muhakeme-i aklıye ile İslâmîyete dâhil olduklarını ve günden güne, bazı zaman takım takım kat'î bürhan ile İslâmîyete girdiklerini tarihler bize bildiriyorlar (Hâşiye).

(Hâşiye) : İşte bu mezkûr dâvaya bir delil şudur ki : İki dehşetli harb-i umûminin ve şiddetli bir istidad-ı mutlakın zuhuruyla beraber, bu dâvaya kırk beş sene sonra şimalin İsveç, Norveç, Finlandiya gibi küçük devletleri Kur'an'ın mekteplerinde ders vermek ve kabul etmek ve komünistliğe, dinsizliğe karşı sed olmak için kabul etmeleri; ve İngiliz'in mühim hatibelerinin bir kısmı Kur'an'ı İngiliz'e kabul ettirmeğe taraftar çıkmaları; ve Küre-i Arz'ın şimdiki en büyük devleti Amerika'nın bütün kuvvetiyle din hakikatlarına taraftar çıkması ve İslâmîyete Asya ve Afrika'nın saadet ve sükûnet ve musalâha bulacağına karar vermesi ve yeni doğan İslâm devletlerini okşaması ve teşvik etmesi ve onlarla itifaka çalışması, kırkbeş sene evvel olan bu müddeayı isbat ediyor, kuvvetli bir şahid olur.

Eğer biz ahlâk-ı İslâmîyenin ve hakaiki imaniyenin kemâlâtını ef'alimize ızhâr etsek, sair dinlerin tâbileri elbette cemaatlerle İslâmîyete girecekler; belki Küre-i Arz'ın bazı küt'aları ve devletleri de İslâmîyete dehâlet edecekler.

Hem nev'-i beşer, hususan medeniyet fenlerinin ikazatıyla uyanmış, intibaha gelmiş, insaniyetin mahiyetini anlamış. Elbette ve elbette dinsiz, başboş yaşamazlar ve olamazlar. En dinsizi de, dine iltica etmeğe mecburdur. Çünkü acz-i beşeri ile beraber hadsiz musibetler ve onu iciten hâricî ve dâhilî düşmanlara karşı istinad noktası; ve fakriyle beraber hadsiz ihtiyâcâta mübtelâ ve ebade kadar uzanmış arzularına meded ve yardım edecek istidad noktası, yalnız ve yalnız Sâni'-i Âlemi tanımak ve iman etmek ve âhirete inanmak ve tasdik etmekten başka, uyanmış beşerin çâresi yok!..

Kalbin sadefinde din-i hakkın cevheri bulunmazsa, beşerin başında maddî-mânevî kıyametler kopacak ve hayvanatın en bedbahı, en perişan olacak.

Hâsıl-ı kelâm : Beşer bu asırda harplerin ve fenlerin ve dehşetli hâdiselerin ikazatıyla

la uyanmış ve insaniyetin cevherini ve câmi' istidadını hissetmiş. Ve insan acib cem'iyetli istidadıyla yalnız bu kısacık, dağdağal dünya hayatı için yaratılmamış, belki ebede meb'ustur ki ebede uzanan arzular mahiyetinde var. Ve bu dar, fânî dünya, insanın nihaysiz emel ve arzularına kâfi gelmediğini herkes bir derece hissetmeğe başlamış.

Hattâ insaniyetin bir kuvvâsı ve hâdimi olan kuvve-i hayâliyyeye denilse : "Sana dünya saltanatı ile beraber bir milyon sene ömür olacak, fakat sonunda hiç dirilmiyecek bir surette bir idam senin başına gelecek." Elbette hakikî insaniyetini kaybetmiyen ve intibaha gelmiş o insanın hayâli, sevinç ve beşarete bedel, derinden derine teessüf ve evvahlarla saadet-i ebediyenin bulunmamasına ağlayacak.

İşte bu nükte içindir ki, herkesin kalbinde derinden derine bir din-i hakkı aramak meylî çıkmış. Herşeyden evvel, ölüm idamına karşı din-i haktaki bir hakikatı arıyor ki kendini kurtarsın. Şimdiki hâl-i âlem bu hakikata şehadet eder.

Kırkbeş sene sonra, tamamıyla beşerin bu

mâniyanın zir ü zeber olacağına emareler görünüyor.

Evet şimdi olmasa da otuz-kırk sene sonra fen ve hakiki mârifet ve medeniyetin hasasını, bu üç kuvveti tam techiz edip, cihazatını verip o sekiz mânileri mağlûb edip dağıtmak için taharri-i hakikat meyelâmını ve insafî ve muhabbet-i insanîyeti, o sekiz düşman taifesinin sekiz cephesine göndermiş. Şimdi onları kaçırmaya başlamış. İnşâallah yarım asır sonra onları darmadağın edecek.

Evet meşhurdur ki: "En kat'î fazîlet odur ki, düşmanları dahi o fazîletin tasdikine şahadet etsin."

İşte yüzer misâllerinden iki misâl: (1)

Birincisi: Ondokuzuncu Asrın ve Amerika Kıt'asının en meşhur feylesofu Mister Karlayl, en yüksek sadasıyla, çekinmiyerek feylesoflara ve Hristiyan âlimlerine neşriyatıye bağırarak böyle diyor, eserlerinde şöyle yazmış:

"İslâmiyet gayet parlak bir ateş gibi doğdu. Sair dinleri kuru ağacın dalları gibi yuttu. Hem bu yutmak İslâmiyetin hakkı imiş. Çünkü sair

tur. Böyle bir eser beşerin sözü olamaz. Bunu Muhammed'in (Aleyhissalâtü Vesselâm) sözüdür diyenler, ilmin zaruriyatını inkâr etmiş olurlar. Yâni Kur'an Allah kelâmı olduğu be-dihidir."

İşte Amerika ve Avrupa'nın zekâ tarlaları Mister Karlayl ve Bismark gibi böyle dâhi muhakkikleri mahsulat vermesine istinaden ben de bütün kanaatimle derim ki:

Avrupa ve Amerika İslâmiyetle hamiledir. Günün birinde bir İslâmî devlet doğuracak. Nasıki Osmanlılar Avrupa ile hamile olup bir Avrupa devleti doğurdu.

Ey Cami-i Emevî'deki kardeşlerim ve yarım asır sonraki Âlem-i İslâm Camiindeki ihvanlarım! Acaba baştan buraya kadar olan mukaddemeler netice vermiyor mu ki, istikbalin kıt'alarında hakikî ve mânevî hâkim olacak ve beşeri, dünyevî ve uhrevî saadete sevk edecek yalnız İslâmiyettir ve İslâmiyete inkilâb etmiş ve hurafattan ve tahrifattan sıyrılacak İsevilerin hakikî dinidir ki Kur'an'a tâbi olur, ittîfak eder.

İkinci Cihet: Yani maddeten İslâmiyetin terakkisinin kuvvetli sebepleri gösteriyor ki,

dinler —fakat Kur'an'ın tasdikine mazhar olmayan kısmı— hiç hükümdedir."

Hem Mister Karlayl yine diyor:

"En evvel kulak verilecek sözlerin en lâyıkı Muhammed'in (Aleyhissalâtü Vesselâm) sözüdür. Çünkü, hakikî söz, onun sözleridir." Hem yine diyor ki:

"Eğer hakikat-ı İslâmiyette şüphe etsen, bedîhiyat ve zaruriyat-ı kat'iyyede iştibah edersin. Çünkü en bedihî ve zarurî bir hakikat ise İslâmiyettir."

İşte bu meşhur feylesof, İslâmiyet hakkında bu şahadetini eserinde müteferrik yerde yazmış.

İkinci Misâl: Avrupa'nın asr-ı âhirden en meşhur bir feylesofu Prens Bismark diyor ki:

"Ben bütün Kütüb-ü Semaviyyeyi tetkik ettim. Tahriş olmalarına binâen beşerin saadeti için aradığım hakikî hikmeti bulamadım. Fakat Muhammed'in (Aleyhissalâtü Vesselâm) Kur'an'ını umum kütüblerin fevkinde gördüm. Her kelimesinde bir hikmet buldum. Bunun gibi beşerin saadetine hizmet edecek bir eser yok-

maddeten dahi İslâmiyet istikbale hükmedecek. Birinci Cihet, mânevîyat cihetinde terakkîyatı isbat ettiği gibi; bu İkinci Cihet dahi maddî terakkîyatını ve istikbaldeki hâkimiyetini kuvvetli gösteriyor. Çünkü Âlem-i İslâm'ın şahs-ı mânevîsinin kalbine, gayet kuvvetli ve kırılmaz "Beş Kuvvet" iğtîma ve imtizac edip yerleşmiş (Hâşiye).

(Hâşiye): Evet Kur'an'ın üstüdiyetinden ve dersinin işaratından fehmediyoruz ki: Kur'an'da mu'cizat-ı Enbiyayı zikretmesiyle; beşerin istikbalde terakkî edeceğini ve o mu'cizatın nazireleri istikbalde vücûda geleceğini beşere ders verip teşvik ediyor:

"Haydi çalış, bu mu'cizatın nûmunelerini göster. Süleyman Aleyhisselâm gibi iki aylık yolu bir günde git! İsa Aleyhisselâm gibi en deşetli hastalığın tedavisine çalış! Hazret-i Musa'nın asâsı gibi taştan âb-ı hayatı çıkar, beşeri susuzluktan kurtar! İbrahim Aleyhisselâm gibi ateş seni yakmayacak maddeleri bul, giy! Bazı Enbiyalar gibi gark ve garbda en uzak sesleri işit, suretleri gör! Dâvud Aleyhisselâm gibi demiri hamur gibi yumuşat, beşerin bütün sanatına medar olmak için demiri balmumu gibi yap! Yusuf Aleyhisselâm ve Nuh Aleyhisselâm'ın birer mu'cizesi olan saat ve gemiden nasıl çok istifade ediyorsunuz. Öyle de, sair Enbiya'nın size ders verdiği mucizelerden dahi o saat ve sefine gibi istifade ediniz, taklidlerini yapınız."

⁵⁴ Birincisi : Bütün kemâlatın üstadı ve üç yüz yetmiş milyon nefisleri birtek nefis hükümüne getirebilen ve hakiki bir medeniyetle ve müsbet ve doğru fenlerle teçhiz edilmiş olan ve hiçbir kuvvet onu kıramıyacak bir mahiyette bulunan hakikat-ı İslâmiyettir.

⁴¹ İkinci Kuvvet : Medeniyet ve san'atın hakiki üstadı ve vesilelerin ve mebdâdilerin tekemmülüyle cihazlanmış olan şedid bir ihtiyaç ve belimizi kıran tam bir fakr, öyle bir kuvvettir ki, susmaz ve kırılmaz.

Üçüncü Kuvvet : Yüksek şeylere müsabaka suretinde beşere yüksek maksatları ders veren ve o yolda çalışıran ve istibdadâtı parça parça eden ve ulvî hisleri heyecana getiren ve gıba ve hased ve kıskançlık ve rekabetle ve tam uyanmakla ve müsabaka şevkiyle ve tecceddüd meylîyle ve temeddün meylânîyle teçhiz edilen "Üçüncü Kuvvet" yalnız hürriyet-i şer'iyedir. Yani, insaniyete lâyk en yüksek kemâlatı olan meyl ve arz-u ile cihazlanmış olmaksızın.

İşte buna kıyasen Kur'an, her cihetle beşeri, maddî, mânevî terakkiyâta sevk etmek için ders veriyor, üstâd-ı küll olduğunu isbat ediyor.

Dördüncü Kuvvet : Şefkatle cihazlanmış şehamet-i imâniye'dir. Yani tezellül etmemek, hakıslara zâlimlere zillet göstermemek, mazlumları da zelil etmemek. Yani hürriyet-i şer'iyenin esasları olan; müstebidlere dalkavukluk etmemek ve biçarelere tahakküm ve tekebbür etmemektir.

Beşinci Kuvvet : İzzet-i İslâmiye'dir ki, i'lâ-yı Kelimetullahı ilân ediyor. Ve bu zamanda i'lâ-yı Kelimetullah, maddeten terakkiye mütevakkıf ve medeniyet-i hakikiyeye girmekle i'lâ-yı Kelimetullah edilebilir. İzzet-i İslâmiye'nin iman ile kat'ı verdiği emri, elbette Âlem-i İslâm'ın şahs-ı mânevîsi o kat'î emri istikbalde tam yerine getireceğine şüphe edilmez.

Evet nasıki eski zamanda İslâmiyet'in terakkisi, düşmanın taassubunu parçalamak ve inadını kırmak ve tecâvüzatını defetmek, silâh ile kılınç ile olmuş. İstikbalde silâh, kılınç yerine hakiki medeniyet ve maddî terakki, ve hak ve hakkaniyetin mânevî kılınçları düşmanları mağlûb edip dağıtacak.

Biliniz ki :

Bizim muradımız medeniyetin mehasini ve

beşere menfaati bulunan iyilikleridir. Yoksa medeniyetin günahları, seyyiatları değil ki; ahmaklar o seyyiatları, o sefahetleri mehasin zannedip, taklid edip mahlûmı harab ettiler. Ve dini rüşvet verip dünyayı da kazandırdılar. Medeniyetin günahları iyiliklerine galebe edip seyyiatı hasenâtına râcih gelmekle, beşer iki harb-i umumî ile iki deşetli tokat yiyip o günahkâr medeniyeti zir ü zeber edip öyle bir kustu ki, yer yüzünü kanla bulaştırdı. İnşâallah istikbaldeki İslâmiyet'in kuvvetiyle medeniyetin mehasini galebe edecek, zemin yüzünü pisliklerden temizleyecek, sulh-u umumiyi de temin edecek.

Evet, Avrupa'nın medeniyeti fazilet ve hüdâ üstüne tesis edilmediğinden, belki heves ve hevâ, rekabet ve tahakküm üzerine bin edildiğinden, şimdiye kadar medeniyetin seyyiatı hasenâtına galebe edip ihtilâci komitelerle kurtlaşmış bir ağaç hükmüne girdiği cihetle; Asya medeniyetinin galesine kuvvetli bir medar, bir delil hükmündedir. Ve az vakitte galebe edecektir.

Acaba istikbale karşı ehl-i iman ve İslâm için böyle maddî ve mânevî terakkiyata ve

sile ve kuvvetli, sarsılmaz esbab varken ve demiryolu gibi istikbal saadetine yol açıldığı halde, nasıl me'yus olup ye'se düşüyorsunuz ve âlem-i İslâm'ın kuvve-i mânevîyesini kırıyorsunuz? Ve yeis ve ümitsizlikle zannediyorsunuz ki, "dünya herkese ve ecebilere terakki dünyasıdır fakat yalnız biçare ehl-i İslâm için tedenni dünyası oldu!" diye pek yanlış bir hatâya düşüyorsunuz.

Mâdem meylüistikmal (tekâmül meylî) kâinatı fitrat-ı beşeriyede fitraten dercedilmiş. Elbette beşerin zulüm ve hatasıyla başına çabuk bir kıyamet kopmazsa; istikbalde hak ve hakikat, Âlem-i İslâm'da nev'-i beşerin eski hatîatına keffâret olacak bir saadet-i dünyeviyeyi de gösterecek inşâallah...

Evet bakınız, zaman hatt-ı müstakim üzerine hareket etmiyor ki, mebd'e ve müntehası birbirinden uzaklaşsın. Belki küre-i arzın hareketi gibi bir daire içinde dönüyor. Bazan terakki içinde yaz ve bahar mevsimi gösterir. Bazan tedenni içinde kış ve fırtına mevsimini gösterir. Her kıştan sonra bir bahar, her geçeden sonra bir sabah olduğu gibi; nev'-i beşerin dahi bir sabahı, bir baharı ola-

cak inşâallah. Hakikat-ı İslâmiye'nin güneşi ile, sulh-u umumi dairesinde hakiki medeniyeti görmeyi Rahmet-i İlahiyeden beklileyebilirsiniz.

Dersin başında, bir buçuk bürhanı dâvâ-mıza şahit göstereceğiz demiştik. Şimdi bir bürhan mücmelen bitti. O dâvânın yarı bürhanı da şudur ki :

Fenlerin câsus gibi tedkikatıyla ve hadsiz tecrübelerle sâbit olmuş ki; kâinatın nizamında galib-i mutlak ve maksud-u bizzat ve Sâni-i Zülcelâl'in hakiki maksadları, hayır ve hüsn ve güzellik ve mükemmeliyettir.

Çünkü kâinata ait fenlerden her bir fen, külli kaideleriyle bahsettiği nev' ve taifede öyle bir intizam ve mükemmeliyet gösteriyor ki, ondan daha mükemmel akıl bulamıyor. Meselâ : Tıbbâ ait teşrih-i beden-i insani fenni ve kozmografyaya tâbi Manzume-i Şemsiye fenni; nebatât ve hayvanâta ait fenler gibi bütün fenlerin her birisi, külli kaideleriyle o bahsettiği kısımda Sâni-i Zülcelâl'in o nev'deki nizamında mu'cizat-ı kudreti-

ni ve hikmetini ve *أَحْسَنَ كَلِمَاتِي خَلْقَهُ* 32.17
hakikatını gösteriyor.

Hem istikra-i tâtme ve tecrübe-i umumi gösteriyor, netice veriyor ki :

Şer, kubb, çirkinlik, bätül, fenahk hilkat-ı kâinata cüz'îdir. Maksud değil, tebedir ve dolayısıyladır. Yani meselâ; çirkinlik, çirkinlik için kâinata girmemiş, belki güzelliğın bir hakikatı çok hakikatlara inkılâb etmek için çirkinlik bir vâhid-i kıyasî olarak hilkata girmiş. Şer, hattâ şeytan dahi beşerin hadsiz terakkiyatına müsabaka ile vesile olmak için beşere musallat edilmiş. Bunlar gibi cüz'î serler, çirkinlikler; külli güzelliklere, hayırlara vesile olmak için kâinata hakedilmiş.

İşte kâinata hakiki maksad ve netice-i hilkat istikra-i tâtme ile isbat ediyor ki, hayır ve hüsn ve tekemmül esasır ve hakiki maksud onlardır. Elbette beşer bu kadar zulmî küfriyatlarıyla zemin yüzünü mülevves ve perisan ettikleri halde, cezasını görmeden ve kâinataki maksud-u hakikiye mazhar olmadan dünyayı bırakıp ademe kaçamayacak. Belki Cehennem hapsine girecek.

33) Hem istikra-i tâtme ile ve fenlerin tahkikatıyla sâbit olmuş ki; mahlukat içinde en

mükerrerem, en ehemmiyetli beşerdir. Çünkü beşer, hilkat-ı kâinataki zâhiri esbab ve neticelerinin mâbeynindeki basamakları ve teselsül eden illetlerin ve sebeplerin münasebetlerini aklıyla keşfedip san'at-ı İlahiye ve muntazam hikmetli icadât-ı Rabbaniyenin taklidini san'atçısıyla yapmak ve ef'al-i İlahiye anlamak için ve san'at-ı İlahiye bilmek ve cüz'î ilmiyle ve san'atlarıyla anlamak için bir mizan, bir mikyas, kendi cüz'î ihtiyarıyla islediği maddelerle, Halik-ı Zülcelâl'in külli, muhit ef'al ve sıfatlarını bile-rek kâinatın en eşref, en ekrem mahluku beşer olduğunu isbat ediyor.

Hem İslâmiyet'in kâinata ve beşere ait hakikatlarının şehadetiyle mükerrerem beşer içinde en eşref ve en âlâsi ehl-i hak ve hakikat olan ehl-i İslâmiyet; hem istikra-i tâtme ile, tarihlerin şehadetiyle, en mükerrerem beşer içindeki en müserref olan ehl-i hak-kın içinde dahi bin mu'cizatı ve çok yüksek ahlâkının ve İslâmiyet ve Kur'an hakikatlarının şehadetiyle en efdal, en yüksek olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'dır.

Madem bu yarı bürhanın üç hakikatı böyle haber veriyor. Acaba hiç mümkün mü-

dür ki, nev'i beşer, şekavetiyle bu kadar fenlerin şehadetini cerhedip, bu istikra-i tâtme-yi kırıp, meşiet-i İlahiye ve kâinata içine alan hikmet-i Ezeliye karşı temerrüd edip, şimdiye kadar ekseriyetle yaptığı gibi o zâlimane vahşetinde ve mütemerridane küfründe ve dehşetli tahribatında devam edebilsin? Ve İslâmiyet aleyhinde bu hâlin devam etmesi hiç mümkün müdür?

Ben bütün kuvvetimle, hadsiz lisanım olsa, o hadsiz lisanlarla kasem ederim ki, âlemi bu nizam-ı ekmel ile, bu kâinatı zerreden seyvarata kadar, sinek kanadından semâvat kandillerine kadar nihayet bir hikmet-i intizam ile halkeden Hakim-i Zülcelâl'e ve Sâni-i Zülcemâl'e o hadsiz lisanlarla kasem ediyoruz ki; beşer hiçbir cihetle bütün enva-i kâinata muhalif olarak ve küçük kardeşleri olan sair taifelere zat olarak kâinataki nizama, külli şerhleriyle muhalefet edip nev'i beşerde şerrin hayra galebesine binler senede sebep olan o zakkımları yiyip hazmetmesi mümkün değil...

Bunun imkânı ancak ve ancak bu farz-ı muhal ile olabilir ki; beşer bu âleme ema-

net-i kübra mertebesinde ve halife-i rü-yi zemin makamında sair envâ-ı kâinata büyük ve mükerrem bir kardeş olduğu halde en edna, en berbat, en perişan, en muzır ve ehemmiyetsiz, hırsızcasına ve dolayısıyla bu kâinat içine girmiş, karıştırmış. Bu farz-ı muhal, hiçbir cihetle kabul olunamaz.

Bu hakikat için, elbette bu yarım bürhanımız⁽³³⁾ netice veriyor ki, ahirette Cennet ve Cehennem'in zarurî vücutları gibi, hayır ve hak din istikbâlde mutlak galebe edecektir. Tâ ki, nev'-i beşerde dahi sair nevilere gibi hayır ve fazilet galib-i mutlak olacak. Tâ beşer de sair kâinatı kardeşlerine müsâvi olabilsin ve sırr-ı hikmet-i ezeliye nev'-i beşerde dahi takarrur etti denilebilsin.

Elhâsıl : Madem mezkûr kat'î hakikatlarla bu kâinata en müntehab netice ve Halik'in nazârında en ehemmiyetli mahlûk beşerdir. Elbette ve elbette ve hayat-ı bakiyede Cennet ve Cehennem'i, bilbedahe beşerdeki simdiye kadar zâlimane vaziyetler Cehennem'in vücudunu ve sıfatındaki küllî istidâdat-ı kemaliyesi ve kâinatı alâkadar eden hakaik-i imaniyesi, Cennet'i bedahet-

ye nazârımızı hasretmiştir. Hem o yeistir ki, kuvve-i mânevîyemizi kırmış. Az bir kuvvetle, imandan gelen kuvve-i mânevîye ile şarktan garba kadar istilâ ettiği halde; o kuvve-i mânevîye-i hârika, me'vîyiyetle kırıldığı için, zâlim ecebiler dörtüzdü seneden beri üç yüz milyon Müslümanı kendilerine esir etmiş. Hattâ bu yeis ile başkasının lâkaydılığını ve futuruunu kendi tenbelliğine ötür zannedip "Neme lâzım" der, "Herkes benim gibi berbattır" diye şehamet-i imaniyeyi terkedip hizmet-i İslâmiyeyi yapmıyor. Madem bu derece bu hastalık bize bu zulmü etmiş, bizi öldürüyor; biz de o katilimizden kısası-

mızı alıp öldüreceğiz. لَا تَقْضُوا أَمْوَالَكُمْ إِلَىٰ آلِهِمْ

kılınca ile o yeisin başını parçalayacağız.

Hadisinin ha-⁽³⁴⁾ *Ammaniyah ekle edilince bütün bütün terk edilince?*

kikatiyle belini kıracağız inşaallah.

Yeis; ümmetlerin, milletlerin "seretan"^{kanser} denilen en dehşetli bir hastalıktır. Ve ke-

malâta mâni ve *أَسَاءَ عِنْدَ حَسَنٍ فَظَنَّ عَبْدِي فِي*

le istilzam ettiği gibi; her halde iki harb-i umumî ile ve kâinatı ağlattıran cinâyetleri ve yuttuğu zakkum şerlerini hazmetmediği için kustuğu ve zeminin bütün yüzünü pislendirdiği vaziyetiyle, beşeriyeti en berbat bir dereceye düşürüp bin senelik terakkiyatını zir ü zeber etmek cinâyetini beşer hazmetmeyecek.

Her halde çabuk başında bir kıyamet kopmazsa, hakaik-i İslâmiye, beşeri esfel-i saflın derece-i sukutundan kurtarmaya ve rü-yi zeminî temizlemeğe ve sulh-u umumîyi temin etmeğe vesile olmasını Rahman-ı Rahim'in rahmetinden niyaz ediyoruz ve ümid ediyoruz ve bekliyoruz.

İKİNCİ KELİME ki; müddet-i hayatımda tecrübelerimle fikrimde tevellüd eden şudur :

Yeis en dehşetli bir hastalıktır ki, *Âlem-i İslâm'in kalbine girmiş.* İşte o yeistir ki bizi öldürmüş gibi, garbda bir-iki milyonluk küçük bir devlet, şarkta yirmi milyon Müslümanları kendine hizmetkâr ve vatanlarını müstemleke hükmüne getirmiş. Hem o yeistir ki, yüksek ahlâkımızı öldürmüş, menfaat-i umumiyeyi bırakıp menfaat-i şahsiye-

hakikatına muhaliftir; korkak, aşağı ve âcizlerin şe'nidir, bahaneleridir. Şehamet-i İslâmiyenin şe'ni değildir. Hususan Arab gibi nev'-i beşerde medar-ı iftihar yüksek seciyelerle mümtaz bir kavmin şe'ni olamaz. Âlem-i İslâm milletleri Arab'ın metanetinden ders almışlar. İnşâallah yine Araplar ye'si bırakıp İslâmiyet'in kahraman ordusu olan Türklerle hakiki bir tesânud ve ittîfak ile ele verip Kur'an'ın bayrağını dünyanın her tarafında ilân edeceklerdir.

ÜÇÜNCÜ KELİME ki; bütün hayatımda ki tahkikatımla ve hayat-ı içtimaiyenin çalkamasıyla hülâsa ve zübdesi bana kat'î bildirmiş ki : *Sıdk, İslâmiyet'in üssü'l-esasıdır ve ulvî seciyelerinin rûbûtasıdır ve hissiyat-ı ulviyesinin mizacıdır.* Öyle ise, hayat-ı içtimaiyemizin esası olan sıdkı, doğruluğu içimizde ihya edip onunla mânevî hastalıklarımızı tedâvi etmeliyiz.

35 Evet sıdk ve doğruluk İslâmiyet'in hayat-ı içtimaiyesinde ukde-i hayatiyesidir. Riyakârlık, fiilî bir nevi yalancılıktır. Dalkavukluk ve tasannu alçakça bir yalancılıktır. Nifâk ve münâfıklık muzır bir yalancılıktır. Ya-

lançlık ise: Sâni'-i Zülcelâl'in kudretine if-tira etmektir.

Küfür, bütün envâiyle kizbirdir, yalancılıktır. İman sıdktır, doğruluktur. Bu sırra binâen kizb ve sıdkın ortasında hadsiz bir mesafe var; şark ve garb kadar birbirinden uzak olmak lâzım geliyor. Nar ve nur gibi birbirine girmemek lâzım. Halbuki gaddar siyaset ve zâlim propaganda birbirini karıştırmış, beşerin kemalâtını da karıştırmış (Hâşiye).

(Hâşiye): Ey kardeşlerim! Kırkbeş sene evvel Eski Said'in bu dersinden anlaşılıyor ki, o Said siyasetle içtimaiyat-ı İslâmiye ile ziyade alâkadardır. Fakat sakın zannetmeyiniz ki, o, dini siyasete âlet veya vesile yapmak mesleğinde gitmiş. Haşâ, belki o bütün kuvvetiyle siyaseti dine âlet ediyormuş. Ve derdi ki: "Dinin bir hakikatını bin siyasete tercih ederim." Evet o zamanda kırk-elli sene evvel hissetmiş ki, bazı münafık zındıkların siyaseti dinsizliğe âlet etmeğe teşebbüs niyetlerine ve fikirlerine mukabil, o da bütün kuvvetiyle siyaseti İslâmiyetin hakaikına bir hizmetkâr, bir âlet yapmağa çalışmış.

Fakat o zamandan yirmi sene sonra gördü ki: O gizli münafık zındıkların garbılaşmak bahanesiyle, siyaseti dinsizliğe âlet yapmalarına mukabil, bir kısım dindar ehli-i siyaset dini siyaset-i İslâmiyeye âlet etmeğe çalışmışlardı. İslâmiyet güneşi yerdeki ışıkla-

ra âlet ve tâbi olamaz. Ve âlet yapmak İslâmiyetin kıymetini tenzil etmektir, büyük bir cinayettir. Hatâ Eski Said o çeşit siyaset tarafgirliğinden gördü ki: Bir sâlih âlim kendi fikr-i siyasetine muvafık bir münafığı hararetle senâ etti ve siyasetine muhalif bir sâlih hocayı tenkid ve tefsik etti.

Eski Said ona dedi: "Bir şeytan senin fikrine yardım etse rahmet okutacaksın. Senin fikr-i siyasetine muhalif bir meleğ olsa lânet edeceksin." Bunun için

Eski Said: *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ* dedi. Ve

otuzbeş seneden beri siyaseti terk etti. (Hâşiye 1).

Said Nursi

(Hâşiye 1): Siyaseti Yeni Said bütün bütün terk ettiği için bakmadığından, Eski Said'in siyasete temas eden Hutbe-i Şâmiye dersinin (onun yerine) tercümesi yazıldı.

(Hâşiye): Hem üstadımızın yirmi yedi senelik hayatı ve yüzotuz parça kitabı ve mektupları, üç mahkeme (*) ve hükümet memurları tarafından tam tedkik edildiği ve aleyhinde çalışan zâlim mürted ve münafıklara karşı mecbur da olduğu halde, hattâ idâm için gizli emir verildiği halde, dini siyasete âlet ettiğine dair en ufak bir emare bulamamaları, dini siyasete âlet etmediğini kat'i isbat ediyor. Ve hayatını

(*) Şimdi yüz mahkeme.

﴿Bu sıdk ve kizb, küfür ve iman kadar bir-
birinden uzak. Asr-ı Saadette sıdk vâsıtasıyla
Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'in
âlä-yi illiyiyyine çıkması ve o sıdk anahtarıyla
hakaik-ı imaniye ve hakaik-ı kâinat hazinesi
açılması sırrıyla, içtimaiyat-ı beşeriye çar-
şısında sıdk en revaçlı bir mal ve satın alın-
acak en kıymetli bir meta hükmüne geç-
miş.﴾

Ve kizb vasıtasıyla Müseylime-i Kezzab'ın emsâli, esfel-i sâflıne sukut etmiş. Ve kizb o zamanda küfüriyat ve hurafatın anahtar olduğunu o inkılâb-ı azim gösterdiğinden, kâinat çarşısında en fena, en pis bir mal olup, o malı satın almak değil; herkes nefret etmesi hükmüne geçen kizb ve yalana, elbette o inkılâb-ı azimin saff-ı evveli olan ve fitratlarında en revaçlı ve medar-ı iftihar şeyleri almak ve en kıymetli ve revaçlı mallara müşteri olmak fitratında bulunan Sahabeler; elbette, şüphesiz bilerek ellerini yalana uzatmazlar. Kizb ile kendile-

yakından tanyan biz Nur Şakirdleri ise, bu fevkalâde hale karşı hayranlık duymakta ve Risale-i Nur da-iresindeki hakiki ihlâsa bir delil saymaktayız.

Nur Şakirdleri

rini mülevves etmezler. Müseylime-i Kezzab'a kendilerini benzetemezler. Belki bütün kuvvetleriyle ve meyl-i fitrileriyle en revaçlı mal ve en kıymetli meta ve hakikatların anahtarı Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'in âlä-yi illiyiyyine çıkmasının basamağı olan sıdk ve doğruluğa müşteri olup, mümkün olduğu kadar sıdk'tan ayrılmamağa çalıştıklarından, ilm-i Hadise ve ülema-i şeriat içinde bir kaide-i mukarrere olan "Sahabeler, daima doğru söylerler. Onlardaki rivâyet, tezkîyeye muhtaç değil. Peygamberden (Aleyhissalâtü Vesselâm) rivayet ettikleri Hadisler, bütün şahihdir." diye ehli-şeriat ve ehli-Hadisın ittifağına kat'i hüccet bu mezkûr hakikattir.

İşte Asr-ı Saadetteki inkılâb-ı azim, sıdk ile kizb, iman ile küfür kadar birbirinden uzak iken zaman geçtikçe gele gele birbirine yakınlaştı. Ve siyaset propagandası bazan yalana ziyade revaç verdi. Fenalık ve yalancılık bir derece meydan aldı. İşte bu hakikat içindir ki sahabelere kimse yetişemez. "Yirmiyedinci Söz"ün zeyli olan sahabeler hakkındaki risaleye havale edip kısa kesiyoruz.

Ey bu Cami-i Emevi'deki kardeşlerim! Ve kırk-elli sene sonra âlem-i İslâm mescid-i kebirindeki dört yüz milyon ehl-i iman olan ihvanımla! *Necat yalnız sadıkla, doğrulukta olur. "Urvetü'l-vüska" sıdktır. Yani, en muhkem ve onunla bağlanacak zincir doğruluktur.*

19-82 Amma maslahat için kizb ise, zaman onu neshetmiş. Maslahat ve zaruret için bazı âlim "muvakkat" fetvâsı vermişler. Bu zamanda o fetvâ verilmmez. Çünkü o kadar su-i istimal edilmiş ki, yüz zararı içinde bir menfaati olabilir. **Onun için hüküm maslahata bina edilmez.**

54-42
1-110

Meselâ : Seferde namazı kasretmenin sebebi, meşakkattir. Fakat illet olamaz. Çünkü, muayyen bir haddi yok. Su-i istimal edilebilir. Belki illet yalnız sefer olabilir. Aynen öyle de, maslahat dahi yalan söylemeye illet olamaz. Çünkü muayyen bir haddi yok, su-i istimalde müsait bir bataklıktır. **Hüküm-ü fetvâ ona bina edilmez.** Öyle ise

إِنَّمَا الصَّدَقُ وَإِنَّمَا التُّكْوُتُ Yani yol

ikidir, üç değildir. **Ya doğru, ya yalan, ya sükût** değildir.

İşte şimdi beşerin ortadaki dehşetli yalancılığıyla ve tevizatlarıyla emniyet-i umumiyenin ve rüy-i zemin âşâişlerinin zir ü zeber olması kizble ve maslahatın su-i istimali ile olmasından, elbette o üçüncü yolu kapatmağa beşeri mecbur ediyor ve kat'i emir veriyor. Yoksa, bu yarım asırda gördükleri umumî harpler ve dehşetli inkılablar ve sukutlar ve tahribatlar, başlarına bir kıyameti koparacak.

Evet her söylediğin doğru olmalı, fakat her doğruyu söylemek doğru değil. Bazan zarar verse sükût etmek. Yoksa yalana hiç fetva yok. Her söylediğin hak olmalı, fakat her hakkı söylemeye senin hakkın yok. Çünkü hâlis olmazsa su-i tesir eder; hak, haksızlıkta sarf olur.

DÖRDÜNCÜ KELİME : Bütün hayatında, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeden kat'i bilmediğim ve tahkikatların bana verdiği neticesudur ki :

Muhabbete en lâyık şey muhabbettir ve husumete en lâyık sıfat husumettir. Yani, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi temin eden ve saadete sevk eden muhabbet ve sevmek si-

fata, en ziyade sevilmeğe ve muhabbete lâyıktır. Ve hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi zir ü zeber eden düşmanlık ve adâvet, her şeyden ziyade nefrete ve adâvete ve ondan çekilmeğe müstahak ve çirkin ve muzır bir sıfattır. Bu hakikat Risale-i Nur'un "Yirmi-ikinci Mektub"unda izahıyla beyan edildiğinden burada kısa bir işaret ediyoruz. Şöyle ki :

Husumet ve adâvetin vakti bitti. İki harb-i umumî adâvetin ne kadar fena ve tahrib edici ve dehşetli zulüm olduğunu gösterdi. İçinde hiçbir fayda olmadığı tezâhür etti. Öyle ise, *düşmanlarımızın seyyiatı —te-cavüz olmamak şartıyla— adâvetinizi celbetmesin. Cehennem ve azab-ı llâhî kâfidir onlara...*

912-945

Bazan insanın gururu ve nefisperestliği, şursuz olarak ehl-i imâna karşı haksız olarak adâvet eder; kendini haklı zanneder. Halbuki, bu husumet ve adâvetle, ehl-i imâna karşı muhabbete vesile olan imân, İslâmiyet ve cinsiyet gibi kuvvetli esbabı istihfaf etmektedir, kıymetlerini tenzil etmektedir. Adâvetin ehemmiyetsiz esbablarını, muhab-

betin dağ gibi sebeblerine tercih etmek gibi bir divâneliktir.

Madem muhabbet adâvete zıttır. Ziya ve zulmet gibi hakiki içtima edemezler. **Hangisinin esbabı galib ise, o hakikatiyle kalbde bulunacak.** Onun zıddı hakikatiyle bulunacak. Meselâ : Muhabbet hakikatiyle bulursa, o vakit adâvet şefkate, acımağa inkılâb eder. **Ehl-i imâna karşı vaziyet budur.** Yahut adâvet hakikatiyle kalbde bulursa, o vakit muhabbet mümaşât ve karışmamak, zâhiren dost olmak suretine döner. Bu ise **te-cavüz etmeyen ehl-i dalâlete karşı olabilir.** Evet muhabbetin sebepleri; imân, İslâmiyet, cinsiyet ve insanîyet gibi nurani, kuvvetli zincirler ve mânevi kal'alardır. Adâvetin sebepleri, ehl-i imâna karşı küçük taşlar gibi bir kısım hususî sebeplerdir. Öyle ise bir Müslümana hakiki adâvet eden, o dağ gibi muhabbet esbablarını istihfaf etmek hükmünde büyük bir hatâdır.

Elhâsıl : Muhabbet, uhuvvet, sevmek İslâmiyetin mizacıdır, râbitasıdır. Ehl-i adâvet, mizacı bozulmuş bir çocuğa benziyor ki, ağlamak ister, birşey arıyor ki onunla ağla-

sın. Sinek kanadı kadar ehemmiyetsiz birsey, ağlamasına bahane olur. Hem insafsız, bedbin bir adama benzer ki, *su-i zan münkün oldukça hüsn-ü zan etmez*. Bir şeyye ile o haseneyi örter. Bu ise, seciye-i İslâmiye olan insaf ve hüsn-ü zan bunu reddeder.

BEŞİNCİ KELİME: Mesveret-i şer'iyeden aldığım ders budur: *Şu zamanda bir adamın bir günahı, bir kalmıyor*. Bazan büyük, sirayet eder, yüz olur. Birtek hasene bazan bir kalmıyor. Belki bazan binler dereceye terakki ediyor. Bunun sırr-ı hikmeti şudur:

Hürriyet-i şer'iyeye ile mesveret-i meşrua, hakiki milliyetimizin hâkimiyetini gösterdi. Hakiki milliyetimizin esası, ruhu ise İslâmiyettir. Ve Hilâfet-i Osmaniye ve Türk Ordusunun o milliyete hayratarlılığı itibarıyla, o İslâmiyet milliyetinin sadefi ve kal'ası hükmünde Arab ve Türk hakiki iki kardeş, o kal'a-i kudsiyenin nöbetarlarıdır.

İşte bu kudsî milliyetin râbitasıyla, umum ehli İslâm birtek aşiret hükmüne geçiyor. Aşiretin efradı gibi İslâm taifeleri de, birbirine uhuvvet-i İslâmiye ile mürtebit ve alâ kadar olur. Birbirine mânen (lüzum olsa

maddeten) yardım eder. Gûya bütün İslâm taifeleri bir silsile-i nuraniye ile birbirine bağlıdır.

Nasilki bir aşiretin bir ferdi bir cinayet işlese, o aşiretin bütün efradı, o aşiretin düşmanı olan başka aşiretin nazarında müttehem olur. Gûya herbir ferdi o cinayete işlemiş gibi, o düşman aşiret onlara düşman olur. O tek cinayet, binler cinayet hükmüne geçer. Eğer o aşiretin bir ferdi o aşiretin mahiyetine temas eden medar-ı iftihar bir iyilik yapsa, o aşiretin bütün efradı onunla iftihar eder. Gûya herbir adam, aşirette o iyiliği yapmış gibi iftihar eder.

İşte bu mezkûr hakikat içindir ki, bu zamanda, hususan kırk-elli sene sonra şeyyie, fenalık işleyenin üstünde kalmaz. Belki milyonlar nüfus-u İslâmiye'nin hukuklarına tecâvüz olur. Kırk-elli sene sonra çok misalleri görülecek.

Ey bu sözlerimi dinleyen bu Cami-i Emvî'deki kardeşler ve kırk-elli sene sonra Âlem-i İslâm Camiindeki ihvân-ı Müslimîn! "Biz zarar vermiyoruz, fakat menfaat vermeğe iktidarımız yok, onun için mazuruz."

diye böyle özü beyan etmeyiniz. Bu özrü-nüz kabul değil. Tenbelliğiniz ve "Neme lâzım" deyip çalışmamanız ve ittihad-ı İslâm ile, milliyet-i hakikiye-i İslâmiye ile gayrete gelmediğiniz, sizler için gayet büyük bir zarar ve bir haksızlıktır.

İşte şeyyie böyle binlere çıktığı gibi, bu zamanda hasene —yani İslâmiyetin kudsiyetine temas eden iyilik— yalnız işleyene münhasır kalmaz. Belki o hasene, milyonlar ehli İmâna mânen faide verebilir. Hayat-ı mânevîye ve maddiyesinin râbitasına kuvvet verebilir. Onun için "Neme lâzım" deyip kendini tenbellik döşegine atmak zamanı değil!.

Ey bu Cami'deki kardeşlerim ve kırk-elli sene sonraki Âlem-i İslâm Mescid-i Kebirindeki ihvânlarım! Zannetmeyiniz ki, ben bu ders makamına size nasihat etmek için çıktım. Belki buraya çıktım, sizde olan hakkımızı dâvâ ediyoruz. Yâni, Kürd gibi küçük taifelerin menfaati ve saadet-i dünyevîyele-ri ve uhrevîyele-ri, sizin gibi büyük ve muazzam taife olan Arap ve Türk gibi hâkim üstadlarla bağlıdır. Sizin tenbelliğiniz ve futurunuz ile biz biçâre küçük kardeşleriniz

olan İslâm taifeleri zarar görüyor. Hususan ey muazzam ve büyük ve tam itibaha gelmiş veya gelecek olan Arablar! En evvel bu sözler ile sizinle konuşuyorum. Çünkü bizim ve bütün İslâm taifelerinin üstadlarımız ve imamlarımız ve İslâmiyet'in mücâhidleri sizlerdiniz. Sonra muazzam Türk Milleti o kudsi vazifenize tam yardım ettiler.

Onun için tenbellikle günahınız büyüktür. Ve iyiliğiniz ve haseneniz de gayet büyük ve ulvidir. Hususan kırk-elli sene sonra Arab taifeleri, Cemahir-i Müttefika-i Amerika gibi, en ulvî bir vaziyete girmeğe, esarette kalan hâkimiyet-i İslâmiyeyi eski zaman gibi küre-i arzın nisfında, belki ekserisinde te'sisine muvaffak olmanızı Rahmet-i Flâhiyeden kuvvetle bekliyoruz. Bir kıyamet çabuk kopmazsa inşaallah nesli âti görecek.

Sakin kardeşlerim! Tevehhüm, tahayyül etmeyiniz ki, ben bu sözlerimle siyasetle iş-tigal için himmetinizi tahrik ediyorum. Hâşâ! Hakikat-ı İslâmiye bütün siyasetin fevkinde- dir. Bütün siyasetler ona hizmetkâr olabilir. Hiçbir siyasetin haddi değil ki, İslâmiyeti kendine âlet etsin.

Ben kusurlu fehmimle şu zamanda, hey'et-i içtimaiye-i İslâmiyeyi, çok çark ve dolapları bulunan bir fabrika suretinde tasavvur ediyorum. O fabrikanın bir çarkı geri kalsa, yahut bir arkadaşı olan başka bir çarka tecâvüz etse, makinenin mihanikiyeti bozulur. Onun için ittihad-ı İslâm'ın tam zamanı gelmeye başlıyor. **Birbirinizin şahsî kusurlarına bakmamak gerekir.**

Bunu da teessüf ve teellüm ile size beyan ediyorum ki: Ecebilerin bir kısmı, nasıl kıymetli malımızı ve vatanlarımızı bizden aldılar. Onun bedeline çürük bir fiat verdiler.

Aynen öyle de, yüksek ahlakımızı ve yüksek ahlakımızdan çıkan ve hayat-ı içtimaiyeye temas eden seciyelerimizin bir kısmını da bizden aldılar. Terakkilerine medar ettiler. Ve onun fiatı olarak bize verdikleri sefihane ahlak-ı şayieleridir, sefihane seciyeleridir. Meselâ :

Bizden aldıkları seciye-i milliye ile, bir adam onlarda der : "Eğer ben ölsem milletim sağ olsun. Çünkü milletimin içinde bir hayat-ı bakiyem var." İşte bu kelimeyi bizden almışlar ve terakkiyatlarında en metin

esas da budur. Bizden hırsızlaşmışlar. Bu kelime ise din-i haktan ve iman hakikatlarından çıkar. O bizim, ehl-i imanın malıdır. Halbuki ecebilerden içimize giren pis ve fena seciye itibarıyla bir hodgâm adam bizde diyor : "Ben susuzluktan ölsem, yağmur hiç bir daha dünyaya gelmesin. Eğer ben görmezsem bir saadeti, dünya istediği gibi bozulsun." İşte bu ahmakane kelime dinsizlikten çıkıyor, âhireti bilmekten geliyor. Hâriçten içimize girmiş, zehirliyor. Hem o ecebilerin bizden aldıkları fikr-i milliyetle bir ferdi, bir millet gibi kıymet alıyor. Çünkü **bir adamın kıymeti, himmeti nisbetindedir. Kimin himmeti milleti ise, o kimse tek başıyla küçük bir millettir.**

Bazılarımızdaki dikkatsizlikten ve ecebilerin zararlı seciyelerini almamızdan, kuvvetli ve kudsi İslâmi milliyetimizle beraber herkes "nefsî nefsi" demekle ve milletin menfaatını düşünmemekle —menfaat-ı şahsiyesini düşünmekle— bin adam, bir adam hükmüne sukut eder.

مَنْ كَانَ هِمَّتَهُ نَفْسَهُ فَكَيْفَ يَمُرُّ الْإِنْسَانِ
لِأَنَّهُ مَدْفِيٌّ بِالظَّمْعِ

HUSULU: MİLLETİNİ
TANIS EDEBİ

Yâni : Kimin himmeti yalnız nefsi ise, o insan değil. Çünkü insanın fitratı medenîdir. Ebna-i cinsini mülâhazaya mecburdur. Hayat-ı içtimaiye ile hayat-ı şahsiyesi devam edebilir. Meselâ : Bir ekmeği yese, kaç elle muhtaç ve ona mukabil o elleri mânen öptüğünü ve giydiği libasla kaç fabrikayla alâkadar olduğunu kıyas ediniz. Hayvan gibi bir postla yaşamadığından ebnâ-i cinsiyle fitraten alâkadar olduğundan ve onlara mânevî bir fiat vermeğe meçbur bulunduğundan fitratıyla medeniyetperverdir. Menfaat-ı şahsiyesine hasr-ı nazar eden, insanlıktan çıkar, mâsum olmayan câni bir hayvan olur. Birşey elinden gelmese, hakikî özü olsa o müstesna!

ALTINCI KELİME : Müslümanların hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyedeki saadetlerinin anahtarı meşveret-i şer'iyyedir.

QURAN-148
KURAN-173

54 وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ 42-38

esas olarak emrediyor. Evet nasilki, nev'-i beşerdeki telâhuk-u efkâr ünvanı altında asırlar ve zamanların tarih vasıtasıyla bir-biriyle meşvereti, bütün beşeriyetin terak-

kiyatı ve fütununun esası olduğu gibi, en büyük kıt'a olan Asya'nın en geri kalmasının bir sebebi o şûrâ-yı hakikiyeyi yapmamasıdır.

Asya Kit'asının ve istikbâlinin keşfi ve miftahı şûrâ'dır. Yâni, nasil fertler birbiriyle meşveret eder; taifeler, kıt'alar dahi o şûrâyı yapmaları lâzımdır ki, üçyüz belki dört yüz milyon İslâm'ın ayaklarına konulmuş çeşit çeşit istibdatların kayıtlarını, zincirlerini açacak, dağıtacak; meşveret-i şer'iyye ile şehamet ve sefkat-i imaniyeden tevellüd eden hürriyet-i şer'iyyedir ki, o hürriyet-i şer'iyye, âdâb-ı şer'iyye ile süslenip garb medeniyet-i seffhanesindeki seyyiatı atmak. İmandan gelen hürriyet-i şer'iyye iki esası emreder:

أَنْ لَا يَدُلَّ وَلَا يَدُلَّ مَنْكَ أَعْبَدَ اللَّهُ لَا يَكُونُ
عَبْدًا لِلْعِبَادِ لَا يَحْتَمِلُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَرَأَيْتُمْ دُونَ اللَّهِ
نَعَدَ : الْحُرِّيَّةُ الشَّرْعِيَّةُ عَطِيَّةُ الرَّحْمَنِ

54n13 Yâni : İman bunu iktiza ediyor ki, tahakküm ve istibdad ile başkasını tezil etme-

HURRIYET

mek ve zillete düşürmek.. ve zalimlere tezelliül etmek.. Allah'a hakiki abd olan, başkalarla abd olamaz. Birbirinizi —Allah'tan başka— kendinize Rab yapmayın. Yani, Allah'ı tanımayan, herşeye, herkese nisbetine göre bir rubûbiyet tevehhüm eder, başına musallat eder. Evet hürriyet-i şer'iyye Cenab-ı Hakk'ın Rahman, Rahim tecellisiyle bir ihsandır ve imanın bir hassasıdır.

لَيْسَ الصَّدَقُ وَلَا عَمَلٌ إِلَّا شَرٌّ فَتَدْرُومُ الْحَيَاةَ وَالْقَوَى
السُّورَى وَالْمَلَاةَ كَلِمَاتٍ أَسْمَعُ الْهَوَى وَالسَّلَامَةَ عَلَى مَنْ تَبِعَ الْهَوَى

Yaşasın sıdk! Ölsün yeis! Muhabbet devam etsin! Şûra kuvvet bulsun! Bütün levî ve itâb ve nefret, hevâ ve hevese tâbi olanlara olsun. Selâm ve selâmet Hudâ'ya tâbi olanlar üstüne olsun. Âmin...

Eğer denilse : Neden şûraya bu kadar ehemmiyet veriyorsun? Ve beşerin, hususan Asya'nın, hususan İslâmiyet'in hayatı ve terakkisi nasıl o şûra ile olabilir?

Elcevab : Nur'un Yirmibirinci Lem'a-i İhlâsında izah edildiği gibi; haklı şûra ihlâs ve tesanüdü netice verdiği için, üç elif, yüz-

onbir olduğu gibi, ihlâs ve tesanüd-ü hakiki ile üç adam yüz adam kadar millete fayda verebilir. Ve on adamın hakiki ihlâs ve tesanüd ve meşveretin sırrı ile, bin adam kadar iş gördüklerini çok vukuat-ı tarihiye bize haber veriyor. Madem beşerin ihtiyacı hadsiz ve düşmanları nihayetsiz ve kuvveti ve sermayesi pek 'cüz'î; hususan dinsizlikle canavarlaşmış, tahribatçı, muzır insanların çoğalmasıyla elbette ve elbette, o hadsiz düşmanlara ve o nihayetsiz hâcetlere karşı, imandan gelen nokta-i istinad ve o nokta-i istimdad ile beraber hayat-ı şahsiye-i insaniyesi dayandığı gibi hayat-ı ictimaiyesi de yine imanın hakaikından gelen şûra-yı şer'î ile yaşayabilir, o düşmanları durdurur, o hâcetlerin teminine yol açar.

***

ARABİ HUTBE-İ ŞAMİYE'NİN ZEYLİNİN KISA BİR TERCÜMESİ

Hutbe-i Şâmiye'nin Arabî Zeylinde, gayet lâtif bir temsil ile imandan gelen mânevî ve kırılmaz bir kahramanlık gösteriyor. Bu mes'elemiz münasebetiyle bir hülâsasını beyan ediyoruz :

Hürriyetin başında Sultan Reşad'ın Rumeliye seyahatı münasebetiyle Vilâyet-i Şarkîye nâmına ben de refakat ettim. Şimendiferimizde iki mektepli müfessinin arkadaşla bir mübahese oldu. Benden sual ettiler ki : "Hamîyet-i diniye mi, yoksa hamîyet-i millîye mi daha kuvvetli, daha lâzım?"

O zaman dedim : Biz müslümanlar indimizde ve yanımda din ve milliyet bizzat mütehitir. İtibarî, zahîrî, arzî bir ayrılık var. Belki din, milliyetin hayatı ve ruhudur. İkisine birbirinden ayrı ve farklı bakıldığı zaman; hamîyet-i diniye, avâm ve havassa şâmil oluyor. Hamîyet-i millîye, yüzden bi-

risine —yani menâfi-i şahsiyesini millete feda edene— has kalır. Oyle ise, hukuk-u umumiye içinde hamîyet-i diniye esas olmalı. Hamîyet-i millîye, ona hâdim ve kuvvet ve kal'ası olmalı. Hususan biz şarklılar garblılar gibi değiliz. İçimizde kalbeler hâkim hissî dindir. Kader-i Ezeli ekser Enbiyayı şarkta göndermesi işaret ediyor ki, yalnız hissî dinî şarkı uyandırır, terakkiye sevkeder. Asr-ı Saadet ve Tâbiin bunun bir bürhan-ı kat'îsidir.

Ey bu hamîyet-i diniye ve milliyeden hangisine daha ziyade ehemmiyet vermek lâzım geldiğini soran bu şimendifer denilen medrese-i seyyarede ders arkadaşlarını! Ve şimdi zamanın şimendiferinde istikbal tarafına bizimle beraber giden bütün mektepliler! Sizde de derim ki :

"Hamîyet-i diniye ve İslâmiyet milliyeti, Türk ve Arab içinde tamamıyla mezcolmuş ve kabil-i tefrik olamaz bir hale gelmiş. Hamîyet-i İslâmiye, en kuvvetli ve metin ve Arştan gelmiş bir zincir-i nuranıdır. Kırılmaz ve kopmaz bir urvetü'l-vüskadır. Tahrib edilmez, mağlûb olmaz bir kudsi kal'a-

dır" dediğim vakit, o iki münevver mektep muallimleri bana dediler: "Delilin nedir? Bu büyük davaya büyük bir hüccet ve gayet kuvvetli bir delil lâzım? Delil nedir?"

Birden şimendiferimiz tünelden çıktı. Biz de başımızı çıkardık, pencereden baktık. Altı yaşına girmemiş bir çocuğu şimendiferin tam geçeceği yolun yanında durmuş gördük. O iki muallim arkadaşlarıma dedim:

İşte bu çocuk lisan-ı hâliyle sualimize tam cevap veriyor. Benim belimele o mâsum çocuk bu seyyar medresemizde üstadımız olsun. İşte lisan-ı hâli bu gelecek hakikatı der:

Bakınız bu dabbetülârz, dehşetli hücum ve gürültüsü ve bağırmasıyla ve tünel deliğinden çıkıp hücum ettiği dakikada, geçeceği yolda bir metre yakınlıkta o çocuk duruyor. O dabbetülârz tehdidiyle ve hücumunun tahakkümü ile bağırarak tehdid ediyor. "Bana rast gelenlerin vay hâline" dediği halde o mâsum yolunda duruyor. Mükemmel bir hürriyet ve hârika bir cesaret ve kahramanlıkla, beş para onun tehdidine ehemmiyet vermiyor. Bu dabbetülârzın hü-

cumunu istihfaf ediyor ve kahramanlığıyla diyor: "Ey şimendifer! Sen ra'd ve gök gürültüsü gibi bağırmanla beni korkutamazsın."

Sebat ve metanetin lisan-ı haliyle güya der: "Ey şimendifer, sen bir nizamn esirisin. Senin gem'in, senin dizginin, seni gezdirenin elindedir. Senin bana tecâvüz etmen haddin değil. Beni istibdadın altına alamazsın. Haydi yolunda git, kumandanının izniyle yolundan geç."

İşte ey bu şimendiferdeki arkadaşlarım ve ⁵⁵⁻elli sene sonra fenlere çalışan kardeşlerim! Bu mâsum çocuğun yerinde Rüstem-i İrânî ve Herkül-ü Yunânî o acib kahramanlıkla beraber tayy-ı zaman ederek, o çocuk yerinde burada bulduklarını farzediniz. Onların zamanında şimendifer olmadığı için, elbette şimendiferin bir intizam ile hareket ettiğine bir itikadları olmayacak. Birden bu tünel deliğinden, başında ateş, nefesi gök gürültüsü gibi, gözlerinde elektrik berklere olduğu halde birden çıkan şimendiferin dehşetli tehdid hücumıyla Rüstem ve Herkül tarafına koşmasına karşı, o iki kahraman ne

kadar korkacaklar, ne kadar kaçacaklar!. O harika cesaretleriyle bin metreden fazla kaçacaklar. Bakınız, nasıl bu dabbetülârzın tehdidine karşı hürriyetleri, cesaretleri mahvolur. Kaçmaktan başka çare bulamıyorlar. Çünkü onlar, onun kumandanına ve intizamına itikad etmedikleri için muti bir merkebzannetmiyorlar. Belki gayet müdhiş, parçalayıcı vagon cesametinde yirmi arslan arkasına takmış bir nevi arslan tevehüm ederler.

⁵⁵⁻ Ey kardeşlerim ve ey elli sene sonra bu sözleri işiten arkadaşlarım! İşte altı yaşına girmeyen bu çocuğa o iki kahramandan ziyade cesaret ve hürriyet veren ve çok meretebe onların fevkinde bir emniyet ve korkmamak hâletini veren; o mâsumun kalbinde hakikatın bir çekirdeği olan, şimendiferin intizamına ve dizginini bir kumandanın elinde bulunduğu ve cereyanı bir intizam altında ve birisi onu kendi hesabıyla gezdirmesine olan itikadı ve ⁵¹itmi'nanı ve imandır. ⁵⁴⁻ Ve o iki kahramanı gayet korkutan ve vicdanlarını vehme esir eden, onların —onun kumandanını bilmemek ve intizamına inanmamak olan— câhilâne itikadsızlıklarıdır.

Bu temsilde o mâsum çocuğun imanından gelen kahramanlık gibi, bin senede İslâm taifelerinin birkaç aşiretinin (Türk ve Türkleşmiş milletin) kalbinde yerleşen iman ve itikad cihetiyle rüy-i zeminde yüz mislinden ziyade devletlere, milletlere karşı imanından gelen bir kahramanlıkla, İslâmiyet ve kemalât-ı mânevîyenin bayrağını Asya ve Afrika'da ve yarı Avrupa'da gezdiren ve "ölsem şehidim, öldürsem gaziyim" deyip ölümlü gülererek karşılamakla beraber, dünyadaki mütessesil düşman hâdisatlara karşı da, hatta mikroptan kuyruklu yıldızlara kadar beşerin küllî istidadına karşı düşmanlık vaziyetini alan o dehşetli şimendiferlerin tehditlerine karşı, imanın kahramanlığıyla mukabele edip korkmayan; kaza ve kader-i lâhiyeye karşı imanın teslimiyetiyle korkmak, dehşet almak yerinde, hikmet ve ibret ve bir nevi saadet-i dünyeviyeyi kazanan başta Türk ve Arab taifeleri ve bütün Müslüman kabileleri —o mâsum çocuk gibi— fevkalâde bir mânevî kahramanlık gösterdikleri gösteriyor ki: İstikbalin hâkim-i mutlakı, âhirette olduğu gibi dünyada da İslâmiyet milliyetidir.

O iki temsilde, o iki acib kahramanın pek acib korku ve telâşlarına ve elemelerine sebeb, onların adem-i itikadları ve cehaletleri ve dalâletleri olduğu gibi. Risale-i Nur'un yüzer hüccetlerle isbat ettiği bir hakikatı ki, bu Risalenin mukaddemesinde bir-iki misâli söylenmiş. Mesele şudur ki :

24 Kûfür ve dalâlet, bütün kâinatı ehl-i dalâlete binler müthiş düşmanlar taifeleri ve silsileleri gösteriyor. Kör kuvvet, serseri tesadüf, sağır tabiat elleriyle, manzume-i şemsiyeden tut, ta kalbdeki verem mikrôplarına kadar binler taife düşmanlar biçâre beşere hücum ettiklerini ve insanın câmi' mahiyeti ve küllî istidadâtı ve hadsiz ihtiyacâtı ve nihayetsiz arzularına karşı mütemadiyen korku, elem, dehşet ve telâş vermesiyle kûfür ve dalâlet bir Cehennem zakkumu olduğunu ve bu dünyada da sahibini bir Cehennem içine koyduğunu.. din ve imandan hâric binler fen ve terakkiyat-ı beşeriye o Rüstem ve Herkül'ün kahramanlıkları gibi beş para fayda vermediğini.. yalnız iptal-i his nev'inden muvakkaten o elim korkuları hissetmemek için sefahet ve sarhoşlukla şırında ediyor.

İşte iman ve küfürün müvazenesi âhirette Cennet ve Cehennem gibi meyveleri ve neticeleri verdiği gibi; dünyada da iman bir mânevî Cenneti temin ve ölümü bir terhis tezkeresine çevirmesini. ve küfür dünyada dahi bir mânevî Cehennem ve hakikî saadet-i beşeriye mahvetmesi ve ölümü bir idam-e ebe'î mahiyetine getirmesini, kat'i ve his ve şuhuda istinad eden Risale-i Nur'un yüzer hüccetlerine havale edip kısa kesiyoruz.

Bu temsilin hakikatını görmek isterseniz başımızı kaldırmız, bu kâinata bakınız. Ne kadar şimendifer misillü balon, otomobil, tayyare, berriye ve bahriye gemiler.. karada, denizde, havada Kudret-i Ezelîyenin nizam ve hikmetle halkettiği yıldızların kürelerine ve kâinat ecramına ve hâdisatın silsilelerine ve müteselsil vakıatlarına bakınız.

Hem âlem-i şehadette ve cismanî kâinata bunların vücudu gibi, âlem-i ruhanî ve mânevîyatta Kudret-i Ezelîyenin daha acib müteselsil nazireleri var olduğunu aklın bulunana tasdik eder, gözü bulunan çoğunu görebilir.

İşte kâinat içinde maddî ve mânevî bütün bu silsileler, imansız ehl-i dalâlete hücum ediyor, tehdit ediyor, korku veriyor, kuvve-i mânevîyesini zir ü zeber ediyor. Ehl-i imana değil tehdit ve korkutmak belki sevinç ve saadet, ünsiyet ve ümit ve kuvvet veriyor. Çünkü ehl-i iman, iman ile görüyor ki, o hadsiz silsileleri, maddî ve mânevî şimendiferleri, seyyar kâinatları mükemmel intizam ve hikmet dairesinde birer vazifeye sevkeden bir Sâni-i Hakîm onları çalıştırıyor. Zerre miktar vazifelerinde şaşırıyorlar, birbirine tecâvüz edemiyorlar. Ve kâinatdaki kemâlât-ı san'ata ve tecelliyat-ı cemâliyyeye mazhar olduklarını görüp kuvve-i mânevîyeyi tamamiyle eline verip, saadet-i ebediyenin bir nûmunesini iman gösteriyor.

İşte ehl-i dalâletin imansızlıktan gelen dehşetli elemelerine ve korkularına karşı hiçbir şey, hiçbir fen, hiçbir terakkiyat-ı beşeriye buna karşı bir teselli veremez, kuvve-i mânevîyeyi temin edemez. Cesareti zir ü zeber olur. Fakat muvakkat gaflet perde çeker, aldatır.

Ehl-i iman, iman cihetiyle değil korkmak

ve kuvve-i mânevîyesi kırılmak, belki o temsildeki mâsum çocuk gibi fevkalâde bir kuvvet-i mânevîye ve bir metanetle ve imandaki hakikatla onlara bakıyor. Bir Sâni-i Hakîm'in hikmet dairesinde tedbir ve idaresini müşahede eder, evham ve korkulardan kurtulur. "Sâni-i Hakîm'in emri ve izni olmadan bu seyyar kâinatlar hareket edemezler, ilişemezler." deyip anlar. Kemal-i emniyetle hayat-ı dünyevîyesinde de dercesine göre saadete mazhar olur. Kimin kalbinde imandan ve din-i haktan gelen bu hakikat çekirdeği -vicdanında- bulunmazsa ve nokta-i istinadı olmazsa, bilbedahe temsildeki Rüstem ve Herkül'ün cesaretleri ve kahramanlıkları kırıldığı gibi, onun cesareti ve kuvve-i mânevîyesi müzmahil olur ve vicdanı tefessüh eder. Ve kâinatın hâdisatına esir olur. Herşeye karşı korkak bir dilenci hükmüne düşer. İmanın bu sırr-ı hakikatını ve dalâletin de bu dehşetli şekavet-i dünyevîyesini Risale-i Nur yüzer kat'i hüccetlerle isbat ettiğine binaen, bu pek uzun hakikatı kısa kesiyoruz.

Acaba en ziyade kuvve-i mânevîyeye ve teselliye ve metanete ihtiyacını hissetmiş bu

kör hisler onu yanlış yola sevk edip mağlûb etmez.

^{65a} **Elhâsıl** : "Had" ve "Ceza", emr-i İllâhî ve adâlet-i Rabbanîye namına icra edildiği vakit hem ruh, hem akıl, hem vicdan, hem insanîyetin mahiyetindeki lâtifeleri müteessir ve alâkadar olurlar. İşte bu mâna içindir ki, elli sene de bir ceza, sizin hergün müteaddit hapsinizden ziyade bize faide veriyor. Sizin adâlet namı altındaki cezalarınız yalnız vehminizi müteessir eder. Çünkü biriniz hırsızlığa niyet ettiği vakit millet-vatan maslahatı ve menfaati hesabına cezaya çarptırılmak vehmi gelir. Yahut insanları eğer bilseler ona fena nazarla bakarlar. Eğer aleyhinde tebeyün⁶⁷ etse, hükümet de onu hapsedmek ihtimali hatırına geliyor. O vakit yalnız kuvve-i vâhimesi cüz'î bir teessür hisseder. Halbuki nefis ve hissinden çıkan —hususan ihtiyacı da varsa— kuvvetli bir meyelân galebe eder. Daha o fenalıktan vaz geçmek için o cezanız fayda vermiyor. Hem de, emr-i İllâhî ile olmadıktan, o cezalar da adâlet değil. Abdestsiz, kiblesiz namaz kılmak gibi battal olur, bozulur. Demek hakikî adâlet ve te'sirli ceza odur ki : Allah'ın emri nâ-

ADÂLET ARZU
BULMAYI

myla olsun. Yoksa te'siri yüzden bire iner.

İşte bu cüz'î sirket meselesine, sair küllî ve şümüllü ahkâm-ı İllâhiye kıyas edilsin. Tâ anlaşılsın ki : Saadet-i beşeriye dünyada adâlet ile olabilir. Adâlet ise doğrudan doğruya Kur'an'ın gösterdiği yol ile olabilir...

(Hikâyenin hülâsası bitti.)

* * *

Eğer beşer çabuk aklını başına alıp adâlet-i İllâhiye namına ve hakaik-i İslâmiye daîresinde mahkemeler açmazsa, maddî ve mânevî kıyametler başlarına kopacak; anarşilere, ye'cüc ve me'cüc'lere teslim-i silâh edecekler diye kalbe ihtar edildi.

İşte bu hikâyeyi o zamandaki bazı dindar mebuslara Eski Said söylemiş. Ve iki defa tabedilen Arabî Hutbe-i Şâmiye'nin Zeylinde kırkbeş sene evvel yazılmış.

(Hâsiye) : Hutbe-i Şâmiye nâmında matbu Arabî Risaleyi, Arabî bilmediğimiz için üstadımızdan rica ettik ki : Bize bir-iki gün ders ver. Birkaç gün zarfında söylediği dersir. Takririni kaleme aldık. Üstadımız ders verdiği vakit, bazı cümlelerini zihnimize tam yerleştirmek için tekrar ederdi. Ahırdeki temsil ve hikâye-

Şimdi bu hikâye ile evvelki temsil, o zamandan ziyade tam bu zamanın dersi olmasından bera-yı mâlûmat hakikî dindar mebusların nazarına medar-ı ibret için gösteriyoruz.

Said Nursî

* * *

yi izahlı bulduğumuzdan en evvel onları Üniversitelerinin ve dindar mebusların nazırlarına göstermemizin sebebi : Üstadımız derse başladığı vakit "Eski zamanda şimendiferde mektepli o iki muallim yerine sizleri ve bana şeriat hakkında sual soran kırkbeş elli sene evvelki mebuslar yerine, şimdiki hakikî dindar mebusları kabul ve tasavvur ediyorum ve öylece konuşuyorum" dediği için, biz de ehl-i maarif ve dindar mebuslara, bera-yı mâlûmat bu dersimizi gösteriyoruz. Sonra isterlerse Hutbe-i Şâmiye'den bütün dersimizi göstereceğiz. Mûnasib görülse neşir de edeceğiz.

Âlem-i İslâm'daki siyaset-i İslâmiyeye dair üstadımızdan bir ders almak isterdik. Halbuki otuzbeş sene beri siyaseti terk ettiğinden Eski Said'in siyaset-i İslâmiyeye temas eden bu Hutbe-i Şâmiye tercümesi Eski Said hesabına bir derstir.

Tabiri, Zübeyr, Bayram, Ceylân, Sungur, Abdullah, Ziya, Sadık, Sâlih, Hüsnü, Hamza

OHEN 61

70

HUTBE-İ ŞÂMIYE'NİN ZEYLİNİN ZEYLİ

(Kırk iki (*) sene evvel dinî ceridelerde neşredilen Said'in makalesidir.)

Yaşarın Şeriat-ı Garra

29 Şubat 324

Dinî ceride: 73

Mart 1909

Ey mebusan!

Uzunluğu ile beraber gayet müciz bir tek cümle söyleyeceğim. Dikkat ediniz, zira itnabında icaz var. Şöyle ki :

Meşrutiyet ve kanun-u esasi denilen adâlet ve meşveret ve kanunda cem'-i kuvvet, bu ünvan ile beraber asıl mâlik-i hakikî ve sahib-i ünvan-ı muhteşem (1) ve müessis ve adâlet-i mahzayı mutazammın (2) ve nokta-i istinadımızı temin eden (3) ve meşrutiyeti bir esas-ı metine istinad ettiren (4) ve evham ve şükûk sahibini varta-i hayretten

(*) Bu tarih 1951 senesine aittir.

Dikkat! Bu cümlelerin ana fikri en sondaki cümledir

H. ŞÂMIYE, 6

adâlet-i mahzayı mutazammın (2) ve nokta-i istinadımızı temin eden (3) ve meşrutiyeti bir esas-ı metine istinad ettiren (4) ve evham ve şükûk sahibini varta-i hayretten

kurttan (5) ve istikbal ve ahiretimizi tekefül eden (6) ve menafi-i umumiye olan Hukukullahi izinsiz tasarruflardan sizi tahlis eden (7) ve hayat-ı milliyemizi muhafaza eden (8) ve umum ezhanı manyetizmalandıran (9) ve ecanibe karşı metanetimizi ve kemalimizi ve mevcudiyetimizi gösteren (10) ve sizi muaheze-i dünyeviye ve uhreviyeden kurtaran (11) ve maksad ve neticede ittihad-ı umumiye tesis eden (12) ve o ittihadın ruhu olan efkâr-ı âmmeyi tevlid eden (13) ve çürük mesâvi-i medeniyeti hudud-ü hürriyet ve medeniyetimize girmekten yasak eden (14) ve bizi Avrupa dilencilüğinden kurtaran (15) ve geri kaldığımız uzun mesafe-i terakide —sırr-ı jî'caza binaen— bir zaman-ı ka- (22) sîrede tayyettiren (16) ve Arab ve Turan ve İran ve Sâmilere tevhid ederek az zamanla bize bir büyük kıymet veren (17) ve şahs-ı mânevi-i hükümeti Müslüman gösteren (18) ve kanun-u esasının ruhunu ve Onbirinci Maddeyi muhafaza ile sizi hins-i yeminden kurtaran (19) ve Avrupa'nın eski zann-ı fâsidlerini tekHzib eden (20) Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm hâtem-i Enbiya ve şeriatın ebedî olduğunu tasdik ettiren (21) ve

muharrib-i medeniyet olan dinsizliğe karşı sed çeken (22) ve zulmet-i tebâyin-ü efkâr ve teşettüt-ü ârâyı safha-i nurânisi ile ortadan kaldıran (23) ve umum ulema ve vâzîleri ittihad ve saadet-i millete ve icraat-ı hükümeti meşruta-i meşruaya hâdim eden (24) ve adâlet-i mahzası merhâmetli olduğundan anâsır-ı gayr-ı müslimeyi daha ziyade te'lif ve rabteden (25) ve en cebin ve âmi adamı en cesur ve en has adam gibi hissi hakiki-i terakki ve fedakârlık ve hubb-u vatanla mütehasis eden (26) ve hâdim-i medeniyet (*) olan sefalet ve israfat ve havayici gayr-ı zaruriyeden bizi halâs eden (27) ve muhafaza-i ahiretle beraber imâr-ı dünya etmekle sa'ye neşât veren (28) ve hayat-ı medeniyet olan ahlâk-ı hasene ve hissiyat-ı ulviyenin düsturlarını öğreten (29) ve herbirini ey mebuslar ellibin kişinin takazasını yani haklarını sizden dâva etmelerini hak-kınızda tebrîe eden (30) ve sizi icma-i ümmete küçük bir misâl-i meşru gösteren (31) ve hüsn-ü niyete binaen 'a'mâlinizi ibadet gibi ettiren (32) ve üçyüz milyon Müslümanın hayat-ı mâneviyesine su-i kasd ve cinay-

(*) Hâdim-i medeniyet : Medeniyeti yıkıcı.

مستجاب = مستجاب، برکت eden
مستجاب = مستجاب، برکت eden

ten sizi tahlis eden (33) ol ŞERİAT-İ GARRA ünvanıyla gösterseniz ve hükümlerinize me'haz edinseniz ve düsturlarını tatbik et-seniz, acaba bu kadar fevaidi ile beraber ne gibi şey kaybedeceksiniz? Vesselâm.

Yaşasın ŞERİAT-İ GARRA!.

Said Nursi

***

Te: 59 (+)
D.N. 55
(75) Yaşasın Şeriat-ı Ahmedi (A.S.M.)

(5 Mart 1325 Dini Ceride No. : 77
18 Mart 1909)

Şeriat-ı garra, kelâm-ı ezelden geldiğinden ebede gidecektir. Nefs-i emmarenin istibdad-ı rezilesinden selâmetimiz, İslâmiyete istinad iledir. O habülmetine temessük iledir. Ve haklı hürriyetten hakkıyla istifade etmek, imandan istimdad iledir. Zira, Sâni-i Âlem'e hakkıyla abd ve hizmetkâr olanın, halka ubudiyete tenezzül etmemesi gerektir. Herkes kendi âleminde bir kumandan olduğundan âlem-i asgarında cihad-ı ekber ile mükelleftir. Ve ahlâk-ı Ahmediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) ile tahallük ve Sünnet-i Nebviyeyi ihyâ ile muvazzafur.

Ey evliya-i umür! Tefvik isterseniz, kavânin-i Âdetullaha tefvik-i hareket ediniz. Yoksa tefviksizlik ile cevab-ı red alacaksınız. Zira mâruf umum Enbiyanın memâlik-i İslâmiye ve Osmaniyeden zuhuru, kader-i İlahînin bir işaret ve remzidir ki; bu memleket insanların makine-i tekemmülâtının

buhanı diyanettir. Ve bu Asya ve Afrika tarlasının ve Rumeli bostanının çiçekleri, ziyayı İslâmiyet ile neşv ü nema bulacaktır.

Dünya için din feda olunmaz. Gebermiş istibdadı muhafaza için, vaktiyle mesâil-i şeriat rüsvet verilir. Dinin meseleleri terk ve feda edilmesinden, zarardan başka ne faydası görüldü? Milletin kalb hastalığı za'f-ı diyanettir. Bunu takviye ile sıhhat bulabilir.

³⁰ **Bizim cemaatımızın meşrebi :** Muhabbete muhabbet ve husumete husumettir. Yani beyn-el İslâm muhabbete imdad ve husumet askerini bozmaktır.

Mesleğimiz ise, ahlâk-ı Ahmediye (Aleyhissalâtu Vesselâm) ile tahallük ve Sünnet-i Peygamberiyi ihya etmektir. Ve rehberimiz şeriat-ı garra ve kılincımız da berahin-i katia ve maksadımız ilâ-yı Kelimetullahtır. Cemaatimize her bir mü'min mâneğ müntesibdir. Sureten intisab ise, Sünnet-i Nebeviyeyi kendi âleminde ihyaya azm-i kat'i iledir. En evvel mürşid-i umumî olan ulema ve meşâyih ve talebeyi, şeriat namına ittihadâ dâvet ederiz.

Said Nursi

İhtar-ı Mahsus

Gazeteci denilen huteba-i umumî iki kıyas-ı fâsitle milleti bataklığa düşürmüştür.

Birincisi : Vilâyati, İstanbul'u kıyas ederek... Halbuki elîfbay okumayan çocuklara felsefe dersi verilse sathî olur.

İkincisi : İstanbul'u Avrupa'ya kıyas etmişler. Halbuki bir erkek, kadının kametenin istihsan ettiği libası giyinse maskara ve rezil olur.

Said Nursi

***

76

Hakikat

(26 Şubat 1324

Dini Ceride : 70 - Mart 1909)

Biz Kalû Belâ'dan Cemiyet-i Muhammedide (Aleyhissalâtu Vesselâm) dâhiliz. Cihetü'l-vahdet-i ittihadımız tevhiiddir. Peymân ve yeminimiz imandır. Mademki muvahhidiz, müttehîdiz. Herbir mü'min ilâ-yı Kelimetullah ile mükelleftir. Bu zamanda en büyük sebebi, maddeten terakki etmektir. Zira ecnebler fünun ve sanayi silâhiyla bizi istibdad-ı mânevîleri altında eziyorlar. Biz de, fen ve san'at silâhiyla ilâ-yı Kelimetullahın en müt-hiş düşmanı olan cehil ve fakr ve ihtilâf-ı ef-kâra cihad edeceğiz.

³⁵ Amma cihad-ı hâricîyi şeriat-ı garranın berahin-i katiasının elmas kılıçlarına havale edeceğiz. Zira medenilere galebe çalmak ikna iledir, söz anlamayan vahşiler gibi icbar ile değildir. Biz muhabbet fedaileriyiz, husumete vaktimiz yoktur. Cumhuriyet ki, (Hâşiye) adâlet ve meşveret ve kanunda inhi-

(Hâşiye) : O zaman Meşrutiyet, şimdi o kelime yerine Cumhuriyet konulmuş.

77

sar-ı kuvvetten ibarettir. **Onüç asır evvel şeriat-ı garra teessüs ettiğinden, ahkâmda Avrupa'ya dilencilik etmek, din-i İslâma büyük bir cinayettir.** Ve şimale müteveccihen namaz kılmak gibidir. Kuvvet kanunda olmalı. Yoksa istibdad tevzi olunmuş olur.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْقَوِيُّ الْمَتِينُ hâkim ve âmir-i vicda-
ni olmalı. O da mârifet-i tam ve medeniyet-i âm veyahut din-i İslâm namıyla olmalı. Yoksa istibdad daima hükümferma olacaktır.

⁵⁰ İttifak Hüdâdadır, hevâ ve heveste değil.

İnsanlar hür oldular amma yine abduhâttırlar. Herşey hür oldu, şeriat da hürdür, meşrutiyet de. Mesail-i şeriatî rüşvet vermeyeceğiz. Başkasının kusuru, insanın kusuruna sened ve özür olamaz.

Yeis, mâni-i herkemâldir. "Neme lâzım, başkası düşünsün" istibdadın yadigarıdır. Bu cümlelerin mâbeynini rabte edecek olan mukaddematı, Türkçe bilmediğim için mütalifin fikirlerine havale ediyorum.

Said Nursi

***

Tarîk-i Muhammedî (Aleyhissalâtü Vesselâm) şüphe ve hileden münezzehe olduğundan şüphe ve hileyi ima eden gizlemekten de müstağnîdir. Hem o derece azim ve geniştir ve muhit bir hakikat, bahusus bu zaman ehline karşı hiçbir cihetle saklanmaz. Bahr-i Umman nasıl bir destide saklanacak?

Tekraren söylüyorum ki: İttihad-ı İslâm hakikatında olan İttihad-ı Muhammedî'nin (Aleyhissalâtü Vesselâm) cihet-i vahdeti tevhid-i ilâhîdir. Peymân ve yemini de imandır. Encümen ve cemiyetleri, mesacid ve medarıs ve zevayâdır. Muntisibini umum mü'minlerdir. Nizamnamesi Sünen-i Ahmediyedir (Aleyhissalâtü Vesselâm). Kanunu, evâmîr ve nevahî-i şer'iyedir. Bu ittihad, âdetten değil, ibadettir.

İhfa ve havf riyadandır. Farzda riya yoktur. Bu zamanın en büyük farz vazifesi, İttihad-ı İslâmdır. İttihadın hedef ve maksadı; o kadar uzun, münasib ve muhit ve mekârikiz ve meabid-i İslâmiyeyi birbirine rab-

tettiren bir silsile-i nuraniyi ihtizaza getirmekle, onunla merbut olanları ikaz ve tarîk-i terakkiye bir hâhiş ve emr-i vicdânî ile sevk etmektir.

Bu ittihadın meşrebi, muhabbetir. Husumeti ise, cehalet ve zaruret ve nifakadır. Gayr-i müslimler emin olsunlar ki bu ittihadımız, bu üç sifata hücmdür. Gayr-i müs-lime karşı hareketimiz ikna'dır. Zira onları medeni biliriz. Ve İslâmiyeti mahub ve ulvî göstermektedir. Zira onları munisif zannediyoruz. Lâübaliler iyi bilsinler ki, dinsizlikle kendilerini hiçbir ecnebiye sevdiremezler. Zira mesleksizliklerini göstermiş olurlar. Mesleksizlik, anarşilik sevilmaz. Ve bu ittihad, da tahkik ile dâhil olanlar, onları taklid edip çıkmazlar. İttihad-ı Muhammedî (Aleyhissalâtü Vesselâm) olan İttihad-ı İslâm'ın efkâr ve meslek ve hakikatını efkâr-ı umumiyeye arz ederiz. Kimin bir itirazı varsa etsin, cevaba hazırız.

محمد بشیر ان جهان سے تیار ہیں سید انا
رؤیہ از محمد صحت ان کتب سے ہے اور

Said Nursi

"Bu hissi şeylerin anlamları, ehl-i tahqiqi sâlik hâlinde iden bir kilit anahtarın anahtarlığıdır." "Cehennem için bu anlamların anahtarları, bir sinciri kilitler bir kilitin kaparmanına bir imkân varmı?"

"Dinsiz dünyada hayır yoktur"

Neşrettığım fihriste-i makasiddan terk ettiğim bir fıkradır. Şöyle ki:

Zâhiren hâriçten cereyan eden maarif-i ceditenin bir mecrası da bir kısım ehl-i medrese olmalı. Tâ gill ü gıştan tasaffi etsin.

Zira bulanıklığıyla başka mecradan taaffün ile gelmiş. Ve atâlet bataklığından neşret ve istibdad sümümü ile teneffüs eden zulüm tazyiki ile ezilen efkâra bu müteaffin su, bazı aksülâmel yaptığından, misfat-ı geriat ile süzdürmek zarurîdir. Bu da ehl-i medresenin düş-ü himmetine muhaveldir.

وَالسَّلَامُ عَلَيْنَا مَبِيعًا أَهْدَى

Said Nursi

***

Ahuzmanın o keder deligilidir ki, birisiyle kelo ekmek ishiyeyinceyi eren işi ile yapar.

Redd-ül Evham

(31 Mart 1909)

İttihad-ı Muhammedî (Aleyhissalâtü Vesselâm) cemaatine isnad ettikleri dokuz evham-ı fâsideyi reddedeceğim.

Birinci Vehim: Böyle nazik bir zamanda din meselesini ortaya atmak münasip görülüyor.

Elcevab: Biz dini severiz. Dünyayı da yine din için severiz. لَا خَيْرَ فِي الدُّنْيَا إِلَّا دِينٌ

Sâniyen: Madem ki meşrutiyette hâkimiyyet millettedir. Mevcudiyet-i milleti göstermek lâzımdır. Milletimiz de yalnız İslâmiyettir. Zira Arab, Türk, Kürd, Arnavut, Çerkez ve Lâzların en kuvvetli ve hakikatlı revâbit ve milliyetleri İslâmiyetten başka bir şey değildir. Nasıki az ihmal ile tevâif-i imlûk temelleri atılmakta ve onüç asır evvel ölmüş olan asabiyet-i cahiliyeyi rihyâ ile fitne ikaz olunmaktadır. Ve oldu gördük...

Bu evhamın o keder deligilidir ki, birisiyle kelo ekmek ishiyeyinceyi eren işi ile yapar.

İkinci Vehim : Bu ünvan, tahsisyle, müntesib olmayanları vehim ve telâşa düşürüyor?

Elcevab : Ervel de söylemişim. Ya mütelââ olunmamış veya su-i tefehhüme uğramış olduğundan tekrarina mecbur oldum. Şöyle ki :

İttihad-ı İslâm olan İttihad-ı Muhammedî (Aleyhissalâtu Vesselâm) dediğimiz vakit, umum mü'minlerin mabeyninde bilkuvve veya bilfiil sâbit olan ittihad muraddır. Yoksa, İstanbul ve Anadolu'daki cemaat murad değildir. Amma bir katre su da, sudur. Bu ünvandan tahsis çıkmaz. Târif-i hakikisi şöyledir :

Esas temeli, şarktan garba, cenubdan şimala mümted ve merkezi Haremeyn-i Şerifeyn ve cihet-i vahdeti tevhid-i İlähî.. peyman ve yemini iman.. nizamnemesi, Sünet-i Ahmediye (Aleyhissalâtu Vesselâm).. kanunnamesi, evâmîr ve nevâhi-i şer'iyye.. kulüb ve encümenleri, umum medâris, mesâcid ve zevâyâ.. o cemaatın ilelebed ve muhalled nâşir-i efkârı umum kütüb-ü İslâmîye ve her vakit nâşir-i efkârı başta Kur'an

ve tefsirleri (ve bu zamanda bir tefsiri Risale-i Nur) ve i'lâ-yı Kelimetullahı hedef ve maksad eden umum dinî ve müştakim ceraidir. Müntesibini, umum mü'minlerdir. Reisi de Fahr-i Âlemdir (Aleyhissalâtu Vesselâm).

Şimdi istediğimiz nokta, mü'minlerin tevecühleri ve teyakkuzlarıdır. Tevecüh-ü umuminin tesiri inkâr edilmez. İttihadın hedefi ve maksadı i'lâ-yı Kelimetullah ve mesleği de kendi nefsiyle cihâd-ı ekber ve başkalarını irşaddir. Bu mübarek hey'etin yüzde doksan dokuz himmeti siyaset değildir. Siyasetin gayrı olan hüsn-ü ahlâk ve istikamet ve saire gibi makasid-i meşruaya masruftur. Zira bu vazifeye müteveccih olan cemiyetler pek az, kıymet ve ehemmiyeti ise pek çoktur. Ancak yüzde biri, siyasiyyunu irşad tarikiyle siyasete taallük edecektir. Kılıncıları, berâhin-i kat'iyedir. Meşrebleri de muhabbet olduğu gibi beynel'mü'minin uhuvvet çekirdeğinde mündemec olan muhabbete seccere-i tûba gibi neşv ü nema vermektedir.

Beşinci Vehim : Enebilerin bundan tevahuş etmek ihtimali var?

Elcevab : Bu ihtimale ihtimal verenler mütevahhiştir. Zira merkez-i taassublarında İslâmîyetin ulviyetine dair konferanslarla (Hâşîye) takdis (etmeleri bu ihtimali reddeder). Hem de düşmanlarımız onlar değil; asıl biz. Bu kadar düşürüp i'lâ-yı Kelimetullah'a mâni olan ve cehalet neticesi olan muhalefet-i seriattır. Ve zaruret ve onun semeresi olan su-i ahlâk ve harekettir ve ihtilâf ve onun mahsülü olan ağraz ve nifakdır ki, ittihadımız bu üç insafsız düşmana hücumdur.

Amma enebilerin vahşi oldukları kurunu vustada; İslâmîyet, vahsete karşı husumet ve taassuba mecbur olduğu halde, adâlet ve itidalini muhafaza etmiş. Hiçbir vakit engizisyon gibi etmemiş. Ve zaman-ı medeniyette enebiler medenî ve kuvvetli olduklarından, zararlı olan husumet ve taassub zâil olmuştur. Zira din nokta-i nazarından medenilere galebe çalmak ikna iledir, icbar ile değildir. Ve İslâmîyeti, mahbub ve ulvî olduğunu, evâmirine imtisâlen e'fal ve ahlâk ile göstermek iledir. İcbar ve husumet, vahşilerin vahşetine karşıdır.

(Hâşîye): Bismark ve Mister Karlayl gibilerin malûm beyanatlarına işaret eder.

Altıncı Vehim : Bazıları, "Sünet-i Nebiyyeyi hedef-i maksad eden ittihad-ı İslâmî, hürriyeti tahdid eder ve levâzım-ı medenîye veya münâfidir" diyorlar.

Elcevab : Asıl mü'min hakkıyla hürdür. Sâni-i Âlem'e abd ve hizmetkâr olan, halka tezellüle tenezül etmemek gerektir. Demek ne kadar imana kuvvet verilse, hürriyet de o kadar kuvvet bulur.

Amma hürriyet-i mutlak ise, vahset-i mutlakadır, belki hayvanlıktır. Tahdid-i hürriyet dahi insanîyet nokta-i nazarından zaruridir.

Sâlisen : Bazı sefih ve lâübâliiler hür yaşamak istemediklerinden, nefis-i emmarenin esaret-i rezilesi altına girmek istiyorlar.

Elhâsul : Şeriat dairesinden hâric olan hürriyet, ya istibdad veya esaret-i nefis veya canavarcasına hayvanlık veya vahsettir. Böyle lâübâliiler ve zındıklar iyi bilsinler ki, dinsizlikle ve sefahetle sahib-i vicdan hiçbir cenabiye kendilerini sevdiremezler ve benzetemezler. Zira mesleksiz ve sefih sevilmez. Ve bir kadına yakışır —istihsan ettiği— libası erkek giyise maskara olur.

Yedinci Vehim : İttihad-ı İslâm cemaati, sair cemiyet-i diniye ile şakkü'l-asâdir. Reka-bet ve münaferatı intac eder.

Elcevab : Evvelâ, umur-u uhreviyede hased ve müzahamet ve münakaşa olmadığın-dan bu cemiyetlerden hangisi münakaşaya, rekabete kalkışa ibadette riya ve nifak etmiş gibidir.

Sâniyen : Muhabbet-i din saikasıyla teşek-kül eden cemaatlerin iki şart ile umumunu tebrik ve onlarla ittihad ederiz.

Birinci Şart : Hürriyet-i şer'iyyeyi ve asâ-yişi muhafaza etmektir.

İkinci Şart : Muhabbet üzerinde hareket et-mek, başka cemiyete leke sürmekle kendi-sine kıymet vermeğe çalışmamak. Birinde hatâ bulunsa, müftü-i ümmet cemiyet-i üle-mâya havale etmektir.

Sâlisen : İ'lâ-yı Kelimetullahı hedef-i mak-sad eden cemaat, hiçbir garaza vasita ola-maz. İsterse de muvaffak olamaz. Zira ni-faktır. **Hakkın hatırı âldir, hiçbir şeye feda olunmaz.** Nasil Süreyya yıldızları süpürge olur veya üzüm salkımu gibi yenilir? Şems-i

hakikata "püf, üf" eden divaneliğini ilân eder.

Ey dini cerideler! Maksadımız : **Dini cemaatlar maksadda ittihad etmelidirler. Mesâlikte ve mesrehterde ittihad mümkün olmadığı gibi câiz de değildir. Zira taklid yolunu açar ve "Neme lâzım, başkası düşünsün" sözünü de söylettirir.**

Sekizinci Vehim : Ehl-i İttihad-ı İslâm olan buradaki cemaata, mânen gibi sureten de intisab edenlerin ekserisi avâm, bir kısmı da meçhulülhal olduğundan, fitne ve ihtilâfî imâ ediyor.

Elcevab : Belki, ağraza adem-i müsaade-sine binaendir. Hem de madem maksadı, ittihad ve i'lâ-yı Kelimetullahtır. Teşebbüsât ve harekâtı da ibadettir. İbadet camiinde şah ve gedâ birdir. Müsavat hakikî düsturdur. İmtiyaz yoktur. Zira en ekrem en müttaki-dir. Ve en müttaki, en mütevâzidir. Binae-naleyh, mânen asıl hakikat-ı ittihadı inti-sab ile beraber sureten onun nümunesi olan bu uhrevî ve sırf dini cemaate intisab ile teşerrüf edecek. Yoksa şeref vermeyecektir. Bir katre, bahr-ı ummanı tezyid edemez. Hem de, bir günah-ı kebre ile imandan çik-

Risale-i Nuz Külliyyatından

Bilgi T. 28-10-93

Sayı 10.00

404.00

0.10/10.00

0.10/10.00

0.10/10.00

0.10/10.00

خطبات سامیه

Hutbe-i Sâmiye

Müellif

Bedüzzaman

Said Nusî

Neşreden : ENVAR NESRİYAT
Klodfarer Cad. No. 36
Tel : 516 21 60
Çemberlitaş - İSTANBUL

Baskı : Engin Ofset
Tel : 516 50 40
1996-İST.

Her Hakkı Mahfuzdur.

Bu Hutbe-i Şâmiye eseri, Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin otuzbeş yaşında iken Şam'da, Şam ulemasının ısrarı üzerine Câmi-i Emevî'de irad ettiği bir hutbedir. Çok büyük bir ehemmiyeti haiz olması hasebiyle o zaman Şam'da bir hafta içinde iki defa tab'edilmiştir. Bilâhare müellif Bediüzzaman Said Nursî tarafından tercümesi neşredilmiştir.

Neşir tarih: 1911 Bk: E2:192

③ ARABİ HUTBE-İ ŞÂMIYENİN MUKADDİMESİDİR

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَأَنَّ مِنْ شَيْءِ الْأَيْمَنِ بِجِهَةِ
السَّلَامَةِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَسَدًا دَائِمًا

Aziz Sıddık Kardeşlerim,

Kırk sene evvel Şam'daki Cami-i Emevî'de, Şam ulemasının ısrarıyla, içinde yüz ehl-i ilim bulunan onbin adama yakın bir azim cemaata verilen bu arabî ders risalesindeki hakikatları, bir hiss-i kablelvuku ile Eski Said hissetmiş, kemâl-i kat'iyetle müjdeler vermiş ve pek yakın bir zamanda o hakikatlar görünecek zannetmiş. Halbuki iki harb-i umumî ve yirmibeş sene bir istibdad-ı mutlak, o hiss-i kablelvukuun kırk-

6

elli sene tehirine sebep olmuş; ve şimdi o zamandaki verdiği haberlerin aynen tezahürleri Âlem-i İslâmiyette başlamış. Demek bu pek ehemmiyetli ders, zamani geçmiş eski bir hutbe değil, belki doğrudan doğruya 1327'ye bel 1371'de ve Cami-i Emevî yerine Âlem-i İslâm camiiinde üçyüz yetmiş milyon bir cemaate hakikatlı ve taze bir ders-i içtimai ve İslâmîdir diye, tercümesini neşretmek zamandır tahmin ederim.

Said Nursî

***

⑤ Gayet mühim bir suale verilen çok ehemmiyetli bir cevabı burada yazmağa münasebet geldi. Çünkü kırk sene evvel Eski Said o dersinde bir hiss-i kablelvuku ile Risale-i Nur'un hârika derslerini ve tesiratını görmüş gibi bahsediyor. Onun için o sual ve cevabı yazacağız. Şöyle ki :

Çoklar tarafından hem bana, hem bazı Nur kardeşlerime sual etmişler ve ediyorlar ki :

⑥ "Neden bu kadar muarızlara karşı ve muannid feylesoflara ve ehl-i dalâlete mukabil Risale-i Nur mağlûb olmuyor? Milyonlar kıymetli hakiki kütüb-ü imaniye ve İslâmiyenin intişarlarına bir derece sed çektikleri halde; sefahet ve hayat-ı dünyeviyenin lezzetleriyle çok biçare gençleri ve insanları halk-ı imâniyeden mahrum bıraktıkları halde; en şiddetli hücum ve en gaddarane muamele ve en ziyade yalanlarla ve aleyhinde

yapılan propagandalarla Risale-i Nur'u kırmak, insanları ondan ürkütme ve vazgeçirme çalışmaları halde; hiçbir eserde görülmediği bir tarzda Risale-i Nur'un intişarı, hattâ çoğu el yazması ile altıyüzbin nüsha risalelerinden kemal-i iştîyak ile perde altında intişar etmesi ve dâhil ve hâriçte kemal-i iştîyak ile kendini okutturması hikmeti nedir? Sebebi nedir?" diye bu meâlde çok suallere karşı "Elcevab" deriz ki :

Kur'an-ı Hakîm'in sır-ı 'icaziyeye, hakiki bir tefsiri olan Risale-i Nur, bu dünyada bir mânevî Cehennemi dalâlette gösterdiği gibi, imânda dahi bu dünyada mânevî bir Cennet bulunduğunu isbat ediyor. Ve günahların ve fenalıkların ve haram lezzetlerin içinde mânevî elim elemeleri gösterip hasenat ve güzel hasletlerde ve hakaik-i şeriatın amelinde, Cennet lezâizi gibi mânevî lezzetler bulunduğunu isbat ediyor. Sefahet ehlini ve dalâlete düşenlerini —o cihetle— aklı başında olanlarını kurtarıyor. Çünkü bu zamanda iki dehşetli hal var :

Birincisi :

Âkıbeti görmiyen ve bir dirhem hazır lez-

zeti, ileride bir batman lezzetlere tercih eden hissiyat-ı insaniye akıl ve fikre galebe ettiğinden, ehl-i sefaheti sefahetinden kurtarmanın yegâne çaresi, aynı lezzetinde elemi gösterip hissini mağlûb etmektir. Ve

يَسْجُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا

Âyetinin işaretleriyle

bu zamanda âhiretin elmas gibi nimetlerini, lezzetlerini bildiği halde dünyevî kırılacak şişe parçalarını ona tercih etmek, ehl-i imân iken ehl-i dalâlete o hubb-u dünya ve o sır için tâbi olmak tehlikesinden kurtarmamın çare-i yegânesi, dünyada dahi Cehennem azabını ve elemelerini göstermekle olur ki, Risale-i Nur o meslekten gidiyor.

Yoksa bu zamandaki küfr-ü mutlakın ve fenden gelen dalâletin ve sefahetten gelen tiryakiliğin inadı karşısında, Cenâb-ı Hak'ı tanıttırdıktan sonra ve Cehennem'in vücudunu isbat ile ve onun azâbi ile insanları fenalıktan, seyyiattan vazgeçirmek; ondan, belki yirmiden birisi ders alabilir. Ders aldıktan sonra da, "Cenâb-ı Hak Gafururrahîmdir, hem Cehennem pek uzaktır" der, sefahetine devam edebilir. Kalbi, ruhu hissiyatına mağlûb olur.

İşte Risale-i Nur'daki ekser müvâzeneler, küfür ve dalâletin dünyadaki elim ve ürkütücü neticelerini göstermekle en muannid ve nefisperest insanları dahi o menhus gayri-meşrû lezzetlerden ve sefahetlerden bir nefret verip aklı başında olanları tevbeye sevkeder.

O müvâzenelerden Altıncı, Yedinci, Sekizinci Sözler'deki küçük müvâzeneler ve Otuzikinci Söz'ün Üçüncü Mevkıfındaki uzun müvâzene, en sefih ve dalâlette giden adamı da ürkütüyor, dersini kabul ettiriyor.

Meselâ, Âyet-i Nur'daki seyahat-ı hayaliye ile hakikat olarak gördüğü vaziyetleri gayet kısaca işaret edeceğiz. Tafsilâtını isteyen "Sikke-i Gaybîye"nin âhirindeki 256'dan 259'uncu sahifeye kadar baksın. Ezcümle :

O seyahat-ı hayaliyede rızka muhtaç hayvanat âlemini gördüğüm vakit, maddî felsefe ile baktım : Hadsiz ihtiyaç ve şiddetli açlıklarıyla beraber zaaf ve aczleri, o zîhayat âlemini bana çok acıklı ve elim gösterdi. Ehl-i dalâlet ve gafletin gözüyle baktığımdan feryad eyledim. Birden hikmet-i Kur'âniye ve imânın dürbünü ile gördüm :

Rahmân ismi Rezzak Burcunda parlak bir güneş gibi tulû' etti. O aç biçare zîhayat âlemini rahmet ışığı ile yaldızladı.

Sonra hayvanat âlemi içinde, yavruların zaaf ve acz ve ihtiyaç içinde çırpındıkları hazin ve elim ve herkesi rikkat ve acımağa getirecek bir karanlık içinde diğer bir âlemi gördüm. Ehl-i dalâletin nazarıyla baktığıma "eyvah" dedim. Birden imân bana bir gözlük verdi, gördüm ki : Rahîm ismi Şefkat Burcunda tulû' etti. O kadar güzel ve şirin bir surette o acı âlemi sevinçli âleme çevirip ışıktandırdı ki, sekva ve acımak ve hüzünden gelen göz yaşlarımı, sevinç ve şükürün lezzetlerinden gelen damlalara çevirdi.

Sonra sinema perdesi gibi insan âlemi bana göründü. Ehl-i dalâletin dürbünü ile baktım. O âlemi o kadar karanlıklı, dehşetli gördüm ki, en derin kalbimden feryad ettim. "Eyvah" dedim. Çünkü insanlarda ebede uzanıp giden arzuları, emelleri ve kâinatı ihata eden tasavvurat ve efkârları ve ebedî beka ve saadet-i ebediyeyi ve Cennet'i gayet ciddî isteyen himmetleri ve fitrî istidadları ve fitrî had konulmayan, serbest bi-

rakılan kuvveleri ve hadsiz maksatlara müteveccih ihtiyaçları ve zaaf ve aczleriyle beraber hücumlarına maruz kaldıkları hadsiz musibet ve a'dalariyle beraber gayet kısa bir ömür, her gün ve her saat ölüm endişesi altında, gayet dağdağlı bir hayat, yaşamak için gayet perişan bir maişet içinde kalbe, vicdana en elîm ve en müdhiş halet olan mütemadî zeval ve firak belâsını çekmek içinde ehl-i gaflet için zulûmat-ı ebedî kapısı suretinde görülen kabre ve mezaristana bakıyorlar. Birer birer ve taife taife o zulûmat kuyusuna atılıyorlar.

İşte bu insan âlemini bu zulûmat içinde gördüğüm anda, kalb ve ruh ve aklımla, bütün letaif-i insaniyem, belki bütün zerrat-ı vücudum feryad ile ağlamağa hazır iken, birden Kur'an'dan gelen nur ve kuvvet-i îman o dalâlet gözlüğünü kırdı; kafama bir göz verdi. Gördüm ki :

Cenâb-ı Hakk'ın Âdil ismi, Hakîm Burcunda.. Rahman ismi, Kerîm Burcunda.. Rahîm ismi, Gafur Burcunda —yani mânâsında—, Bâis ismi, Vâris Burcunda.. Muhyi ismi, Muhsin Burcunda.. Rab ismi, Mâlik Burcunda birer güneş gibi tulû' ettiler. O ka-

ranlıklı insan âlemi içinde çok âlemler bulunan umumunu ışıkladırdılar, şenlendirdiler. Cehennemî hâletleri dağıtıp nûranî âhîret âleminden pencereler açıp o perişan insan dünyasına nurlar serptiler. Zerrat-ı kâinat adedince "Elhamdülillâh, Eşşükürü Lillâh" dedim. Ve aynelyakîn gördüm ki : "İmânda mânevî bir Cennet ve dalâlette mânevî bir Cehennem bu dünyada da vardır" yâkînen bildim.

Sonra küre-i arzın âlemi göründü. O seyahat-ı hayalîyemde dine itaat etmiyen felsefenin karanlıklık kavanin-i ilmiyeleri hayalime dehşetli bir âlem gösterdi. Yetmiş defa top gülesinden daha sür'atlı hareketiyle yirmibeş bin sene mesafeyi bir senede gezip devreden ve her vakit dağılmağa ve parçalanmağa müstaid ve içi zelzeleli, çok ihtiyar ve çok yaşlı küre-i arz içinde ve o dehşetli gemi üstünde kâinatın hadsiz boşluğunda seyahat eden biçare nev'-i insan vaziyeti, bana vahşetli bir karanlık içinde göründü. Başım döndü, gözüm karardı. Felsefenin gözlüğünü yere vurdum, kırdım. Birden hikmet-i Kur'âniye ile ışıklanmış bir göz ile baktım, gördüm ki :

Hâlik-ı Arz ve Semavâtın Kadîr, Alîm, Rab, Allah ve (Rabbüsemavati Vel'arz) ve (Müşahhir-üş-şemsi Velkamer) isimleri Rahmet, Azamet, Rububiyet Burçlarında güneş gibi tulû' ettiler. O karanlıklık, vahşetli, dehşetli âlemi öyle ışıkladırdılar ki, o halette benim imânî: gözüme küre-i arz gayet muntazam, müşahhar, mükemmel, hoş, emniyetli, herkesin erzakı içinde bir seyahat gemisi ve tenezüh ve keyf ve ticaret için müheyya edilmiş ve ziruhları güneşin etrafında, memleket-i Rabbaniyede gezdirmek ve yaz ve bahar ve güzün mahsûlâtını rızık isteyenlere getirmek için bir gemi, bir tayyare, bir şimendifer hükümünde gördüm. Küre-i arzın zerrati adedince "Elhamdülillâhi alâ nimet-il imân" dedim.

İşte buna kıyasen Risale-i Nur'da pek çok müvazenelerle ehl-i sefahet ve dalâlet, dünyada dahi bir mânevî Cehennem içinde azap çektiklerini ve ehl-i imân ve salâhat, dünyada dahi bir mânevî Cennet içinde İslâmiyet ve insanîyet midesiyle ve imânın tecelliyatıyla ve cilveleriyle mânevî Cennet lezzetleri tadabilirler, belki derece-i imanlarına göre istifade edebilirler.

Fakat, bu fırtınalı zamanın, hissi iptal eden ve beşerin nazarını âfâka dağıtan ve boğan cereyanlar iptal-i his nev'inden bir sersemlik vermiş ki, ehl-i dalâlet mânevî azabını muvakkaten tam hissedemiyor. Ehl-i hidayete dahi gaflet basıyor, hakikî lezzeti ni takdir edemiyor.

Bu Asırda İkinci Dehşetli Hal :

Eski zamanda küfr-ü mutlak ve fenden gelen dalâletler ve küfr-ü inadîden gelen temerrüd bu zamana nisbeten pek azdı. Onun için eski İslâm muhakkiklerinin dersleri, hüccetleri o zamanda tam kâfi olurdu. Küfr-ü meşkûkî çabuk izale ederlerdi. Allah'a imân umumî olduğundan Allah'ı tanıttırmakla ve Cehennem azabını ihtar etmekle çokları sefahetlerden, dalâletlerden vazgeçebilirlerdi. Şimdi ise, eski zamanda bir memlekette bir kâfir-i mutlak yerine şimdi bir kasabada yüz tane bulunabilir. Eskide fen ve ilim ile dalâlete girip inad ve temerrüd ile hakaik-ı imana karşı çıkana nisbeten şimdi yüz derece ziyade olmuş. Bu mütemerrid inatçılar firavunluk derecesinde bir gurur ile ve dehşetli dalâletleriyle hakaik-ı imaniyeye karşı muaraza ettiklerinden, el-

bette bunlara karşı atom bombası gibi, bu dünyada onların temellerini parça parça edecek bir hakikat-ı kudsiye lâzımdır ki, onların tecâvüzatını durdursun ve bir kısmını imana getirsin.

İşte Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükürler olsun ki, bu zamanın tam yarasına bir tiryak olarak Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyân'ın bir mu'cize-i mânevîyesi ve lemeati bulunan Risale-i Nur, pek çok müvazenelerle en dehşetli muannid mütemerridleri, Kur'an'ın elmas kılıncı ile kırıyor ve kâinat zerrelere adedince vahdaniyet-i İlahîyeye ve imanın hakikatlarına hüccetleri, delilleri gösteriyor ki, yirmibeş seneden beri en şiddetli hücumlara karşı mağlûb olmayıp galebe etmiş.

Evet Risale-i Nur'da iman ve küfür müvazeneleri ve hidayet ve dalâlet mukayeseleri bu mezkûr hakikatı bildiğümüzde isbat ediyor. Meselâ Yirmiikinci Söz'ün İki Makamının Bürhanları ve Lem'alarına.. ve Otuzikinci Söz'ün Birinci Mevkıfına ve Otuzüçüncü Mektub'un Pencerelerine ve Asa-yı Mûsâ'nın Onbir Hüccetine sair müvazeneler kıyas edilse ve dikkat edilse anlaşılır ki;

bu zamanda küfr-ü mutlakı ve mütemerrid dalâletin inadını kıracak, parçalayacak, Risale-i Nur'da tecelli eden hakikat-ı Kur'anîyedir.

İnşâallah nasıl Tılsımlar Mecmuası'nda dinin mühim tılsımlarını ve hilkat-i âlemin muammalarını keşfeden parçalar o mecmuada toplanmış. Aynen öyle de, ehli dalâletin dünyada dahi Cehennemlerini ve ehli hidayetin dünyada dahi lezaiz-i Cennetlerini gösteren ve iman Cennet'in bir mânevî çekirdeği ve küfür ise Cehennem zakkumunun bir tohumu olduğunu gösteren Nur'un o gibi parçaları kısacık bir tarzda bir mecmuacık olarak yazılacak ve inşâallah nesredilecek.

***

hikmeti, ahlâk-ı haseneyi ve güzel hasletleri tekml etmek ve beşeri ahlâksızlıktan kurtarmaktır."

Hamd ve salâtın sonra: Ey bu Cami-i Emevî'de bu dersi dinleyen Arab kardeşlerim! Ben haddimin fevkinde bu minbere ve bu makama irşadınız için çıkmadım. Çünkü size ders vermek haddimin fevkindedir. Belki içinizde yüze yakın ulema bulunan cemaata karşı benim misâlim, medreseye giden bir çocuğun misalidir ki; o sabı çocuk sahableyin medreseye gidip, okuyup, akşam babasına gelip, okuduğu dersini babasına arzeder. Tâ doğru ders almış mı? Almamış mı? Babasının irşadını veya tasvibini bekler. Evet bizler size nisbeten çocuk hükmündeyiz ve talebeleriniziz. Sizler bizim ve İslâm milletlerinin üstadlarıdır. İşte ben de aldığım dersimin bir kısmını sizler gibi üstadlarımıza şöyle beyan ediyorum:

Ben bu zaman ve zeminde, beşerin hayat-ı içtimaiye medresesinde ders aldım ve bildim ki: Ecnebler, Avrupahlılar terakkiye istikbale uçmalarıyla beraber bizi maddî cihette kurun-u vustada durduran ve tevkif eden al-

(14) *Arabî Hutbe-i Şâmiye Eserinin Tercümesi*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bütün zihayatlar hayatlarının lisan-ı halileriyle Hâliklarına takdim ettikleri mânevî hediyelelerini ve lisan-ı halle hamd ve şükürlerini, o Zât-ı Vâcibü'l-Vücud'a biz de takdim ediyoruz ki, demiş:

لَا تَقْضُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ

Yâni, Rahmet-i İlahîyeden ümidinizi kesmeyiniz. Hem hadsiz salât ve selâm ol Peygamberimiz Muhammed Mustafa Aleyhissalâtu Vesselâm üzerine ol-

sun ki, demiş: يَا حَيْثُ لَا تَمْتَمُ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ

ni: "Benim insanlara Cenab-ı Hak tarafından bi'setim ve gelmemin ehemmiyetli bir

ti tane hastalıktır. O hastalıklar da bunlardır :

Birincisi : Ye'sin, ümitsizliğin içimizde hayat bulup dırılması.

İkincisi : Sıdkın hayat-ı içtimaiye-i siyasiye-de ölmesi.

Üçüncüsü : Adâvete muhabbet.

Dördüncüsü : Ehl-i İmanı birbirine bağlayan nuranı rabatları bilmemek.

Beşincisi : Çeşit çeşit sarf hastalıklar gibi intişar eden istibdad.

Altıncısı : Menfaat-ı şahsiyesine himmeti hasretmek.

Bu altı dehşetli hastalığın ilâcını da bir tıp fakültesi hükmünde hayat-ı içtimaiyemizde, eczahane-i Kur'aniye'den ders aldığım "Altı kelime" ile beyan ediyorum. Mualece-nin esasları onları biliyorum.

BİRİNCİ KELİME : "El-emel". Yani Rahmet-i İlahiyeden kuvvetli ümid beslemek. Evet ben kendi hesabıma aldığım dersime binâen : Ey İslâm cemaati! Müjde veriyorum ki : Şimdiki âlem-i İslâm'ın saadet-i

dünyeviyesi, bâhusus Osmanlıların saadeti ve bilhassa İslâm'ın terakkisi onların intibahiyle olan Arab'ın saadetinin fecr-i sadıkının emâreleri inkısafta başlıyor. Ve saadet güneşinin de çıkması yakınlaşmış. Ye'sin burnunun yağına olarak (Hâşiye) ben dünyaya işittirecek derecede kanaat-ı kat'iyemle derim :

İstikbal yalnız ve yalnız İslâmiyet'in olacak. Ve hâkim, hakaik-ı Kur'aniye ve imanîye olacak. Öyle ise şimdiki kader-i İlahî ve kusmetimize razı olmalıyız ki, bize parlak bir istikbâl, ecnebilere müsevveş bir mâzî düşmüş. Bu davâma çok bürhanlardan ders almışım. Şimdi o bürhanlardan mukaddematlı bir buçuk bürhanı zikredeceğim. O bürhanın mukaddematına başlıyoruz :

(Hâşiye) : Eski Said, hiss-i kablelvuku ile 1371'de —başta Arab Devletleri— Âlem-i İslâm'ın ecebî esaretinden ve istibadından kurtulup İslâmî devletler teşkil edebilecekleri kırkbeş sene evvel haber vermiş. İki Harb-i Umumî ve 30-40 sene istibad-ı mutlak düşünmemiş. Bin üçyüz yetmiş'te olan vaziyeti bin üçyüz yirmi yedi'de olacak gibi müjde vermiş, tehrihinin sebebinin nazara almamış.

İşte, İslâmiyetin hakaikî hem mânen, hem maddeten terakki etmeğe kabil ve mükemmel bir istidadı var.

Birinci cihet olan mânen terakki ise : Bileniz! Hakikî vukuatı kaydeden tarih hakikata en doğru şahittir. İşte tarih bize gösteriyor. Hattâ, Rus'u mağlûb eden Japon başkumandanının İslâmiyetin hakkaniyetine şehadeti de şudur ki :

Hakikat-ı İslâmiyetin kuvveti nisbetinde, Müslümanlar o kuvvete göre hareket etmeleri derecesinde ehl-i İslâm temeddün edip terakki ettiğini tarih gösteriyor. Ve ehl-i İslâm'ın hakikat-ı İslâmiye'de za'fiyeti derecesinde tevahüş ettiklerini, vahşete ve tedenniye düştüklerini ve herc ü merc içinde belâlara, mağlûbiyetlere düştüklerini tarih gösteriyor. Sâir dinler ise bil'akistir. Yani, salâbet ve taassublarının za'fiyeti nisbetinde temeddün ve terakki ettikleri gibi, dinlerine salâbet ve taassublarının kuvveti derecesinde de tedenni ve ihtilâllere maruz kaldıklarını tarih gösteriyor. Şimdiye kadar zaman böyle geçmiş.

Hem Asr-ı Saadet'ten şimdiye kadar hiçbir tarih bize göstermiyor ki; bir Müslüma-

nın muhakeme-i aklıye ile ve delil-i yakîni ile ve İslâmiyete tercih etmekle eski ve yeni ayrı bir dine girdiğini tarih göstermiyor. Avâmın delilsiz, taklidi bir suretté başka dine girmesinin bu mes'eled e ehemmiyeti yok. Dinsiz olmak da başka mes'eledir. Halbuki, bütün dinlerin etbaları ise —hattâ en ziyade dine taassub gösteren İngilizlerin ve eski Rusların— muhakeme-i aklıye ile İslâmiyete dâhil olduklarını ve günden güne, bazı zaman takım takım kat'î bürhan ile İslâmiyete girdiklerini tarihler bize bildiriyorlar (Hâşiye).

(Hâşiye) : İşte bu mezkûr dâvaya bir delil şudur ki : İki dehşetli harb-i umuminin ve şiddetli bir istibad-ı mutlakın zuhuruyla beraber, bu dâvaya kırk beş sene sonra şimalin İsveç, Norveç, Finlandiya gibi küçük devletleri Kur'an'ın mekteplerinde ders vermek ve kabul etmek ve komünistliğe, dinsizliğe karşı sed olmak için kabul etmeleri; ve İngiliz'in mühim hatiblerinin bir kısmı Kur'an'ın İngiliz'e kabul ettirmeğe taraftar çıkmaları; ve Küre-i Arz'ın şimdiki en büyük devleti Amerika'nın bütün kuvvetiyle din hakikatlarına taraftar çıkması ve İslâmiyete Asya ve Afrika'nın saadet ve sükûnet ve musalâha bulacağına karar vermesi ve yeni doğan İslâm devletlerini okuması ve teşvik etmesi ve onlarla ittifak çalışması, kırkbeş sene evvel olan bu müddeayı isbat ediyor, kuvvetli bir şahid olur.

Eğer biz ahlâk-ı İslâmiyenin ve hakaik-i imaniyenin kemâlâtını e'âlimizle izhar etsek, sair dinlerin tâbileri elbette cemaatlerle İslâmiyete girecekler; belki Küre-i Arz'ın bazı küt'aları ve devletleri de İslâmiyete dehâlet edecekler.

Hem nev'-i beşer, hususan medeniyet fenlerinin ikazatıyla uyanmış, intibaha gelmiş, insaniyetin mahiyetini anlamış. Elbette ve elbette dinsiz, başboş yaşamazlar ve olamazlar. En dinsizi de, dine iltica etmeğe mecburdur. Çünkü acz-i beşeri ile beraber hadsiz musibetler ve onu inciten hârici ve dâhilî düşmanlara karşı istinad noktası; ve fakıyla beraber hadsiz ihtiyâcâtâ mübtelâ ve ebde kadar uzanmış arzularına meded ve yardım edecek istinad noktası, yalnız ve yalnız Sâni'-i Âlemi tanımak ve iman etmek ve âhirete inanmak ve tasdik etmekten başka, uyanmış beşerin çâresi yok!.

Kalbin safesinde din-i hakkın cevheri bulunmazsa, beşerin başında maddî-mânevi kıyametler kopacak ve havvanatın en bedbahı, en perişanı olacak.

Hâsil-i kelâm : Beşer bu asırda harplerin ve fenlerin ve dehşetli hâdiselerin ikazatıyla

la uyanmış ve insaniyetin cevherini ve câmi' istidadını hissetmiş. Ve insan acib cem'iyetli istidadıyla yalnız bu kısacık, dağdağalî dünyaya hayatı için yaratılmamış, belki ebde meb'ustur ki ebde uzanan arzular mahiyetinde var. Ve bu dar, fânî dünya, insanın nihayetsiz emel ve arzularına kâfi gelmediğini herkes bir derece hissetmeğe başlamış.

Hattâ insaniyetin bir kuvvâsı ve hâdimi olan kuvve-i hayâliyyeye denilse : "Sana dünya saltanatı ile beraber bir milyon sene ömür olacak, fakat sonunda hiç dirilmiyecek bir surette bir idam senin başına gelecek." Elbette hakiki insaniyetini kaybetmeyen ve intibaha gelmiş o insanın hayâlî, sevinç ve beşarete bedel, derinden derine teessüf ve evvahlarla saadet-i ebediyenin bulunmamasına ağlayacak.

İşte bu nükte içindir ki, herkesin kalbinde derinden derine bir din-i hakkı aramak meyli çıkmış. Herşeyden evvel, ölüm idamına karşı din-i haktaki bir hakikatı arıyor ki kendini kurtarsın. Şimdiki hâl-i âlem bu hakikata şahadet eder.

Kırkbeş sene sonra, tamamıyla beşerin bu

ihtiyacı şedidini dinsizliğin zuhuruyla küre-i arzın küt'aları ve devletleri birer insan gibi hissetmeğe başlamışlar. Hem âyât-ı Kur'aniye, başlarında ve âhirlerinde beşeri aklına havale eder, "aklına bak" der. "Fikrine, kalbine müracaat et, meşveret et, onunla görüş ki bu hakikatı bilesin" diyor.

Meselâ : Bakınız, o âyetlerin başında ve âhirlerinde diyor ki : "Neden bakmıyorsunuz? İbret almıyorsunuz? Bakınız ki, hakikatı bilesiniz." "Biliniz" ve "Bil" hakikatına dikkat et. "Acaba neden beşer bilemiyorlar, cehl-i mürekkebe düşüyorlar? Neden taakkul etmiyorlar, divaneliğe düşerler? Neden bakmıyorlar, hakkı görmeğe kör olmuşlar? Neden insan sergüzeşt-i hayatında, hâdisat-ı âlemden tahattur ve tefekkür etmiyor ki, istikamet yolunu bulsun. Neden tefekkür ve tedebbür ve aklın muhakeme etmiyorlar, dalâlete düşüyorlar. Ey insanlar ibret alınız! Geçmiş kurun'lardan ibret alıp gelecek mânevî belâlardan kurtulmağa çalışınız!" mânâsında gelen âyetlerin bu cümlelerine kıyasen çok âyetlerde beşeri aklına, fikriyle meşverete havale ediyor.

Ey bu Câmi-i Emevî'deki kardeşlerim gibi Âlem-i İslâm'ın câmi-i kebirinde olan kardeşlerim! Siz de ibret alınız. Bu kırkbeş senedeki bu dehşetli hâdisattan ibret alınız. Tam aklınızı başınıza alınız. Ey mütefekkiri ve akıl sahibi ve kendini münnevver telâkki edenler!

Hâsil-i kelâm : Biz Kur'an Şakirdleri olan Müslümanlar, bürhana tâbi oluyoruz. Akıl ve fikir ve kalbimizle hakaik-i imaniyeye giriyoruz. Başka dinlerin bazı efradları gibi ruhbanları taklid için bürhanı bırakmıyoruz. Onun için akıl ve ilim ve fen hükmettiği istikbalde, elbette bürhan-ı aklîye istinad eden ve bütün hükümlerini akla tesbit ettiren Kur'an hükmedecek.

Hem de İslâmiyet güneşinin tutulmasına, inkisafına ve beşeri tenvir etmesine mümânaat eden perdeler açılmağa başlamışlar. O mümânaat edenler çekilmeğe başlayıyorlar. Kırkbeş sene evvel o fecrin emâreleri görünürdü. Yetmiş bir'de fecr-i sâdıki başladı veya başlayacak. Eğer bu fecr-i kâzib de olsa otuz kırk sene sonra fecr-i sâdik çıkacak.

Evet hakaik-i İslâmiyet'in mazi küt'asını

28
tamamen istilâsına sekiz dehşetli mânialar
mümanaat ettiler.

7H-31
mu-10
B) Birinci, İkinci, Üçüncü Mâniler : Ecnebile-
rin cehli ve o zamanda vahşetleri ve dinle-
rine taassublarıdır. Bu üç mâni, mârifet ve
medeniyetin mehasini ile kırıldı, dağılma-
ğa başlıyor.

00-0-71
Dördüncü ve Beşinci Mâniler : Papazların
ve ruhani reislerin riyasetleri ve tahakküm-
leri ve ecnebinin körü körüne onları tak-
lid etmeleridir. Bu iki mâni dahi fikr-i hür-
riyet ve meyl-i taharri-i hakikat, nev'-i be-
şerde başlamasıyla zeval bulmağa başlıyor.

2H-71
Altıncı, Yedinci Mâniler : Bizdeki istibdad
ve şeriatın muhalefetinden gelen sü-i ahlâ-
kımız mümanaat ediyordular. Bir şahıstaki
münferid istibdad kuvveti şimdi zeval bul-
ması, cemaat ve komitenin dehşetli istibdad-
larının otuz-kırk sene sonra zeval bulması-
na işaret etmekle ve hamiyet-i İslâmiyenin
şiddetli feveranı ile ve sü-i ahlâkın çirkin ne-
ticeleri görülmesiyle bu iki mâni de zeval
buluyor ve bulmağa başlamış. İnşâallah tam
zeval bulacak.

mu-10
Sekizinci Mâni : Fünun-u cedidenin bazı

29
müsbet mesâli, hakaik-i İslâmiyenin zahiri
mânîlarına muhalif ve muarız tevehhüm
edilmesiyle, zaman-ı mazideki istilâsına bir
derece sed çekmiş. Meselâ : Küre-i Arz'a
emr-i İlahî ile nezarete memur "Sevr" ve
"Hüt" namlarında iki ruhani melâikeyi deh-
şetli cismâni bir ökül, bir balık tevehhüm
edip ehl-i fen' ve felsefe hakikatı bilmedik-
lerinden İslâmiyete muarız çıkmışlar.

Bu misâl gibi yüz misâl var ki, hakikatı
bilindikten sonra en muannid feylesof da tes-
lim olmağa mecbur oluyor. Hatâ Risale-i
Nur, "Mu'cizat-ı Kur'aniye Risalesi"nde fen-
nin iliştigi bütün âyetlerin her birisinin al-
tında Kur'an'ın bir lem'a-i i'câzını gösterip,
ehl-i fennin medar-ı tenkid zannettikleri
Kur'an-ı Kerim'in cümle ve kelimelerinde
fennin eli yetişmediği yüksek hakikatları iz-
har edip en muannid feylesofu da teslim
meçbur ediyor. Meydandadır, isteyen baka-
bilir ve baksın. Bu mâni, kırkbeş sene ev-
vel söylenen o sözden sonra nasıl kırıldığı-
nı görsün.

Evet bazı muhakkıkın-i İslâmiyenin bu
yolda te'lifatları var. Bu sekizinci dehşetli

mânianın zir ü zeber olacağına emareler gö-
rünüyor.

Evet şimdi olmasa da otuz-kırk sene son-
ra fen ve hakiki mârifet ve medeniyetin me-
hasini, bu üç kuvveti tam techiz edip, cihaz-
tatını verip o sekiz mânileri mağlûb edip da-
ğıtmak için taharri-i hakikat mevelâmını ve
insafı ve muhabbet-i insaniyeti, o sekiz düş-
man taifesinin sekiz cephesine göndermiş.
Şimdi onları kaçırmağa başlamış. İnşâallah
yarım asır sonra onları darmadağın edecek.

Evet meşhurdur ki : "En kat'î fazilet odur
ki, düşmanları dahi o faziletin tasdikine seha-
det etsin."

İşte yüzer misâllerinden iki misâl :

Birincisi : Ondokuzuncu Asrın ve Ameri-
ka Kıt'asının en meşhur feylesofu Mister
Karlayl, en yüksek sadasıyla, çekinmiyerek
feylesoflara ve Hristiyan âlimlerine neşri-
yatıyla bağırarak böyle diyor, eserlerinde
şöyle yazmış :

"İslâmiyet gayet parlak bir ateş gibi doğdu.
Sair dinleri kuru ağacın dalları gibi yuttu. Hem
bu yutmak İslâmiyetin hakkı imiş. Çünkü sair

dinler —fakat Kur'an'ın tasdikine mazhar ol-
mayan kısmı— hiç hükmündedir."

Hem Mister Karlayl yine diyor :

"En evvel kulak verilecek sözlerin en lâyıkı
Muhammed'in (Aleyhissalâtü Vesselâm) sö-
züdür. Çünkü, hakiki söz, onun sözleridir."
Hem yine diyor ki :

"Eğer hakikat-ı İslâmiyette şüphe etsen, be-
dihyat ve zaruriyat-ı kat'iye de iştibah edersin.
Çünkü en bedihî ve zarurî bir hakikat ise İslâ-
miyettir."

İşte bu meşhur feylesof, İslâmiyet hakkın-
da bu şehadetini eserinde müteferrik yerde
yazmış.

İkinci Misâl : Avrupa'nın asr-ı âhîrede en
meşhur bir feylesofu Prens Bismark diyor
ki :

"Ben bütün Kütüb-ü Semaviyeyi tetkik et-
tim. Tahrif olmalarına binâen beşerin saadeti
için aradığım hakikî hikmeti bulamadım. Fa-
kat Muhammed'in (Aleyhissalâtü Vesselâm)
Kur'an'ını umum kütüblerin fevkinde gördüm.
Her kelimesinde bir hikmet buldum. Bunun gibi
beşerin saadetine hizmet edecek bir eser yok-

tur. Böyle bir eser beşerin sözü olamaz. Bunu Muhammed'in (Aleyhissalâtu Vesselâm) sözüdür diyenler, ilmin zaruriyatını inkâr etmiş olurlar. Yâni Kur'an Allah kelâmı olduğu be-dihidir."

İşte Amerika ve Avrupa'nın zekâ tar-ları Mister Karlayl ve Bismark gibi böyle dâhi muhakkikleri mahsulat vermesine istinaden ben de bütün kanaatimle derim ki :

5-754 *Avrupa ve Amerika İslâmiyetle hamiledir. Günün birinde bir İslâmî devlet doğuracak. Nasıki Osmanlılar Avrupa ile hamile olup bir Avrupa devleti doğurdu.*

Ey Cami-i Emevî'deki kardeşlerim ve yarım asır sonraki Âlem-i İslâm Camiindeki ihvanlarım! Acaba baştan buraya kadar olan mukaddemeler netice vermiyor mu ki, istikbalin kit'alarında hakikî ve mânevî hâkim olacak ve beşeri, dünyevî ve uhrevî saadete sevk edecek yalnız İslâmiyettir ve İslâmiyete inkılâb etmiş ve hurafattan ve tahrifattan sıyrılacak İsevilerin hakikî dînidir ki Kur'an'a tâbi olur, ittifak eder.

ms-44
ms-57
ms-44 *İkinci Cihet : Yani maddeten İslâmiyetin terakkisinin kuvvetli sebepleri gösteriyor ki,*

maddeten dahi İslâmiyet istikbale hükme-decek. Birinci Cihet, mâneviyat cihetinde terakkiyatı isbat ettiği gibi; bu İkinci Cihet dahi maddî terakkiyatını ve istikbaldeki hâkimiyetini kuvvetli gösteriyor. Çünkü Âlem-i İslâm'ın şahs-ı mânevisinin kalbine, gayet kuvvetli ve kırılmaz "*Beş Kuvvet*" içtima ve imtizac edip yerleşmiş (Hâşiye).

(Hâşiye) : Evet Kur'an'ın üstadiyetinden ve ders-i nin işaratından fehmediyoruz ki : Kur'an'da mu'cizat-ı Enbiyayı zikretmesiyle; beşerin istikbale terakki edeceğini ve o mu'cizatın nazîreleri istikbale vücu-da geleceğini besere ders verip teşvik ediyor :

"Haydi çalış, bu mu'cizatın nûmunelerini göster. Süleyman Aleyhisselâm gibi iki aylık yolu bir günde git! İsa Aleyhisselâm gibi en deşetli hastalığın tedavisine çalış! Hazret-i Musa'nın asası gibi taştan âbı hayatı çıkar, beşeri susuzluktan kurtar! İbrahim Aleyhisselâm gibi ateş seni yakmayacak maddeleri bul, gyt! Bazı Enbiyalar gibi şark ve garbdâ en uzak sesleri işit, suretleri gör! Davud Aleyhisselâm gibi demiri hamur gibi yumuşat, beşerin bütün san'atına medar olmak için demiri balmumu gibi yap! Yusuf Aleyhisselâm ve Nuh Aleyhisselâm'in birer mu'cizesi olan saat ve gemiden nasil çok istifade ediyorsunuz. Öyle de, sair Enbiya'nın size ders verdiği mucizelerden dahi o saat ve sefine gibi istifade ediniz, taklidlerini yapınız."

5-254 *Birincisi : Bütün kemâlâtın üstadı ve üç-yüz yetmiş milyon nefisleri birtek nefis hük-müne getirebilen ve hakiki bir medeniyetle ve müsbet ve doğru fenlerle teçhiz edilmiş olan ve hiçbir kuvvet onu kıramayacak bir mahiyette bulunan hakikat-ı İslâmiyettir.*

DH 2 69
Tr 2 5 *İkinci Kuvvet : Medeniyet ve san'atın ha-kiki üstadı ve vesilelerin ve mebâdilerin tekemmülüyle cihazlanmış olan şedid bir ihtiyâç ve belimizi kıran tam bir fakr, öyle bir kuvvettir ki, susmaz ve kırılmaz.*

Üçüncü Kuvvet : Yüksek şeylere müsaba-ka suretinde beşere yüksek maksatları ders veren ve o yolda çalıştıran ve istibdadâtı parça parça eden ve ulvî hisleri heyecana getiren ve gıbtâ ve hased ve kıskançlık ve rekabetle ve tam uyanmakla ve müsabaka sevkıyla ve tecceddüd meylıyla ve temeddün meylâniyle teçhiz edilen "Üçüncü Kuvvet" yalnız hürriyet-i şer'iyedir. Yani, insaniyete lâyük en yüksek kemâlata olan meyl ve arzu ile cihazlanmış olmak.

İşte buna kıyasen Kur'an, her cihetle beşeri, mad-dî, mânevî terakkiyata sevk etmek için ders veriyor, üstad-ı küll olduğunu isbat ediyor.

Dördüncü Kuvvet : Şefkatle cihazlanmış şe-hamet-i imâniye'dir. Yani tezellül etmemek, hak-sızlara zâlimlere zillet göstermemek... maz-lumları da zellil etmemek. Yâni hürriyet-i şer'-iyyenin esasları olan; müstebidlere dalkavuk-luk etmemek ve biçârelere tahakküm ve te-kebbür etmemektir.

Beşinci Kuvvet : İzzet-i İslâmiye'dir ki, i'lâ-yı Kelimetullahı ilân ediyor. Ve bu za-manda i'lâ-yı Kelimetullah, maddeten terakki-ye müevakkıf ve medeniyet-i hakikiyeye gir-mekle i'lâ-yı Kelimetullah edilebilir. İzzet-i İslâmiye'nin iman ile kat'i verdiği emri, el-bette Âlem-i İslâm'ın şahs-ı mânevisi o kat'i emri istikbale tam yerine getireceğine şü-phe edilmez.

Evet nasıki eski zamanda İslâmiyet'in terakkisi, düşmanın taassubunu parçalamak ve inadını kırmak ve tecâvüzatını defetmek, silâh ile kılıç ile olmuş. *İstikbale silâh, kılıç yerine hakiki medeniyet ve maddî terakki ve hak ve hakaniyetin mânevî kılıçları düş-manları mağlûb edip dağıtacak.*

Biliniz ki :

Bizim muradımız medeniyetin mehasini ve

beşere menfaati bulunan iyilikleridir. Yoksa medeniyetin günahları, seyyiatları değil ki; ahmaklar o seyyiatları, o sefahetleri mehasin zannedip, taklid edip malmızı harab ettiler. Ve dini rüşvet verip dünyayı da kazandı. Medeniyetin günahları iyiliklerine galebe edip seyyiati hasenâtına râcîh gelmekle, beşer iki harb-i umumî ile iki deşetli tokat yiyip o günahkâr medeniyeti zir ü zeber edip öyle bir kustu ki, yer yüzünü kanla buluşturdi. İnşâallah istikbaldeki İslâmî-yet'in kuvvetiyle medeniyetin mehasini galebe edecek, zemin yüzünü pisliklerden temizleyecek, sulh-u umumîyi de temin edecek.

Evet, Avrupa'nın medeniyeti fazilet ve hüda üstüne tesis edilmediğinden, belki heves ve hevâ, rekabet ve tahakküm üzerine bina edildiğinden, şimdiye kadar medeniyetin seyyiati hasenatına galebe edip ihtilâci komitelerle kurtlaşmış bir ağaç hükmüne girdiği cihetle; Asya medeniyetinin galesine kuvvetli bir medar, bir delil hükmündedir. Ve az vakitte galebe edecektir.

Acaba istikbale karşı ehl-i îman ve İslâm için böyle maddî ve mânevî terakkiyata ve-

sile ve kuvvetli, sarsılmaz esbab varken ve demiryolu gibi istikbal saadetine yol açıldığı halde, nasıl me'vus olup ye'se düşüyorsunuz ve âlem-i İslâm'ın kuvve-i mâneviyesini kırılıyorsunuz? Ve yeis ve ümitsizlikle zannediyorsunuz ki, "dünya herkese ve ecnebilere terakki dünyasıdır fakat yalnız biçare ehl-i İslâm için tedenni dünyası oldu!" diye pek yanlış bir hatâya düşüyorsunuz.

Mâdem meylüistikmal (tekâmül meyli) kâinatta fitrat-ı beşeriyede fitraten dercedilmiş. Elbette beşerin zulüm ve hatasıyla başına çabuk bir kıyamet kopmazsa; istikbalde hak ve hakikat, Âlem-i İslâm'da nev'-i beşerin eski hatîfatına keffâret olacak bir saadet-i dünyeviyeyi de gösterecek inşaallah...

Evet bakınız, zaman hatt-ı müstakim üzerine hareket etmiyor ki, mebbe ve mütehasî birbirinden uzaklaşsın. Belki küre-i arzın hareketi gibi bir daire içinde dönüyor. Bazan terakki içinde yaz ve bahar mevsimi gösterir. Bazan tedenni içinde kış ve fırtına mevsimini gösterir. Her kıstan sonra bir bahar, her geceden sonra bir sabah olduğu gibi; nev-i beşerin dahi bir sabahı, bir baharı ola-

cak inşaallah. Hakikat-ı İslâmîye'nin güneşi ile, sulh-u umumî dairesinde hakiki medeniyeti görmeyi Rahmet-i İlâhiyeden beklileyebilirsiniz.

Dersin başında, bir buçuk bürhanı dâvama şahit göstereceğiz demiştik. Şimdi bir bürhan mücmelen bitti. O dâvanın yarı bürhanı da şudur ki :

Fenlerin câsus gibi tedkikatıyla ve hadsiz tecrübelerle sâbit olmuş ki; kâinatın nizamında galib-i mutlak ve maksud-u bizzat ve Sâni'-i Zülcelâl'in hakiki maksadları, hayır ve hüsn ve güzellik ve mükemmeliyettir. Çünkü kâinata ait fenlerden her bir fen, külli kaideleriyle bahsettiği nev' ve taifede öyle bir intizam ve mükemmeliyet gösteriyor ki, ondan daha mükemmel akıl bulamıyor. Meselâ : Tıbbâ ait teşrih-i beden-i insani fenini ve kozmografyaya tâbi Manzume-i Şemsiye fenni; nebatât ve hayvanâta ait fenler gibi bütün fenlerin her birisi, külli kaideleriyle o bahsettiği kısımda Sâni'-i Zülcelâl'in o nev'deki nizamında mu'cizat-ı kudreti-

ni ve hikmetini ve أَحْسَنُ كَلِمَةٍ خَلَقَهُ 32.17

hakikatını gösteriyor.

Hem istikra-i tâtme ve tecrübe-i umumî gösteriyor, netice veriyor ki :

Şer, kubh, çirkinlik, bätül, fenahk hilkat-ı kâinatta cüz'îdir. Maksud değîr, tebeidîr ve dolayısıylardır. Yani meselâ; çirkinlik, çirkinlik için kâinata girmemiş, belki güzelliğın bir hakikatı çok hakikatlara inkilâb etmek için çirkinlik bir vâhid-i kıyasî olarak hilkata girmiş. Şer, hattâ şeytan dahi beşerin hadsiz terakkiyatına müsabaka ile vesile olmak için beşere musallat edilmiş. Bunlar gibi cüz'î şerler, çirkinlikler; külli güzelliklere, hayırlara vesile olmak için kâinatda hâk edilmiş.

İşte kâinatda hakiki maksad ve netice-i hilkat istikra-i tâtme ile isbat ediyor ki, hayır ve hüsn ve tekemmül esasır ve hakiki maksud onlardır. Elbette beşer bu kadar zulmî küfriyatlarıyla zemin yüzünü mülevves ve perişan ettikleri halde, cezasını görmeden ve kâinatdaki maksud-u hakikiye mazhar olmadan dünyayı bırakıp ademe kaçamayacak. Belki Cehennem hapsine girecek.

Hem istikra-i tâtme ile ve fenlerin tahkikatıyla sâbit olmuş ki; mahlûkat içinde en

mükerrerem, en ehemmiyetli beşerdir. Çünkü beşer, hiklat-ı kâinatdaki zâhiri esbab ve neticelerinin mâbeynindeki basamakları ve te-selsül eden illetlerin ve sebeplerin münasebetlerini aklıyla keşfedip san'at-ı İlahiye-yi ve muntazam hikmetli icadât-ı Rabbaniyenin taklidini san'atçıyla yapmak ve ef'al-i İlahiye-yi anlamak için ve san'at-ı İlahiye-yi bilmek ve cüz'î ilmiyle ve san'atlarıyla anlamak için bir mizan, bir mikyas, kendi cüz'î ihtiyarıyla işlediği maddelerle, Halik-i Zülcelâl'in küllî, muhit ef'al ve sıfatlarını bile-rek kâinatın en eşref, en ekrem mahlûku beşer olduğunu isbat ediyor.

Hem İslâmiyet'in kâinata ve beşere ait hakikatlarının şehadetıyla mükerrer beşer içinde en eşref ve en âlâsi ehl-i hak ve hakikat olan ehl-i İslâmiyet; hem istikra-i tâme-ile, tarihlerin şehadetıyla, en mükerrer beşer içindeki en müserref olan ehl-i hak-kın içinde dahi bin mu'cizatı ve çok yüksek ahlâkının ve İslâmiyet ve Kur'an hakikat-larının şehadetıyla en efdal, en yüksek olan Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'dır.

Madem bu yarı bürhanın üç hakikati böy-le haber veriyor. Acaba hiç mümkün mü-

dür ki, nev'-i beşer, şekavetiyle bu kadar fenlerin şehadetini cerhedip, bu istikrâ-i tammeyi kırıp, meşiet-i İlahiye'ye ve kâina-tı içine alan hikmet-i Ezeliye'ye karşı temer-rüd edip, şimdiye kadar ekseriyetle yaptığı gibi o zâlimane vahşetinde ve mütemerridane küfründe ve dehşetli tahribatında devam edebilsin? Ve İslâmiyet aleyhinde bu hâlin devam etmesi hiç mümkün müdür?

Ben bütün kuvvetimle, hadsiz lisanım ol-sa, o hadsiz lisanlarla kasem ederim ki, âle-mi bu nizam-ı ekmel ile, bu kâinatı zer-re-den seyyarata kadar, sinek kanadından se-mâvat kandillerine kadar nihayetle bir hik-met-i intizam ile halkeden Hakim-i Zülce-lâl'e ve Sâni-i Zülcemâl'e o hadsiz lisanlar-la kasem ediyoruz ki; beşer hiçbir cihetle büt-ün enva-i kâinata muhalif olarak ve küçük kardeşleri olan sair taifelere zit olarak kâi-nattaki nizama, küllî şerleriyle muhalefet edip nev'-i beşerde şerrin hayra galebesine binler sene sebeb olan o zakkımları yi-yip hazmetmesi mümkün değil...

Bunun imkânı ancak ve ancak bu farz-ı muhal ile olabilir ki; beşer bu âleme ema-

net-i kübra mertebesinde ve halife-i rûy-i ze-min makamında sair envâ-ı kâinata büyük ve mükerrer bir kardeş olduğu halde en ed-na, en berbat, en perişan, en muzır ve ehem-miyetsiz, hırsızcasına ve dolayısıyla bu kâi-nat içine girmiş, karıştırmış. Bu farz-ı mu-hal, hiçbir cihetle kabul olunamaz.

Bu hakikat için, elbette bu yarım bürha-nımız netice veriyor ki, âhirette Cennet ve Cehennem'in zaruri vücutları gibi, hayır ve hak din istikbâlde mutlak galebe edecektir. Tâ ki, nev'-i beşerde dahi sair nevilere gibi ha-yır ve fazilet galib-i mutlak olacak. Tâ beş-er de sair kâinatdaki kardeşlerine müsâvi olabilsin ve sırr-ı hikmet-i ezeliye nev'-i beş-erde dahi takarrur etti denilebilsin.

Elhâsıl : Madem mezkûr kat'î hakikatlar-la bu kâinata en mütehab netice ve Hal-ik'in nazarında en ehemmiyetli mahlûk beş-erdir. Elbette ve elbette ve hayat-ı bakiye-de Cennet ve Cehennem'i, bilbedahe beşer-deki şimdiye kadar zâlimane vaziyetler Ce-hennem'in vücudunu ve fitratındaki küllî ist-idâdat-ı kemaliyesi ve kâinatı alâkadâr eden hakaik-ı imaniyesi, Cennet'i bedahet-

le istilzam ettiği gibi; her halde iki harb-i umumî ile ve kâinatı ağılattıran cinâyetleri ve yuttuğu zakkum şerlerini hazmetmediği için kustuğu ve zeminin bütün yüzünü pis-lendirdiği vaziyetiyle, beşeriyeti en berbat bir dereceye düşürüp bin senelik terakkiya-tını zir ü zeber etmek cinâyetini beşer haz-metmeyecek.

Her halde çabuk başında bir kıyamet kop-mazsa, hakaik-ı İslâmiye, beşeri esfel-i saflın derece-i sukutundan kurtarmaya ve rûy-i zemi-ni temizlemeğe ve sulh-u umumîyi temin etme-ğe vesile olmasını Rahman-ı Rahîm'in rahme-tinden niyaz ediyoruz ve ümid ediyoruz ve bek-liyoruz.

İKİNCİ KELİME ki; müddet-i hayatımda tecrübelerimle fikrimde tevellüd eden şudur :

Yeis en dehşetli bir hastalıktır ki, *Âlem-i İslâm'ın kalbine girmiş*. İşte o yeistir ki bizi öldürmüş gibi, garbda bir-iki milyonluk kü-çük bir devlet, şarkta yirmi milyon Müslü-manları kendine hizmetkâr ve vatanlarını müstemleke hükmüne getirmiş. Hem o ye-istir ki, yüksek ahlâkımızı öldürmüş, men-faat-ı umumiyeyi bırakıp menfaat-ı şahsiye-

ye nazarımızı hasretirmiş. Hem o yeistir ki, kuvve-i mânevîyemizi kırmış. Az bir kuvvetle, imandan gelen kuvve-i mânevîye ile şarktan garba kadar istilâ ettiği halde; o kuvve-i mânevîye-i hârika, me'vusiyyetle kırıldığı için, zâlim ecebiler dörtüyz seneden beri üçyüz milyon Müslümanı kendilerine esir etmiş. Hattâ bu yeis ile başkasının lâkaydlığını ve futuru kendî tenbelliğine özürlü zannedip "Neme lâzım" der, "Herkes benim gibi berbattır" diye şehamet-i îmanîyeyi terkedip hizmet-i İslâmîyeyi yapmıyor. Madem bu derece bu hastalık bize bu zulmü etmiş, bizi öldürüyor; biz de o katilimizden kısısmızı alıp öldüreceğiz. لا تَقْتُلُوا مَن رَّحِمَهُ اللَّهُ 37-39

kılcını ile o yeisin başını parçalayacağız. *بِأَنَّهَا لَمْ تَقْتُلُوا مَن رَّحِمَهُ اللَّهُ بِأَنَّهَا لَمْ تَقْتُلُوا مَن رَّحِمَهُ اللَّهُ* Hadisinin ha- (37)

kikatiyle belini kıracağız inşaallah.

Yeis; ümmetlerin, milletlerin "seretan" denilen en deşetli bir hastalıktır. Ve ke-mâlâta mâni ve *أساءة دحسین فخر عبدي*

lançlık ise: Sâni'-i Zülcelâl'in kudretine iftira etmektir.

Küfür, bütün envâiyile kizbdır, yalancılıktır. İman sıdktır, doğruluktur. Bu sırra bi-naen kizb ve sıdkın ortasında hadsiz bir mesafe var; şark ve garb kadar birbirinden uzak olmak lâzım geliyor. Nar ve nur gibi birbirine girmek lâzım. Halbuki gaddar siyaset ve zâlim propaganda birbirini karıştırmış, beşerin kemalâtını da karıştırmış (Hâşiye).

(Hâşiye): Ey kardeşlerim! Kırkbeş sene evvel Eski Said'in bu dersinden anlaşıyor ki, o Said siyasetle içtimaiyat-ı İslâmîye ile ziyade alâkadardır. Fakat sakın zannetmeyiniz ki, o dini siyasete âlet veya vesile yapmak mesleğinde gitmiş. Haşâ, belki o bütün kuvvetiyle siyaseti dine âlet ediyormuş. Ve dedi ki: "Dinin bir hakikatını bin siyasete tercih ederim." Evet o zamanda kırk-elli sene evvel hissetmiş ki, bazı münafık zındıkların siyaseti dinsizliğe âlet etmeğe teşebbüs niyetlerine ve fikirlerine mukabil, o da bütün kuvvetiyle siyaseti İslâmîyetin hakaikına bir hizmetkâr, bir âlet yapmağa çalışmış.

Fakat o zamandan yirmi sene sonra gördü ki: O gizli münafık zındıkların garbhlaşmak bahanesiyle, siyaseti dinsizliğe âlet yapmalarına mukabil, bir kısım dindar eh-i siyaset dini siyaset-i İslâmîyeye âlet etmeğe çalışmışlardı. İslâmîyet güneşi yerdeki ışıkla-

hakikatına muhaliftir; korkak, aşağı ve âcizlerin şe'nidir, bahaneleridir. Şehamet-i İslâmîyenin şe'ni değildir. Hususan Arab gibi nev'-i beşerde medar-ı iftihar yüksek seci-yelerle mümtaz bir kavmin şe'ni olamaz. Âlem-i İslâm milletleri Arab'ın metanetinden ders almışlar. İnşâallah yine Araplar ye'si bırakıp İslâmîyet'in kahraman ordusu olan Türklerle hakiki bir tesnüd ve ittîfak ile ele verip Kur'an'ın bayrağını dünyanın her tarafında ilân edeceklerdir.

ÜÇÜNCÜ KELİME ki; bütün hayatımda ki tahkikatımla ve hayat-ı içtimaiyenin çalkamasıyla hülâsa ve zübdesi bana kat'î bildirmiş ki: *Sıdk, İslâmîyet'in üssü'l-esasdır ve ulvî seciyelerinin râbitasıdır ve hissîyat-ı ulviyesinin mizacıdır.* Öyle ise, hayat-ı içtimaiyemizin esası olan sıdki, doğruluğu içimizde ihya edip onunla mânevî hastalıklarımızı tedâvi etmeliyiz.

Evet sıdk ve doğruluk İslâmîyet'in hayat-ı içtimaiyesinde ukde-i hayatiyesidir. Riyâkârlık, fiilî bir nevi yalancılıktır. Dalkavukluk ve tasannu alçakça bir yalancılıktır. Nifâk ve münâfıklık muzır bir yalancılıktır. Ya-

ra âlet ve tâbi olamaz. Ve âlet yapmak İslâmîyetin kıymetini tenzil etmektir, büyük bir cinayettir. Hattâ Eski Said o çeşit siyaset tarafgirliğinden gördü ki:

Bir sâlih âlim kendi fikr-i siyasiyesine muvafık bir münafığı hararetle senâ etti ve siyasetine muhalif bir sâlih hocayı tenkid ve tefsik etti.

Eski Said ona dedi: "Bir şeytan senin fikrine yardım etse rahmet okutacaksın. Senin fikr-i siyasiyesine muhalif bir melek olsa lânet edeceksin." Bunun için

Eski Said: *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ* dedi. Ve otuzbeş seneden beri siyaseti terk etti. (Hâşiye 1).

Said Nursi

(Hâşiye 1): Siyaseti Yeni Said bütün bütün terk ettiği için bakmadığından, Eski Said'in siyasete temas eden Hutbe-i Şamiye dersinin (onun yerine) tercümesi yazıldı.

(Hâşiye): Hem üstadımızın yirmi yedi senelik hayatı ve yüzotuz parça kitabı ve mektupları, üç mahkeme (*) ve hükümet memurları tarafından tam tedkik edildiği ve aleyhinde çalışan zâlim mürted ve münafıklara karşı mecbur da olduğu halde, hattâ idam için gizli emir verildiği halde, dini siyasete âlet ettiğine dair en ufak bir emare bulamamaları, dini siyasete âlet etmediğini kat'î isbat ediyor. Ve hayatını

(*) Şimdi yüz mahkeme.

﴿Bu sıdk ve kizb, küfür ve iman kadar bir-
birinden uzak. Asr-ı Saadette sıdk vâsıtasıyla
Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm'ın
âlä-yı illiyine çıkması ve o sıdk anahtarıyla
hakaik-ı imaniye ve hakaik-ı kâinat hazinesi
açılması sırrıyla, içtimaiyat-ı beşeriye çar-
şısında sıdk en revaçlı bir mal ve satın alı-
nacak en kıymetli bir meta hükmüne geç-
miş.﴾

Ve kizb vasıtasıyla Müseylime-i Kezzab'ın emsâli, esfel-i sâfiline sukut etmiş. Ve kizb o zamanda küfürîyat ve hurafatın anahtarı olduğunu o inkılâb-ı azim gösterdiğinden, kâinat çarşısında en fena, en pis bir mal olup, o malı satın almak değil; herkes nefret etmesi hükmüne geçen kizb ve yalana, elbette o inkılâb-ı azimin saff-ı evveli olan ve fitratlarında en revaçlı ve medar-ı iftihar şeyleri almak ve en kıymetli ve revaçlı mallara müşteri olmak fitratında bulunan Sahabeler; elbette, şüphesiz bilerek ellerini yalana uzatmazlar. Kizb ile kendile-

yakından tanıyan biz Nur Şakirdleri ise, bu fevkalâde hale karşı hayranlık duymakta ve Risale-i Nur da-iresindeki hakiki ihlâsa bir delil saymaktayız.

Nur Şakirdleri

Ey bu Cami-i Emevî'deki kardeşlerim! Ve kırk-elli sene sonra âlem-i İslâm mescid-i kebirindeki dört yüz milyon ehli iman olan ihvanımız! *Necat yalnız sıdkta, doğrulukta olur. "Urvetü'l-vüska" sıdktır. Yani, en muhkem ve onunla bağlanacak zincir doğruluktur.*

Amma maslahat için kizb ise, zaman onu neshetmiş. Maslahat ve zaruret için bazı âlim "muvakkat" fetvâsı vermişler. Bu zamanda o fetvâ verilmez. Çünkü o kadar su-i istimal edilmiş ki, yüz zararı içinde bir menfaati olabilir. **Onun için hüküm maslahata bina edilmez.**

Meselâ: Seferde namaz kasretmenin sebebi, meşakkattir. Fakat illet olamaz. Çünkü, muayyen bir haddi yok. Su-i istimal düşebilir. Belki illet yalnız sefer olabilir. Aynen öyle de, maslahat dahi yalan söylemeğe illet olamaz. Çünkü muayyen bir haddi yok, su-i istimal müsaait bir bataklıktır. **Hüküm-ü fetvâ ona bina edilmez. Öyle ise**

إِنَّمَا الصَّدَقُ وَإِنَّمَا السُّكُوتُ Yani yol

ikidir, üç değildir. Ya doğru, ya yalan, ya sükût değildir.

rini mülevves etmezler. Müseylime-i Kezzab'a kendilerini benzetemezler. Belki bütün kuvvetleriyle ve meyl-i fitrileriyle en revaçlı mal ve en kıymetli meta ve hakikatların anahtarı Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm'ın âlä-yı illiyine çıkmasının basamağı olan sıdk ve doğruluğa müşteri olup, mümkün olduğu kadar sıdk'tan ayrılmamağa çalıştıklarından, ilm-i Hadise ve ulema-i şeriat içinde bir kaide-i mukarrere olan "Sahabeler, daima doğru söylerler. Onlardaki rivâyet, tezkîyeye muhtaç değil. Peygamberden (Aleyhissalâtu Vesselâm) rivayet ettikleri Hadisler, bütün şahihdir." diye ehli şeriat ve ehli Hadisin ittifaqına kat'î hüccet bu mezkûr hakikattir.

İşte Asr-ı Saadetteki inkılâb-ı azim, sıdk ile kizb, iman ile küfür kadar birbirinden uzak iken zaman geçtikçe gele gele birbirine yakınlaştı. Ve siyaset propagandası bazan yalana ziyade revaç verdi. Fenalık ve yalancılık bir derece meydan aldı. İşte bu hakikat içindir ki sahabelere kimse yetişemez. "Yirmiyedinci Söz"ün zeylî olan sahabeler hakkındaki risaleye havale edip kısa kesiyoruz.

İşte şimdi beşerin ortadaki dehşetli yalancılığıyla ve tezviralılarıyla emniyet-i umumiyenin ve rüy-i zemin âsâyişlerinin zir ü zember olması kizble ve maslahatın su-i istimali ile olmasından, elbette o üçüncü yolu kapatmağa beşeri mecbur ediyor ve kat'î emir veriyor. Yoksa, bu yarım asırda gördükleri umumî harpler ve dehşetli inkılablar ve sukutlar ve tahribatlar, başlarına bir kıyameti koparacak.

Evet her söylediğin doğru olmalı, fakat her doğruyu söylemek doğru değil. Bazan zarar verse sükût etmek. Yoksa yalana hiç fetva yok. Her söylediğin hak olmalı, fakat her hakkı söylemeğe senin hakkın yok. Çünkü hâlis olmazsa su-i tesir eder; hak, haksızlıkta sarf olur.

DÖRDÜNCÜ KELİME: Bütün hayatında, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeden kat'î bildiğim ve tahkikatların bana verdiği netice şudur ki:

Muhabbete en lâyük şey muhabbetir ve husumete en lâyük şîfat husumettir. Yani, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi temin eden ve saadete sevk eden muhabbet ve sevmek sı-

fatı, en ziyade sevilmeğe ve muhabbete lâyıktır. Ve hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi zir ü zeber eden düşmanlık ve adâvet, her şeyden ziyade nefrete ve adâvete ve ondan çekilmeğe müstahak ve çirkin ve muzır bir sıfattır. Bu hakikat Risale-i Nur'un "Yirmi-ikinci Mektub"unda izahıyla beyan edildiğinden burada kısa bir işaret ediyoruz. Şöyle ki :

Husumet ve adâvetin vakti bitti. İki harb-i umumî adâvetin ne kadar fena ve tahrib edici ve dehşetli zulüm olduğunu gösterdi. İçinde hiçbir fayda olmadığı tezâhür etti. Öyle ise, *düşmanlarınızın seyyiatı* —te-cavüz olmamak şartıyla— *adâvetinizi celbetmesin. Cehennem ve azab-ı lâhî kâfidir onlara...*

412 245 Bazan insanın gururu ve nefisperestliği, şursuz olarak ehl-i imâna karşı haksız olarak adâvet eder; kendini haklı zanneder. Halbuki, bu husumet ve adâvetle, ehl-i imâna karşı muhabbete vesile olan iman, İslâmiyet ve cinsiyet gibi kuvvetli esbabı istihfaf etmektedir, kıymetlerini tenzil etmektedir. Adâvetin ehemmiyetsiz esbablarını, muhab-

betin dağ gibi sebeblerine tercih etmek gibi bir divâneliktir.

Madem muhabbet adâvete zıttır. Ziya ve zulmet gibi hakiki içtima edemezler. *Hangisinin esbabı galib ise, o hakikatiyle kalbde bulunacak.* Onun zıddı hakikatiyle olmayacak. Meselâ : Muhabbet hakikatiyle bulunsa, o vakit adâvet şefkate, acımağa inkilâb eder. *Ehl-i imana karşı vaziyet budur.* Yahut adâvet hakikatiyle kalbde bulunsa, o vakit muhabbet mümaşât ve karışmamak, zâhiren dost olmak suretine döner. *Bu ise təcavüz etmeyen ehl-i dalâlete karşı olabilir.* Evet muhabbetin sebepleri; iman, İslâmiyet, cinsiyet ve insaniyet gibi nuranî, kuvvetli zincirler ve mânevi kal'alardır. Adâvetin sebepleri, ehl-i imana karşı küçük taşlar gibi bir kısım hususî sebeplerdir. Öyle ise bir Müslümana hakiki adâvet eden, o dağ gibi muhabbet esbablarını istihfaf etmek hükmünde büyük bir hatâdır.

Elhâsıl : Muhabbet, uhuvvet, sevmek İslâmiyetin mizacıdır, râbitasıdır. Ehl-i adâvet, mizacı bozulmuş bir çocuğa benziyor ki, ağlamak ister, birşey arıyor ki onunla ağla-

413 246 *Bu ifade, aynı bir şekilde...*
sın. Sinek kanadı kadar ehemmiyetsiz birşey, ağlamasına bahane olur. Hem insafsız, bedbin bir adama benzer ki, *su-i zan münkân oldukça hüsn-ü zan etmez.* Bir seyyie ile on haseneyi örter. Bu ise, seciye-i İslâmiye olan insaf ve hüsn-ü zan bunu reddeder.

540 36 40 BEŞİNCİ KELİME : Meşveret-i şer'iyeden aldığı ders budur : *Şu zamanda bir adamın bir günahı, bir kalmıyor.* Bazan büyür, sirayet eder, yüz olur. Birtek hasene bazan bir kalmıyor. Belki bazan binler dereceye terakki ediyor. Bunun sırr-ı hikmeti şudur :

62- Hürriyet-i şer'iyeye ile meşveret-i meşrua, hakiki milliyetimizin hâkimiyetini gösterdi. Hakiki milliyetimizin esası, ruhu ise İslâmiyettir. Ve Hilâfet-i Osmaniye ve Türk Ordusunun o milliyete bayraktarlığı itibarıyla, o İslâmiyet milliyetinin sadefi ve kal'ası hükmünde Arab ve Türk hakiki iki kardeş, o kal'a-i kudsiyenin nöbetarlarıdır.

İşte bu kudsi milliyetin râbitasıyla, umum ehl-i İslâm birtek aşiret hükmüne geçiyor. Aşiretin efradı gibi İslâm taifeleri de, birbirine uhuvvet-i İslâmiye ile mürtebit ve alâ kadar olur. Birbirine mânen (lüzum olsa

maddeten) yardım eder. Güya bütün İslâm taifeleri bir silsile-i nuraniye ile birbirine bağlıdır.

Nasılki bir aşiretin bir ferdi bir cinayet işlese, o aşiretin bütün efradı, o aşiretin düşmanı olan başka aşiretin nazarında müttehem olur. Güya herbir ferdi o cinayeti işlemiş gibi, o düşman aşiret onlara düşman olur. O tek cinâyet, binler cinâyet hükmüne geçer. Eğer o aşiretin bir ferdi o aşiretin mahiyetine temas eden medar-ı iftihar bir iyilik yapsa, o aşiretin bütün efradı onunla iftihar eder. Güya herbir adam, aşirette o iyiliği yapmış gibi iftihar eder.

İşte bu mezkûr hakikat içindir ki, bu zamanda, hususan kırk-elli sene sonra seyyie, fenalık işleyen üstünde kalmaz. Belki milyonlar nüfus-u İslâmiye'nin hukuklarına tecavüz olur. Kırk-elli sene sonra çok misalleri görecek.

Ey bu sözlerimi dinleyen bu Cami-i Emevî'deki kardeşler ve kırk-elli sene sonra Âlem-i İslâm Camiindeki ihvân-ı Müslimîn! "Biz zarar vermiyoruz, fakat menfaat vermeğe iktidarımız yok, onun için mâzuruz."

Bu ifadeler 1952 yılında yazılmıştır.

diye böyle özü beyan etmeyiniz. Bu özrü-
nüz kabul değil. Tenbelliğiniz ve "Neme lâ-
zım" deyip çalışmamanız ve ittihad-ı İslâm
ile, milliyet-i hakikiye-i İslâmiye ile gayre-
te gelmediğiniz, sizler için gayet büyük bir
zarar ve bir haksızlıktır.

İşte seyiy böyle binlere çıktığı gibi, bu
zamanda hasene —yani İslâmiyetin kudsiye-
tine temas eden iyilik— yalnız işleyene mün-
hasır kalmaz. Belki o hasene, milyonlar ehl-i
îmana mânen faide verebilir. Hayat-ı mâne-
viye ve maddyesinin râbıtasına kuvvet ve-
rebilir. Onun için "Neme lâzım" deyip ken-
dini tenbellik düşüğüne atmak zamanı değil..

Ey bu Cami'deki kardeşlerim ve kırk-elli
sene sonraki Âlem-i İslâm Mescid-i Kebirin-
deki ihvânlarım! Zannetmeyiniz ki, ben bu
ders makamına size nasihat etmek için çık-
tım. Belki buraya çıktım, sizde olan hakkı-
mızı dâvâ ediyorum. Yani, Kürd gibi küçük
taifelerin menfaati ve saadet-i dünyeviyeleri
ve uhreviyeleri, sizin gibi büyük ve mu-
azzam taife olan Arap ve Türk gibi hâkim
üstadlarla bağlıdır. Sizin tenbelliğiniz ve fü-
turunuz ile biz biçâre küçük kardeşleriniz

olan İslâm taifeleri zarar görüyoruz. Husu-
san ey muazzam ve büyük ve tam itibaha
gelmiş veya gelecek olan Arablar! En evvel
bu sözler ile sizinle konuşuyorum. Çünkü bi-
zim ve bütün İslâm taifelerinin üstadlarımız
ve imamlarımız ve İslâmiyet'in mücâhidle-
ri sizlerdiniz. Sonra muazzam Türk Milleti
o kudsî vazifenize tam yardım ettiler.

Onun için tenbellikle günahınız büyüktür.
Ve iyiliğiniz ve haseneniz de gayet büyük
ve ulvîdir. Hususan kırk-elli sene sonra
Arab taifeleri, Cemahir-i Müttefika-i Ame-
rika gibi, en ulvî bir vaziyete girmeye, esa-
rette kalan hâkimiyet-i İslâmiyeyi eski za-
man gibi küre-i arzın nısfında, belki ekse-
risinde te'sisine muvaffak olmanızı Rahmet-i
İlâhiyeden kuvvetle bekliyoruz. Bir kıyamet
çabuk kopmazsa inşaallah nesli-âti görecek.

Sakin kardeşlerim! Tevehhüm, tahayyül
etmeyiniz ki, ben bu sözlerle siyasetle iş-
tigal için himmetinizi tahrik ediyorum. Hâ-
şâ! Hakikat-ı İslâmiye bütün siyasetün fevkin-
dedir. Bütün siyasetler ona hizmetkâr olabilir.
Hiçbir siyasetin haddi değil ki, İslâmiyeti ken-
dine âlet etsin.

Ben kusurlu fehimmile şu zamanda, hey-
et-i içtimaiye-i İslâmiyeyi, çok çark ve do-
lamları bulunan bir fabrika suretinde tasav-
vur ediyorum. O fabrikanın bir çarkı geri
kalsa, yahut bir arkadaşı olan başka bir çar-
ka tecâvüz etse, makinenin mihanikiyeti bo-
zular. Onun için ittihad-ı İslâm'ın tam za-
manı gelmeye başlıyor. **Birbirinizin şahsî ku-
surlarına bakmamak gerektir.**

Bunu da teessüf ve teallüm ile size be-
yan ediyorum ki : Ecnebilerin bir kısmı, na-
sıl kıymetli mahlûsını ve vatanlarımızı biz-
den aldılar. Onun bedeline çürük bir fiat
verdiler.

Aynen öyle de, yüksek ahlâkımızı ve yük-
sek ahlâkımızdan çıkan ve hayat-ı içtimai-
yeye temas eden seciyelerimizin bir kısmı-
nı da bizden aldılar. Terakkilerine medar et-
tiler. Ve onun fiati olarak bize verdikleri se-
fihane ahlâk-ı seyiyeleridir, sefihane seciye-
leridir. Meselâ :

Bizden aldıkları seciye-i milliye ile, bir
adam onlarda der : "Eğer ben ölsüm mille-
tim sağ olsun. Çünkü milletimin içinde bir
hayat-ı bakiyem var." İşte bu kelimeyi biz-
den almışlar ve terakkiyatlarında en metin

esas da budur. Bizden hırsızlanmışlar. Bu ke-
lime ise din-i haktan ve iman hakikatlarından
çıkıyor. O bizim, ehl-i imanın malıdır.
Halbuki ecnebilere içimize giren pis ve fe-
na seciye itibariyle bir hodgâm adam bizde
diyor : "Ben susuzluktan ölsüm, yağmur hiç-
bir daha dünyaya gelmesin. Eğer ben gör-
mezsem bir saadeti, dünya istediği gibi bo-
zulsun." İşte bu ahmakane kelime dinsizlik-
ten çıkıyor, âhireti bilmemekten geliyor. Hâ-
riçten içimize girmiş, zehirliyor. Hem o ec-
nebilerin bizden aldıkları fikir-i milliyetle bir
ferdi, bir millet gibi kıymet alıyor. Çünkü
**bir adamın kıymeti, himmeti nisbetindedir. Ki-
min himmeti milleti ise, o kimse tek başıyla kü-
çük bir millettir.**

Bazılarımızdaki dikkatsizlikten ve ecnebi-
lerin zararlı seciyelerini almamızdan, kuv-
vetli ve kudsî İslâmî milliyetimizle beraber
herkes "nefs! nefsi" demekle ve milletin
menfaatını düşünmemekle —menfaat-ı şah-
siyesini düşünmekle— bin adam, bir adam
hükümüne sukut eder.

مَنْ كَانَ هَمَّتْهُ نَفْسُهُ قَلْبَيْتَ مِنَ الْإِنْسَانِ
لِأَنَّهُ مَدَّ يَدَيْهِ بِالظُّبَيْعِ

Yâni : Kimin himmeti yalnız nefsi ise, o insan değil. Çünkü insanın fıtratı medenîdir. Ebnâ-i cinsini mülâhazaya mecburdur. Hayat-ı içtimaiye ile hayat-ı şahsiyesi devam edebilir. Meselâ : Bir ekmeği yese, kaç elle-re muhtaç ve ona mukabil o elleri mânen öptüğünü ve giydiği libasla kaç fabrikayla alâkadar olduğunu kıyas ediniz. Hayvan gibi bir postla yaşayamadığından ebnâ-i cinsiyile fitraten alâkadar olduğundan ve onlara mânevî bir fiat vermeğe mecbur bulunduğu⁽²¹⁾ndan fitratıyla medeniyetperverdir. Menfaat-ı şahsiyesine hasr-ı nazar eden, insanlıktan çıkar, mâsum olmayan cânî bir hayvan olur. Birşey elinden gelmese, hakiki özrü olsa o müstesna!

ALTINCI KELİME : Müslümanların hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyedeki saadetlerinin anahtarını meşveret-i şer'iyyedir.

Orh. 148
K. 73

¹⁷⁻³⁷ Ayet-i Kerimesi, şûrâyı

Ş. 64

esas olarak emrediyor. Evet nasilki, nev-i⁵⁷ beşerdeki telâhuk-u efkâr ünvanı altında asırlar ve zamanların tarih vasıtasıyla bir-biriyle meşvereti, bütün beşeriyetin terak-

kiyatı ve fûnununun esası olduğu gibi, en büyük kıt'a olan Asya'nın en geri kalmasının bir sebebi o şûrâ-yı hakikiyeyi yapmamasıdır.

Asya Kıt'asının ve istikbâlinin keşafı ve miftahı şûrâ'dır. Yâni, nasıl fertler birbiriyle meşveret eder; taifeler, kıt'alar dahi o şûrâyı yapmaları lâzımdır ki, üçyüz belki dört-yüz milyon İslâm'ın ayaklarına konulmuş çeşit çeşit istibdatların kayıtlarını, zincirlerini açacak, dağıtacak; meşveret-i şer'iyye ile şehamet ve şefkat-i imaniyeden tevellüd eden hürriyet-i şer'iyyedir ki, o hürriyet-i şer'iyye, âdâb-ı şer'iyye ile süslenip garb medeniyet-i seffhanesindeki seyiyatı atmaktır. İmandan gelen hürriyet-i şer'iyye iki esası emreder:

(22)

أَنْ لَا يَدْلَ وَلَا يَدْلَلْ مَنْكَرًا عَسَىٰ لِلَّهِ لَا يَكُونُ
عَدَا لِقِيَادَ لَا يَجْعَلُ بَعْضًا أَرْكَبًا مِنْ دُونِ اللَّهِ
نَعَمْ : أَلْحَقِيَّةُ الشَّرِيعَةِ عَطِيَّةُ الرَّحْمَنِ

(23)

Yâni : İman bunu iktiza ediyor ki, tahakküm ve istibdad ile başkasını tezil etme-

MAHREZ

mek ve zillete düşürmek.. ve zâlimlere tezellül etmek.. Allah'a hakiki abd olan, başkalara abd olamaz. Birbirinizi —Allah'tan başka— kendinize Rab yapmayın. Yâni, Allah'ı tanımayan, herşeye, herkese nisbetine göre bir rubûbiyet tevehhüm eder, başına musallat eder. Evet hürriyet-i şer'iyye Cenab-ı Hak'ın Rahman, Rahîm tecellisiyle bir ihsandır ve imanın bir hassasıdır.

M. 173

فَلْيَحِ الصَّدَقُ وَلَا تَأْسَأْ أَيْسُرَ فَلَئِمَّا مَرَّ الْحَيَّةُ وَالنَّقْوَى
السُّورَى وَالْمَلَا مَحْلُومِينَ أَسْعَ الْهَوَىٰ وَالسَّلَامَ عَلَىٰ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ

Yaşasın sıdk! Ölsün yeis! Muhabbet devam etsin! Şûra kuvvet bulsun! Bütün levmi ve itâb-ve nefret, hevâ ve hevese tâbi olanlara olsun. Selâm ve selâmet Hüdâ'ya tâbi olanlar üstüne olsun. Âmin...

Eğer denilse : Neden şûraya bu kadar ehemmiyet veriyorsun? Ve beşerin, hususan Asya'nın, hususan İslâmiyet'in hayatı ve terakkisi nasıl o şûra ile olabilir?

Elcevab : Nur'un Yirmibirinci Lem'a-i İhlâsında izah edildiği gibi; haklı şûra ihlâs ve tesanüdü netice verdiğiinden, üç elif, yüz-

onbir olduğu gibi, ihlâs ve tesanüdü hakiki ile üç adam yüz adam kadar millete fayda verebilir. Ve on adamın hakiki ihlâs ve tesanüd ve meşveretin sırrı ile, bin adam kadar iş gördüklerini çok vukuat-ı tarihiye bize haber veriyor. Madem beşerin ihtiyacı hadsiz ve düşmanları nihayetsiz ve kuvveti ve sermayesi pek çüçü; hususan dinsizlikle canavarlaşmış, tahribatçı, muzır insanların çoğalmasıyla elbette ve elbette, o hadsiz düşmanlara ve o nihayetsiz hâcetlere karşı, imandan gelen nokta-i istinad ve o nokta-i istimdad ile beraber hayat-ı şahsiyesi insaniyesi dayandığı gibi hayat-ı içtimaiyesi de yine imanın hakaikından gelen şûrâ-yı şer'i ile yaşayabilir, o düşmanları durdurur, o hâcetlerin teminine yol açar.

***

ARABİ HUTBE-İ ŞAMİYE'NİN ZEYLİNİN
KISA BİR TERCÜMESİ

Hutbe-i Şâmiye'nin Arabî Zeylinde, gayet lâtif bir temsil ile imandan gelen mânevî ve kırılmaz bir kahramanlık gösteriyor. Bu mes'elemiz münasebetiyle bir hülâsasını beyan ediyoruz :

Hürriyetin başında Sultan Reşad'ın Rumeliye seyahatı münasebetiyle Vilâyat-ı Şarkîye nâmaına ben de refakat ettim. Şimendiferimizde iki mektepli mütefennin arkadaşla bir mübahese oldu. Benden sual ettiler ki : "Hamîyet-i dîniye mi, yoksa hamîyet-i millîye mi daha kuvvetli, daha lâzım?"

O zaman dedim : Biz müslûmanlar indimizde ve yanımızda din ve milliyet bizzat müttehtir. İtibari, zahiri, arzî bir ayrılık var. Belki din, milliyetin hayatı ve ruhudur. İkisine birbirinden ayrı ve farklı bakıldığı zaman, hamîyet-i dîniye, avâm ve havassa şâmil oluyor. Hamîyet-i millîye, yûzden bi-

risine —yâni menâfi-i şahsiyesini millete feda edene— has kalır. Oyle ise, hukuk-u umumiye içinde hamîyet-i dîniye esas olmalı. Hamîyet-i millîye, ona hâdim ve kuvvet ve kal'ası olmalı. Hususan biz şarklılar garblılar gibi değiliz. İçimizde kalblere hâkim hissî dindir. Kader-i Ezeli ekser Enbiyayı şarkta göndermesi işaret ediyor ki, yalnız hissî dîni şarkı uyandırır; terakkiye sevkeder. Asr-ı Saadet ve Tâbiin bunun bir bürhanı kat'isidir.

Ey bu hamîyet-i dîniye ve milliyeden hangisine daha ziyade ehemmiyet vermek lâzım geldiğini soran bu şimendifer denilen medrese-i seyyarede ders arkadaşlarım! Ve şimdî zamanın şimendiferinde istikbal tarafına bizimle beraber giden bütün mektepliler! Siz de derim ki :

"Hamîyet-i dîniye ve İslâmiyet milliyeti, Türk ve Arab içinde tamamıyla mezcolmuş ve kabil-i tefrik olamaz bir hale gelmiş. Hamîyet-i İslâmiye, en kuvvetli ve metin ve Arştan gelmiş bir zincir-i nuranıdır. Kırılmaz ve kopmaz bir urvetü'l-vüskadır. Tahrib edilmez, mağlûb olmaz bir kudsi kal'a-

dir" dediğim vakit, o iki münevver mektep muallimleri bana dediler : "Delilin nedir? Bu büyük davâyâ büyük bir hüccet ve gayet kuvvetli bir delil lâzım? Delil nedir?"

Birden şimendiferimiz tünelden çıktı. Biz de başımızı çıkardık, pencereden baktık. Altı yaşına girmemiş bir çocuğu şimendiferin tam geçeceği yolun yanında durmuş gördük. O iki muallim arkadaşlarıma dedim :

İşte bu çocuk lisan-ı hâliyle sualimize tam cevap veriyor. Benim bedelime o mâsum çocuk bu seyyar medresemizde üstadımız olsun. İşte lisan-ı hâli bu gelecek hakikati der :

Bakınız bu dabbetülârz, dehşetli hücum ve gürültüsü ve bağırmasıyla ve tünel deliğinden çıkıp hücum ettiği dakikada, geçeceği yolda bir metre yakınlıkta o çocuk duruyor. O dabbetülârz tehdidiyle ve hücumunun tahakkümü ile bağırarak tehdid ediyor. "Bana rast gelenlerin vay hâline" dediği halde o mâsum yolunda duruyor. Mükemmel bir hürriyet ve hârika bir cesaret ve kahramanlıkla, beş para onun tehdidine ehemmiyet vermiyor. Bu dabbetülârzın hü-

cumunu istihfaf ediyor ve kahramanlığıyla diyor : "Ey şimendifer! Sen ra'd ve gök gürültüsü gibi bağırmanla beni korkutamazsın."

Sebat ve metanetin lisan-ı haliye güya der : "Ey şimendifer, sen bir nizamın esirisin. Senin gem'in, senin dizginin, seni gezdirenin elindedir. Senin bana teâvüz etmen haddin değil. Beni istibdadın altına alamazsın. Haydi yolunda git, kumandanının izniyle yolundan geç."

İşte ey bu şimendiferdeki arkadaşlarım ve elli sene sonra fenlere çalışan kardeşlerim! Bu mâsum çocuğun yerinde Rüstem-i İrfân ve Herkül-ü Yunânî o acib kahramanlıkla beraber tayy-i zaman ederek, o çocuk yerinde burada bulduklarını farzediniz. Onların zamanında şimendifer olmadığı için, elbette şimendiferin bir intizam ile hareket ettiğine bir itikadları olmayacak. Birden bu tünel deliğinden, başında ateş, nefesi gök gürültüsü gibi, gözlerinde elektrik berkleri olduğu halde birden çıkan şimendiferin dehşetli tehdid hücumuyla Rüstem ve Herkül tarafına koşmasına karşı, o iki kahraman ne

kadar korkacaklar, ne kadar kaçacaklar!.. O harika cesaretleriyle bin metreden fazla kaçacaklar. Bakınız, nasıl bu dabbetuların tehdidine karşı hürriyetleri, cesaretleri mahvolur. Kaçmaktan başka çare bulamıyorlar. Çünkü onlar, onun kumandanına ve intizamına itikad etmedikleri için muti bir merkebe zannetmiyorlar. Belki gayet müdhis, parçalayıcı vagon cesametinde yirmi arslanı arkasına takmış bir nevi arslan tevehhüm ederler.

58- Ey kardeşlerim ve ey elleri sene sonra bu sözleri işiten arkadaşlarım! İşte altı yaşına girmeyen bu çocuğa o iki kahramandan ziyade cesaret ve hürriyet veren ve çok meretebe onların fevkinde bir emniyet ve korkmamak hâletini veren; o mâsumun kalbinde hakikatın bir çekirdeği olan, şimendiferin intizamına ve dizgini bir kumandanın elinde bulunduğu ve cereyanı bir intizam altında ve birisi onu kendi hesabıyla gezdirmesine olan itikad ve İtmi'namı ve imandır. Ve o iki kahramanı gayet korkutan ve vicdanlarını vehme esir eden, onların -onun kumandanını bilmemek ve intizamına inanmamak olan- câhilâne itikadsızlıklarıdır.

5213

52191

Bu temsilde o mâsum çocuğun imanından gelen kahramanlık gibi, bin senede İslâm taifelerinin birkaç aşiretinin (Türk ve Türkleşmiş milletin) kalbinde yerleşen iman ve itikad cihetiyle rüy-i zeminde yüz mislinden ziyade devletlere, milletlere karşı imanından gelen bir kahramanlıkla, İslâmiyet ve kemalât-ı mânevîyenin bayrağını Asya ve Afrika'da ve yarı Avrupa'da gezdiren ve "ölsem şehidim, öldürsem gaziyim" deyip ölmü gülere karşılamakla beraber, dünyadaki müteselsil düşman hâdisatlara karşı da, hatta mikroptan kuyruklu yıldızlara kadar beşerin külli istidadına karşı düşmanlık vaziyetini alan o dehşetli şimendiferlerin tehditlerine karşı, imanın kahramanlığıyla mukabele edip korkmayan; kaza ve kader-i Hâhiyyeye karşı imanın teslimiyetiyle korkmak, dehşet almak yerinde, hikmet ve ibret ve bir nevi saadet-i dünyeviyye kazanan başta Türk ve Arab taifeleri ve bütün Müslüman kabileleri -o mâsum çocuk gibi- fevkalâde bir mânevî kahramanlık gösterdikleri gösteriyor ki: İstikbalin hâkim-i mutlakı, âhirette olduğu gibi dünyada da İslâmiyet milliyetidir.

O iki temsilde, o iki acib kahramanın pek acib korku ve telâşlarına ve elemlerine sebeb, onların adem-i itikadları ve cehaletleri ve dalâletleri olduğu gibi.. Risale-i Nur'un yüzer hüccetlerle isbat ettiği bir hakikatı ki, bu Risalenin mukaddemesinde bir-iki misâli söylenmiş. Mesele şudur ki :

24. Küfür ve dalâlet, bütün kâinatı ehli dalâlete binler müthiş düşmanlar taifeleri ve silsileleri gösteriyor. Kör kuvvet, serseri tesadüf, sağır tabiat elleriyle, manzume-i şemsiyeden tut, ta kalbdeki verem mikroplarına kadar binler taife düşmanlar biçâre beşere hücum ettiklerini ve insanın câmi' mahiyeti ve külli istidadatı ve hadsiz ihtiyacı ve nihaysiz arzularına karşı mütema diyen korku, elem, dehşet ve telâş verme siyle küfür ve dalâlet bir Cehennem zakkumu olduğunu ve bu dünyada da sahibini bir Cehennem içine koyduğunu.. din ve imandan hâriç binler fen ve terakkیات-ı beşeriye o Rüstem ve Herkül'un kahramanlıkları gibi beş para fayda vermediğini.. yalnız iptal-i his nev'inden muvakkaten o elim korkuları hissetmemek için sefahet ve sarhoşlukla şırınga ediyor.

52116

52144

52116

İşte iman ve küfürün müvazenesi âhirette Cennet ve Cehennem gibi meyveleri ve neticeleri verdiği gibi; dünyada da iman bir mânevî Cenneti temin ve ölümü bir terhis tezkeresine çevirmesini.. ve küfür dünyada dahi bir mânevî Cehennem ve hakikî saadet-i beşeriyye mahvetmesi ve ölümü bir idam-ı ebeğî mahiyetine getirmesini, kat'i ve his ve şuhuda istinad eden Risale-i Nur'un yüzer hüccetlerine havale edip kısa kesiyoruz.

Bu temsilin hakikatını görmek isterseniz başınızı kaldırmız, bu kâinata bakınız. Ne kadar şimendifer misillü balon, otomobil, tayyare, berriye ve bahriye gemiler.. karada, denizde, havada Kudret-i Ezeliyenin nizam ve hikmetle halkettiği yıldızların kürelerine ve kâinat ecramına ve hâdisatın silsilelerine ve müteselsil vakatlarına bakınız.

Hem âlem-i şehadette ve cismanî kâinata bunların vücudu gibi, âlem-i ruhanî ve mânevîyatta Kudret-i Ezeliyenin daha acib müteselsil nazireleri var olduğunu aklı bulunan tasdik eder, gözü bulunan çoğunu görebilir.

Hane sahibi demiş: " - Biz emr-i İlahî namına ve adâlet-i şer'iyeye hesabına hırsızın elini kesiyoruz."

Misafir dedi: "Öyle ise çoğunuzun bir eli (6) olmamak lâzım gelir."

Hane sahibi dedi: "Ben elli yaşına girdim, bütün ömrümden bir tek el kesildiğini gördüm."

Misafir taaccüb etti, dedi ki: "Memleketimizde hergün elli adamı hırsızlık ettikleri için hapse sokuyoruz. Sizin buradaki adâletinizin yüzde biri kadar te'siri olmuyor."

Hane sahibi dedi:

"Siz büyük bir hakikatten ve acib ve kuvvetli bir sırdan gaflet etmişsiniz, terketmişsiniz. Onun için adâletin hakikatını kaybediyorsunuz. Maslahat-ı beşeriye yerine adâlet perdesi altında garazlar, zâlimane ve taraftarâne cereyanlar müdahale eder, hükümlerin tesirini kırar." O hakikatın sırrı budur:

2047P
m. 140

Bizde bir hırsız elini başkasının malına uzattığı dakikada hadd-i şer'inin icrasını tahattır eder. Arş-ı İlahîden nâzil olan emir hatırına gelir. İmanın hassası ile, kalbin kulağı ile, Kelâm-ı Ezeli'den gelen ve "hırsız

elinin idamına" hükmeden

السَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا 5:37

Âyetini

hissedip iştir gibi iman ve itikadı heyecana ve hissiyat-ı ulviyesi harekete gelir. Ruhun etrafından, vicdanın derin yerlerinden, o sirket meyelanına hücum gibi bir hâlet-ruhiye hâsıl olur. Nefis ve hevesden gelen meyelan parçalanır, çekilir. Git gide o meyelan bütün bütün kesilir. Çünkü yalnız ve him ve fikir değil, belki mânevî kuvveleri -akıl, kalb ve vicdan- birden o hisse, o hevese hücum eder. Hadd-i şer'iyi tahattır ile ulvî zecr ve vicdanî bir yasakçı o hissin karşısına çıkar, susturur.

Evet imân kalbde, kafada daimi bir mânevî yasakçı bıraktığından fena meyelanlar histen, nefisten çıktıkça "yasaktır" der tardeder, kaçırr.

Evet insanın fiilleri kalbin, hissin temayülütünden çıkar. O temayülüt, ruhun ihtisasatından ve ihtiyacatından gelir. Ruh ise, iman nuru ile harekete gelir. Hayır ise yapar, şer ise kendini çekmeğe çalışır. Daha

kör hisler onu yanlış yola sevkedip mağlûb etmez.

194

Elhâsıl: "Had" ve "Ceza", emr-i İlahî ve adâlet-i Rabbanîye namına icra edildiği vakit hem ruh, hem akıl, hem vicdan, hem insanîyetin mahiyetindeki lâtifeleri müteessir ve alâkadar olurlar. İşte bu mâna içindir ki, elli senede bir ceza, sizin hergün müteaddit hapsinizden ziyade bize faide veriyor. Sizin adâlet namı altındaki cezalarınız yalnız vehminizi müteessir eder. Çünkü biriniz hırsızlığa niyet ettiği vakit millet-vatan maslahatı ve menfaati hesabına cezaya çarpmak vehmi gelir. Yahut insanlar eğer bilseler ona fena nazarla bakarlar. Eğer aleyhinde tebeyyün etse, hükümet de onu hapsedmek ihtimali hatırına geliyor. O vakit yalnız kuvve-i vâhimesi cüz'î bir teessür hisseder. Halbuki nefis ve hissinden çıkan -husususan ihtiyacı da varsa- kuvvetli bir meyelan galebe eder. Daha o fenalığıktan vaz geçmek için o cezanız fayda vermiyor. Hem de, emr-i İlahî ile olmadığundan, o cezalar da adâlet değil. Abdestsiz, kiblesiz namaz kılmak gibi battal olur, bozulur. Demek hakikî adâlet ve te'sirli ceza odur ki: Allah'ın emri nâ-

ADÂLET NURU
OLUNMALI

myla olsun. Yoksa te'siri yüzden bire iner.

İşte bu cüz'î sirket meselesine, sair küllî ve şümüllü ahkâm-ı İlahîye kıyas edilsin. Tâ anlaşılın ki: Saadet-i beşeriye dünyada adâlet ile olabilir. Adâlet ise doğrudan doğruya Kur'an'ın gösterdiği yol ile olabilir...

(Hikâyenin hülâsası bitti.)

* * *

Eğer beşer çabuk aklını başına alıp adâlet-i İlahîye namına ve hakaik-ı İslâmiye dairelerinde mahkemeler açmazsa, maddî ve mânevî kıyametler başlarına kopacak; anarşilere, ye'cüc ve me'cüclere teslim-i silâh edecekler diye kalbe ihtar edildi.

İşte bu hikâyeyi o zamandaki bazı dindar mebuslara Eski Said söylemiş. Ve iki defa tabedilen (Arabi Hutbe-i Şâmiye'nin Zeylinde kırkbeş sene evvel yazılmış.

(Hâşiye): Hutbe-i Şâmiye nâmında matbu Arabî Ri-saleyi, Arabî bilmediğimiz için üstadımızdan rica ettik ki: Bize bir-iki gün ders ver. Birkaç gün zarfında söylediği dersir, takririni kaleme aldık. Üstadımız ders verdiği vakit, bazı cümlelerini zihnimize tam yerleştirmek için tekrar ederdi. Ahirdeki temsil ve hikâye-

Şimdi bu hikâye ile evvelki temsil, o zamanın ziyade tam bu zamanın dersi olmasından bera-yı mâlûmat hakiki dindar mebusların nazarına medar-ı ibret için gösteriyoruz.

Said Nursi

***

yi izahlı bulduğumuzdan en evvel onları Üniversitelerinin ve dindar mebusların nazarlarına göstermemizin sebebi : Üstadımız derse başladığı vakit "Eski zamanda şimendiferde mektepli o iki muallim yerine sizden evvelki mebuslar yerine, şimdiki hakiki dindar mebusları kabul ve tasavvur ediyorum ve öylece konuşuyorum" dediği için, biz de ehl-i maarif ve dindar mebuslara, bera-yı mâlûmat bu dersimizi gösteriyoruz. Sonra isterse Hutbe-i Şamiye'den bütün dersimizi göstereceğiz. Münasib görülse neşir de edeceğiz.

Âlem-i İslâm'daki siyaset-i İslâmiyeye dair üstadımızdan bir ders almak isterdik. Halbuki otuzbeş seneden beri siyaseti terk ettiğinden Eski Said'in siyaset-i İslâmiyeye temas eden bu Hutbe-i Şamiye tercümesi Eski Said hesabına bir derstir.

Tahiri, Zübeyr, Bayram, Ceylân, Sungur, Abdullah, Ziya, Sadık, Sâlih, Hüsnü, Hamza

HUTBE-İ ŞAMİYE'NİN ZEYLİNİN ZEYLİ

(Kırk iki (*) sene evvel dini ceridelerde neşredilen Said'in makalesidir.)

Yaşasın Şeriat-ı Garra

29 Şubat 324
Dini ceride: 73
Mart 1909

Ey mebusan!

Uzunluğu ile beraber gayet müciz bir tek cümle söyleyeceğim. Dikkat ediniz, zira itnabında icaz var. Şöyle ki :

Meşrutiyet ve kanun-u esasî denilen adâlet ve meşveret ve kanunda cem-i kuvvet, bu ünvan ile beraber asıl mâlik-i hakiki ve sahib-i ünvan-ı muhteşem (1) ve müessir ve adâlet-i mahzayı mutazammın (2) ve nokta-i istinadımızı temin eden (3) ve meşrutiyeti bir esas-ı metine istinad ettiren (4) ve evham ve şükûk sahibini varta-i hayretten

(*) Bu tarih 1951 senesine âttir.

Dikkat! Bu Cümlelerin ana fikri en sondaki cümledir.

H. ŞAMİYE. 6

kurtaran (5) ve istikbal ve âhiretimizi tekefül eden (6) ve menafi-i umumiye olan Hukukullahi izinsiz tasarruftan sizi tahlis eden (7) ve hayat-ı milliyemizi muhafaza eden (8) ve umum ezhanı manyetizmalandıran (9) ve ecanibe karşı metanetimizi ve kemalimizi ve mevcudiyetimizi gösteren (10) ve sizi muahaze-i dünyeviye ve uhreviyeden kurtaran (11) ve maksad ve neticede ittihad-ı umumiye tesis eden (12) ve o ittihadın ruhu olan efkâr-ı âmmeyi tevlid eden (13) ve çürük mesâvi-i medeniyeti hudud-ü hürriyet ve medeniyetimizi girmekten yasak eden (14) ve bizi Avrupa dilencilüğünden kurtaran (15) ve geri kaldığımız uzun mesafe-i terakide -sırr-î'î'caza binaen- bir zaman-ı ka- sîrede tayyettiren (16) ve Arab ve Turan ve İran ve Sâmileri tevhid ederek az zamanla bize bir büyük kıymet veren (17) ve şahs-ı mânevi-i hükümeti Müslüman gösteren (18) ve kanun-u esasının ruhunu ve Onbirinci Maddeyi muhafaza ile sizi hıns-ı yeminden kurtaran (19) ve Avrupa'nın eski zann-ı fâsidlerini tekzip eden (20) Muhammed Aley-hissalâtü Vesselâm hâtem-i Enbiya ve şeriatın ebedî olduğunu tasdik ettiren (21) ve

muharrir-i medeniyet olan dinsizliğe karşı sed çeken (22) ve zulmet-i tebâyün-ü efkâr ve teşettüt-ü ârâyı safha-i nuranisî ile ortadan kaldıran (23) ve umum ulema ve vâizleri ittihad ve saadet-i millete ve icraat-ı hükümeti meşruta-i meşruaya hâdim eden (24) ve adâlet-i mahzası merhâmetli olduğundan anâsır-ı gayr-ı müslimeyi daha ziyade tel'if ve rabteden (25) ve en cebin ve âmi adamı en cesur ve en has adam gibi hiss-i hakiki-i terakki ve fedakârlık ve hubb-u vatanla mütehassis eden (26) ve hâdim-i medeniyet (*) olan sefahet ve israfat ve havayic-i gayr-ı zaruriyeden bizi halâs eden (27) ve muhafaza-i âhiretle beraber imâr-ı dünya etmekle sa'ye neşât veren (28) ve hayat-ı medeniyet olan ahlâk-ı hasene ve hissiyat-ı ulviyenin düsturlarını öğreten (29) ve herbirinizi ey mebuslar ellibin kişinin takzasasını yani haklarını sizden dâva etmelerini hakınızda tebrîe eden (30) ve sizi icma-i ümmete küçük bir misâl-i meşru gösteren (31) ve hüsn-ü niyete binaen'â'mâlinizi ibadet gibi ettiren (32) ve üçyüz milyon Müslümanın hayat-ı mânevîyesine su-i kâs ve cinayet

(*) Hâdim-i medeniyet : Medeniyeti yıkıcı.

قانون = Meşruatın temini için
قانون = Hükümetin emriyle çıkarılan

ten sizi tahlis eden (33) ol ŞERİAT-I GARRA ünvanıyla göstermeniz ve hükümlerinize me' haz ediniz ve düsturlarını tatbik etmeniz, acaba bu kadar fevaidi ile beraber ne gibi şey kaybedeceksiniz? Vesselâm.

Yaşasın ŞERİAT-I GARRA!

Said Nursi

***

Te: 59 (+)
D.H.B: 55
(75) Yaşasın Şeriat-ı Ahmedî (A.S.M.)

(5 Mart 1325 Dini Ceride No. : 77
18 Mart 1909)

Şeriat-ı garra, kelâm-ı ezelden geldiğinden ebede gidecektir. Nefs-i emmarenin istibdad-ı rezilesinden selâmetimiz, İslâmiyete istinad iledir. O hablûlmetine temessük iledir. Ve haklı hürriyetten hakkıyla istifade etmek, imandan istimdad iledir. Zira, Sâni-i Âlem'e hakkıyla abd ve hizmetkâr olanın, halka ubudiyete tenezül etmemesi gerektir. Herkes kendi âleminde bir kumandan olduğundan âlem-i asgarında cihad-ı ekber ile mükelleftir. Ve ahlâk-ı Ahmediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) ile tahallük ve Sünnet-i Nebevîyeyi ihyâ ile muvazafır.

Ey evliya-i umûr! Tevfik isterseniz, kavânîni Âdetullah'a tevfik-i hareket ediniz. Yoksa tevfigsizlik ile cevab-ı red alacaksınız. Zira mâruf umum Enbiyanın memâlik-i İslâmiye ve Osmaniyeden zuhuru, kader-i İlahînin bir işaret ve remzidir ki; bu memleket insanlarının makine-i tekemmülâtının

(buhan) diyanettir. Ve bu Asya ve Afrika tarlasının ve Rumeli bostanının çiçekleri, ziyâyı İslâmiyet ile neşv ü nema bulacaktır.

Dünya için din feda olunmaz. Gebermiş istibdadı muhafaza için, vaktiyle mesâil-i şeriat rüşvet verilirdi. Dinin meseleleri terk ve feda edilmesinden, zarardan başka ne faydası görüldü? Milletiñ kaib hastalığı za'f-ı diyanettir. Bunu takvîye ile sıhhat bulabilir.

Bizim cemaatımızın meşrebi : Muhabbete muhabbet ve husumete husumettir. Yani beyn-el İslâm muhabbete imdad ve husumet askerini bozmaktır.

Mesleğimiz ise, ahlâk-ı Ahmediye (Aleyhissalâtü Vesselâm) ile tahallük ve Sünnet-i Peygamberiyi ihya etmektir. Ve rehberimiz şeriat-ı garra ve kılncımız da berahin-i katia ve maksadımız i'lâ-yı Kelimetullahtır. Cemaatimize herbir mü'min mâne' müntesibdir. Sureten intisab ise, Sünnet-i Nebevîyeyi kendi âleminde ihyaya azm-i kat'i iledir. En evvel mürşid-i umumî olan ulema ve meşâyih ve talebeyi, şeriat namına ittihadâ dâvet ederiz.

Said Nursi

(77) İhtar-ı Mahsus

Gazeteci denilen huteba-i umumî iki kıyas-ı fâsitle milleti bataklığa düşürmüştür.

Birincisi : Vülâyatı, İstanbul'a kıyas ederek... Halbuki elifbâyı okumayan çocuklara felsefe dersi verilse sathı olur.

İkincisi : İstanbul'u Avrupa'ya kıyas etmişler. Halbuki bir erkek, kadının kametinden istihsan ettiği libası giyinse maskara ve rezil olur.

Said Nursi

***

Biz Kalû Belâ'dan Cemiyet-i Muhammedide (Aleyhissalâtü Vesselâm) dâhiliz. Cihtü'l-vahdet-i ittihadımız tevhiiddir. Peymân ve yeminimiz imandır. Mademki muvahhidiz, müttehidiz. Herbir mü'min i'lâ-yı Kelimetullah ile mükelleftir. Bu zamanda en büyük sebebi, maddenî terakki etmektedir. Zira ecnebler fûnun ve sanayi silâhıyla bizi istibdad-ı mânevîleri altında eziyorlar. Biz de, fen ve san'at silâhıyla i'lâ-yı Kelimetullahın en mühîş düşmanı olan çihil ve fakr ve ihtilâf-ı efkârâ cihad edeceğiz.

Amma cihad-ı hâriciyi şeriat-ı garranın berahin-i katısının elmas kılıçlarına havale edeceğiz. Zira medenilere galebe çalmak ikna ileddir, söz anlamayan vahşiler gibi icbar ile değildir. Biz muhabbet fedaileriyiz, husumete vaktimiz yoktur. Cumhuriyet ki, (Hâşiye) adâlet ve meşveret ve kanunda inhi-

(Hâşiye) : O zaman Meşrutiyet, şimdi o kelime yerine Cumhuriyet konulmuş.

sar-ı kuvvetten ibarettir. Onüç asır evvel şeriat-ı garra teessüs ettiğinden, ahkâmında Avrupa'ya dilencilik etmek, din-i İslâma büyük bir cinayettir. Ve şimale müteveccihen namaz kılmak gibidir. Kuvvet kanunda olmalı. Yoksa istibdad tevzi olunmuş olur.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْقَوِيُّ الْمُتَمَكِّنُ
hâkim ve âmir-i vidda-
"Allah kuvvet ve kudret sahibidir"
ni olmalı. O da mârifet-i tam ve medeniyet-i âm veyahut din-i İslâm namıyla olmalı. Yoksa istibdad daima hükümferma olacaktır.

İttifak Hüdudadır, hevâ ve heveste değil.

İnsanlar hür oldular amma yine abduhlar. Herşey hür oldu, şeriat da hürdür, meşrutiyet de. Mesali-şeriatî rüşvet vermeyeceğiz. Başkasının kusuru, insanın kusuruna sened ve özür olamaz.

Yeis, mâni'i herkemâldir. "Neme lâzım, başkası düşünsün" istibdadın vadigarıdır. Bu cümlelerin mâbeynini rabte edecek olan mukaddematı, Türkçe bilmediğim için mütalîinin fikirlerine havale ediyorum.

Said Nursi

***

Tarik-i Muhammedî (Aleyhissalâtü Vesselâm) şüphe ve hileden münezzehe olduğundan şüphe ve hileyi ima eden gizlemekten de müstağnidir. Hem o derece azim ve geniştir ve muhit bir hakikat, bahusus bu zaman ehline karşı hiçbir cihetle saklanmaz. Bahr-i Umman nasıl bir destide saklanacak?

Tekraren söylüyorum ki : İttihad-ı İslâm hakikatında olan İttihad-ı Muhammedî'nin (Aleyhissalâtü Vesselâm) cihet-i vahdeti tevhid-i İlahîdir. Peymân ve yemini de imandır. Encümen ve cemiyetleri, mesacid ve medaris ve zevayâdır. Müntesibini umum mü'minlerdir. Nizamnamesi Sünen-i Ahmediyedir (Aleyhissalâtü Vesselâm). Kanunu, evâmîr ve nevahi-i şer'iyedir. Bu ittihad, âdetten değil, ibadettir.

İhfa ve hafv riyadandır. Farzda riya yoktur. Bu zamanın en büyük farz vazifesi, İttihad-ı İslâm'dır. İttihadın hedef ve maksadı; o kadar uzun, münşai'b ve muhit ve merakiz ve meabid-i İslâmiyeyi birbirine rab-

tettiren bir silsile-i nuraniyi ihtizaza getirmekle, onunla merbut olanları ikaz ve tarik-ı terakkiye bir hâhiş ve emr-i vicdânî ile sevkettir.

Bu ittihadın meşrebi, muhabbettir. Husumeti ise, cehalet ve zaruret ve nifakadır. Gayr-ı müslimler emin olsunlar ki bu ittihadımız, bu üç sifata hücumdur. Gayr-ı müs-lime karşı hareketimiz ikna'dır. Zira onları medenî biliriz. Ve İslâmiyeti mahub ve ulvî göstermektedir. Zira onları munsif zannediyoruz. Lâübaliler iyi bilsinler ki, dinsizlikle kendilerini hiçbir ecnebiye sevdiremezler. Zira mesleksizliklerini göstermiş olurlar. Mesleksizlik, anarşilik sevilmaz. Ve bu ittihad, da tahkik ile dâhil olanlar, onları taklid edip çıkmazlar. İttihad-ı Muhammedî (Aleyhissalâtü Vesselâm) olan İttihad-ı İslâm'ın efkâr ve meslek ve hakikatın efkâr-ı umumiyeye arz ederiz. Kimin bir itirazı varsa etsin, cevaba hazırız.

جملة شيران هيمان سیدان سیدان
رؤبه از جلد چرب نیک سیدان سیدان

Said Nursi

"Bütün dünyayı avcıları ab-ı hayatı silsile-i hakikate idkar
bir kılıbı entarîye nasıl bile edebilir?"
"Çihannın süslân avcılarının başlanaktarı bir silsire-i hikmet
bir kılıbın kuyummasına bir imben var mı?"

Neşrettiğim fihriste-i makasıddan terk ettiğim bir fıkradır. Şöyle ki :

Zahiren hâriçten cereyan eden maarif-i cedidenin bir mecrası da bir kısım ehli medrese olmalı. Tâ gill ü gıştan tasaffi etsin.

Zira bulanklığıyla başka mecradan taaffün ile gelmiş. Ve atalet bataklığından neşret ve istibdad sümümü ile teneffüs eden zulüm tazyiki ile ezilen efkâra bu müteaffin su, bazı aksülâmel yaptığından, misfat-ı şeriat ile süzdürmek zaruridir. Bu da ehli medresenin düş-ü himmetine muhavveldir.

وَالسَّلَامُ تَحْمِيْنًا اِتِّبَعِ اِهْدَى

Said Nursi

***

Alınanlar o kadar derinliği ki, birisiyle kelo olmak istiyorsanız evvel işiyle yapınız.

Redd-ül Evham

(31 Mart 1909)

İttihad-ı Muhammedî (Aleyhissalâtü Ves-selâm) cemaatine isnad ettikleri dokuz evham-ı fâsideyi reddedeceğim.

Birinci Vehim : Böyle nazik bir zamanda din meselesini ortaya atmak münasip görülmüyor.

Elcevab : Biz dini severiz. Dünyayı da yine din için severiz. **لَا خَيْرَ وَالدُّنْيَا بِلَادِينَ**

Sâniyen : Madem ki meşrutiyette hâkimiyyet millettedir. Mevcudiyet-i milleti göstermek lâzımdır. Milletimiz de yalnız İslâmiyettir. Zira Arab, Türk, Kürd, Arnavut, Çerkez ve Lâzların en kuvvetli ve hakikatlı revâbit ve milliyetleri İslâmiyetten başka bir şey değildir. Naslıki az ihmal ile tevâif-i mü-lûk temelleri atılmakta ve onüç asır evvel ölmüş olan asabiyet-i cahiliyeyi ihyâ ile fitne ikaz olunmaktadır. Ve oldu gördük...

İkinci Vehim : Bu ünvan, tahsisıyla, mün-tesib olmayanları vehim ve telâşa düşürüyor?

Elcevab : Evvel de söylemiştim. Ya mütalâa olunmamış veya su-i tefehhüme uğramış olduğundan tekrarına mecbur oldum. Şöyle ki :

İttihad-ı İslâm olan İttihad-ı Muhammedî (Aleyhissalâtü Vesselâm) dediğimiz vakit, umum mü'minlerin mabeyninde bilkuvve veya bilfiil sâbit olan ittihad muraddır. Yoksa, İstanbul ve Anadolu'daki cemaat murad değildir. Amma bir katre su da, sudur. Bu ünvandan tahsis çıkmaz. Târif-i hakikisi şöyledir :

Esas temeli, şarktan garba, cenubdan şimala münted ve merkezi Haremeyn-i Şerifeyn ve cihet-i vahdeti tevhid-i İlahî.. peyman ve yemini iman.. nizamnemesi, Sünnet-i Ahmediye (Aleyhissalâtü Vesselâm).. kanunnamesi, evâmîr ve nevâhi-i şer'iyye.. kulüb ve encümenleri, umum medâris, mesâcid ve zevâyâ.. o cemaatin ilelebed ve muhalled nâşir-i efkârı umum kütüb-ü İslâmiye ve her vakit nâşir-i efkârı başta Kur'an

ve tefsirleri (ve bu zamanda bir tefsiri Risale-i Nur) ve i'lâ-yı Kelimetullahı hedef ve maksad eden umum dinî ve müstakim cerraiddir. Müntesibini, umum mü'minlerdir. Reisi de Fahr-i Âlemdir (Aleyhissalâtü Vesselâm).

Şimdi istediğimiz nokta, mü'minlerin tevecühleri ve teyakkuzlarıdır. Tevecüh-ü umuminin tesiri inkâr edilmez. İttihadın hedefi ve maksadı i'lâ-yı Kelimetullah ve mesleği de kendi nefsiyle cihâd-ı ekber ve başkalarını irşaddır. Bu mübarek hey'etin yüz de doksan dokuz himmeti siyaset değildir. Siyasetin gayrı olan hüsn-ü ahlâk ve istikamet ve saire gibi makasud-ı meşruaya masruftur. Zira bu vazifeye müteveccih olan cemiyetler pek az, kıymet ve ehemmiyeti ise pek çoktur. Ancak yüzde biri, siyasiyyunu irşad tarikiyle siyasete taallük edecektir. Kılınçları, berâhin-i kat'iyedir. Meşrebleri de muhabbet olduğu gibi beynel'mü'minin uhuvvet çekirdeğinde mündemîç olan muhabbete şecere-i tûba gibi neş ü nema vermektedir.

Beşinci Vehim : Ecnabilerin bundan tevaşuş etmek ihtimali var?

Elcevab : Bu ihtimale ihtimal verenler mütevahhiştir. Zira merkez-i taassublarında İslâmiyetin ulviyetine dair konferanslarla (Hâşiye) takdis (etmeleri bu ihtimali reddeder). Hem de düşmanlarımız onlar değil; asıl biz bu kadar düşürüp i'lâ-yı Kelimetullah'a mâni olan ve echalet neticesi olan muhalefet-i şeriatîr. Ve zaruret ve onun semeresi olan su-i ahlâk ve hareketîr ve ihtilâf ve onun mahsülü olan ağraz ve nifakdır ki, itihadmız bu üç insafsız düşmana hücumdur.

Amma ecneblerin vahşi oldukları kurunu vustada; İslâmiyet, vahşete karşı husumet ve taassuba mecbur olduğu halde, adâlet ve itidalini muhafaza etmiş. Hiçbir vakit engizisyon gibi etmemiş. Ve zaman-ı medeniyette ecnebler medenî ve kuvvetli olduklarından, zararlı olan husumet ve taassub zâil olmuştur. Zira din nokta-i nazarından medenilere galebe çalmak ikna iledir, icbar ile değildir. Ve İslâmiyeti, mahubub ve ulvî olduğunu, evâmîrîne imtisâlen e'fal ve ahlâk ile göstermek iledir. İcbar ve husumet, vahşilerin vahşetine karşıdır.

(Hâşiye): Bismark ve Mister Karlayî gibilerin mâlûm beyanatlarına işaret eder.

Altıncı Vehim : Bazıları, "Sünet-i Nebeviyeyi hedef-i maksad eden ittihad-ı İslâm, hürriyeti tahdid eder ve levâzım-ı medenîyeye münâfîdir" diyorlar.

Elcevab : Asıl mü'min hakkıyla hürdür. Sâni-i Âlem'e abd ve hizmetkâr olan, halka tezellüle tenezzül etmek gerektir. Demek ne kadar imana kuvvet verilse, hürriyet de o kadar kuvvet bulur.

Amma hürriyet-i mutlak ise, vahşet-i mutlakadır, belki hayvanlıktır. Tahdid-i hürriyet dahi insaniyet nokta-i nazarından zarurîdir.

Sâltisen : Bazı sefih ve lâübâliiler hür yaşamak istemediklerinden, nefis-i emmarenin esaret-i rezilesi altına girmek istiyorlar.

Elhâsıl : Şeriat dairesinden hâric olan hürriyet, ya istibdad veya esaret-i nefis veya canavarcasına hayvanlık veya vahşettir. Böyle lâübâliiler ve zındıklar iyi bilsinler ki, dinsizlikle ve sefahetle sahib-i vicdan hiçbir ecnebiye kendilerini sevdiremezler ve benzetemezler. Zira mesleksiz ve sefih sevilmez. Ve bir kadına yakışır -istihsan ettiği- libası erkek giyşe maskara olur.

Yedinci Vehim : İttihad-ı İslâm cemaati, sair cemiyet-i diniye ile şakku'l-asâdir. Rekabet ve münâferatı intac eder.

Elcevab : Evvelâ, umur-u uhreviyede hased ve müzahamet ve münakaşa olmadığından bu cemiyetlerden hangisi münakaşaya, rekabete kalkışsa ibadette riya ve nifak etmiş gibidir.

Sâniyen : Muhabbet-i din saikasıyla teşekül eden cemaatlerin iki şart ile umumunu tebrik ve onlarla ittihad ederiz.

Birinci Şart : Hürriyeti şer'iyyeyi ve asâ-yişi muhafaza etmektir.

İkinci Şart : Muhabbet üzerinde hareket etmek, başka cemiyete leke sürmekle kendisine kıymet vermeğe çalışmamak. Birinde hatâ bulunsa, müftî-i ümmet cemiyet-i ülemâya havale etmektir.

Sâltisen : İ'lâ-yı Kelimetullahı hedef-i maksad eden cemaat, hiçbir garaza vasita olamaz. İsterse de muvaffak olamaz. Zira nifaktır. *Hakkın hatırı âlidir, hiçbir şeye feda olunmaz.* Nasıl Süreyya yıldızları süpürge olur veya üzüm salkımı gibi yenilir? Şems-i

hakikata "püf, üf" eden divâneliğini ilân eder.

Ey dinî cerideler! Maksadımız; *Dinî cemaatlar maksadda ittihad etmelidirler. Mesâlikte ve mesreberlerde ittihad mâmkûn olmadığı gibi câiz de değildir.* Zira taklid yolunu açar ve "Neme lâzım, başkası düşünün" sözünü de söylettirir.

Sekizinci Vehim : Ehl-i İttihad-ı İslâm olan buradaki cemaata, mânen gibi sureten de intisab edenlerin ekserisi avâm, bir kısmı da meçhulülhal olduğundan, fitne ve ihtilâfî imâ ediyor.

Elcevab : Belki, ağraza adem-i müsaadesine binaendir. Hem de madem maksadı, ittihad ve i'lâ-yı Kelimetullahıdır. Teşebbüsât ve harekâtı da ibadettir. İbadet camiinde şah ve gedâ birdir. Müsavat hakiki düsturdur. İmtiyaz yoktur. Zira en ekrem en müttakidir. Ve en müttaki, en mütevâzidir. Bina-naleyh, mânen asıl hakikat-ı ittihadı intisab ile beraber sureten onun nümunesi olan bu uhrevî ve sırf dinî cemaate intisab ile teşerrüf edecek. Yoksa şeref vermeyecektir. Bir katre, bahr-ı ummanı tezyid edemez. Hem de, bir günah-ı kebirî ile imandan çek-

madği gibi; şems garbdan tulü' etmediğinden tevbenin kapısı da açıktır. Bir desti müteneccis su, bir denizi tencis etmediği gibi, kendi de temizlendiğinden şimdi bu nümune-i ittihadı intisab eden adama şartımız olan Sünnet-i Nebeviyye (Aleyhissalâtü Ves-selâm) ihyâ ve evâmirine imtisâl ve nevâhidin içtinab ve asâyişe ilişmemek —elinden gelse— azm-i kat'î ile dâhil olan bazı meçhulülhal olanlar bu hakikat-ı âliyyeyi lekedar etmez. Zira kendi lekedar olsa da, imanı mukaddestir. Rabita da imandır. Bu ünvân-ı mukaddeşe böyle bahane ile leke sürmek İslâmiyetin kıymet ve ulviyetini bilmemekle beraber, kendini ahmakunnâs ilân etmektedir. Nümune-i ittihad olan cemaatimize —air cem'iyat-ı dünyeviyye kıyasen— leke sürmeyi ta'riz etmeyi cemî' kuvvetimizle reddederiz. İstifsar tarihiyle bir itirazları olursa cevaba hazırız. İşte meydan...

Benim dâhil olduğum cemaat burada tafsil ettiğim İttihad-ı İslâm'dır. Yoksa mütezillerin bâtıl fevehhüm ettikleri cemiyet-i mütehayyile değildir. Bu dini hey'et efradı, şarkta olsa, garbda olsa, cenubda olsa, şimalde olsa beraberiz.

Sual : Sen imzânı bazan Bediüzzaman ya-
zıyorsun. Lâkap medhi imâ eder?

Cevab : Medih için değildir. Kusurlarımı, sened-i özüümü, mazeretimi bu ünvân ile ibrâz ediyorum. Zira bedî, garib demektir. Benim ahlâkım suretim gibi ve üslûb-ü beyanım elbîsem gibi garibdir, muhaliftir. Görenekle revâca olan muhakemat ve esalibi, benim üslûb ve muhakematımla mikyas ve mihenk itibar yapmamayı bu ünvânın lisan-ı hâliyle rica ediyorum. Hem de muradım bedî, acib demektir.

«Meydanına yemin ederim, ne kadar acib şeyler varsa, benim onlara yazsamak maksadıyla aklımı, emirimi, beyanımı, la'netleri Benim gücümde bir acibim»

mâsadak oldum. Bir misali budur : Bir se-
nedir İstanbul'a geldim, yüz senenin inki-

lâbatını gördüm. **وَالسَّلَاةُ عَلَىٰ أُمَّتِنَا ٱهْدَىٰ**

Cemî' mü'minlerin lisanıyla insanların adedi kadar deriz : Yaşasın Şeriat-ı Ahmedî!.. (Aleyhissalâtü Ves-selâm).

Bediüzzaman
Said Nursî

Biraderim Başmuharrir Beye!

Edibler edebli olmalıdırlar. Hem de edeb-i İslâmiye ile müteeddib olmalıdırlar. Matbuat nizamnamesini vicdanlarındaki hiss-i diyanet tanzim etsin. Zira bu inkilâb-ı Şer'iye gösterdi ki, vicdanlarda hükümferma, nur'en-nur olan hamiyet-i İslâmiyedir. Hem de anlaşıldı ki, ittihad-ı İslâm umum askere ve umum ehl-i imâna şâmidir. Hâric kimse yoktur.

Said Nursî

***

HUTBE-İ ŞÂMİYE'NİN BİRİNCİ ZEYLİNİN ZEYLİNDEN SON PARÇADIR

(31 Mart hâdisesinde isyan eden sekiz taburu itaata getiren ve müsibeti yüzden birine indiren iki derstir ki, dini ceridelerinde 1325'de neşredilmiştir. Milâdî: 1909)

Kahraman Askerlerimize

Ey şanlı asâkir-i muvahhidîn! Ve ey bu millet-i mazlûmeyi ve mukaddeş İslâmiyeti iki defa büyük vartadan tahlis eden muhteşem kahramanlar!..

Cemal ve kemaliniz, intizam ve inzibatı. Bunu da hakkıyla en müşevveş bir zamanda gösterdiniz. Ve hayatınız ve kuvvetiniz itaatır. Bu meziyet-i mukaddeseyi en ufak âmirinize karşı bile irae ediniz. Otuz milyon Osmanlı ve üçyüz milyon İslâm'ın nâmusu artık sizin itaatınıza bağlıdır. Sanaçak ve tevhid-i lâhî sizin yed-i şecaatınız.

dadır. Sizin o mübarek elinizin kuvveti de itaattır. Sizin zâbitleriniz, müşfik pederlerinizdir. Kur'an ve Hadis ve hikmet ve tecrübe ile sâbittir ki: Haklı Amire itaat farzdır.

Mâlûmunuzdur ki, otuzüç milyon nüfus yüz sene şzarfında böyle iki inkılabı yapamadı. Sizin o itaattan neşet eden hakiki kuvvetiniz, umum millet-i İslâmiyeyi medyun-u şükran etti. Bu şerefi hakkıyla te'yid etmek, zâbitlerinize itaattır. İslâmiyet'in namusu da o itaattır. Biliyorum ki, müşfik pederleriniz olan zâbitlerinizi mes'ul etmemek için işe karıştırmadınız. Şimdi işe iş bitti. Zâbitlerinizin âğuş-u şefkatlerine atınız. Şeriat-ı garra böyle emrediyor. Zira zâbitler ululemirdiler. Vatan ve millet menfaatinde, hususan nizam-ı askeride ululeme itaat farzdır. Şeriat-ı Muhammedinin (Aleyhissalâtü Vesselâm) muhafazası da itaat iledir.

Said Nursi

kudsiyetini iki bürhan ile izhar eylediniz. Bu iki inkılâbın pahasına binler şehid verse idik, ucuz sayacaktık. Lâkin itaatınızdan binde bir cüz'ü feda olursa, bize pek çok pahali düşer. Zira itaatınızın tenakusu, ukde-i hayatiye veya hararet-i gariziyenin tenakusu gibi mevdi intac eder.

Tarih-i âlem serapa şehadet ediyor ki, asker neferatının siyasete müdahaleleri devletçe ve milletçe müdhîş zararları intac etmiştir. Elbette hamiyet-i İslâmiyeniz, böyle sizi uhdenizde olan hayat-ı İslâmiyeye zarar verecek noktalardan men'edecektir. Siyaseti düşünenler sizin kuvve-i müfekkireniz hükmünde olan zâbitleriniz ve ululemirlerinizdir.

Bazan zarar zannettiğiniz şey, siyaseten büyük zararı def ettiği için ayn-ı maslahat olduğundan, zâbitleriniz tecrübeleri hasebiyle görüyor ve size emir veriyor. Sizde de tereddüd câiz değildir. Efal-i hususiye-i nâmeşrua, san'attaki meharet ve hazakâte münafi değildir ve san'atı menfur etmez. Nasıl ki bir tabib-i hâzık ve bir mühendis-i mâhirin nâmeşrû hareketi için, onların tib ve hendeselerinden mâni-i istifade olamaz. Ke-

(94) **Asâkire Hitab**

(Dini Ceride Numara : 110
30 Nisan 1909)

Ey asâkir-i muvahhidin! Fahr-i Âlem'in (Aleyhissalâtü Vesselâm) fermanını size tebliğ ediyorum ki, şeriat dairesinde ululeme itaat farzdır. Ululemiriniz ve üstadlarınız zâbitlerinizdir. Askerlik ocağı cesim ve muntazam bir fabrikaya benzer. Çarkların biri intizam ve itaatta serkeşlik etmekle bütün fabrika hercümerc olur.

Sizin o muntazam ve kuvvetli fabrika-i askeriyeniz, otuz milyon Osmanlı ve üçyüz milyon nüfus-u İslâmiyenin nokta-i istinadı ve mâden-i istimedidir.

Sizin, iki müdhîş istibdadı kansız ve defaten öldürmeniz harikulâde olduğundan ve şeriat-ı garranın iki mu'cize-i garrasını izhar ettiğinizden, zaifü'l-akide olanlara hamiyet-i İslâmiyenin kuvvetini ve şeriatın

zalik fenn-i harbde tecrübeleri ve o san'atta mâhir ve hamiyet-i İslâmiye ile münevverü'l-fikir zâbitlerinizin bazılarının cüz'î nâmeşrû hareketi için itaatınıza hâlel vermeniz. Zira fenn-i harb mühim bir san'attır. Hem de sizin kıyamınız; şeriat-ı garra, —yed-i beyza-i Mûsa gibi— sair sebeb-i tefrika ve teşettüt-ü efkâr olan cemiyetleri bel etti. Sâhirleri de secdeye mecbur eyledi. Harekâtınız bu inkılâbda ilâç gibi idi ki, fazla olsa zehire münkalib olur. Ve hayat-ı İslâmiyeyi fena bir hastalığa hedef eder. Hem de himmetinizle bizdeki istibdad şimdilik mahvoldu. Lâkin terakkiler için Avrupa'nın istibdad-ı mânevîsi altındayız. Nihayet dercede ihtiyat ve i'tidâl lâzımdır.

Yaşasın şeriat-ı garra!.. Yaşasın askerler!..

Said Nursi

***

Cemiyetlere İhtar-ı Mühim

Şimdi cemiyetimiz bir hükümet-i meşruata-i meşruadır. Hükümet içinde hükümetin zararı görüldü. Seviye-irfan bir olmadığından fırkalarda husumet, taassub ve tarafdarlık intac eder. Tabii o kuvveti isti'mal ile siyasete karşıacak ve umumi idarede herkesce lezzetli olan tahakkümüti yapacak sahib-i ağraza müsaid bir zemin olur. Binaaleyh, bizdeki fırkaların şimdiki hal ile devamı gayet muzırdır. Lâkin bir şirkette veya münevverü'l-fikir ve bitaraf mabeyninde tenkidat-ı siyasetten veya ehl-i ilim mabeyninde nasihat ve irşattan menfaat olabilir. Şimdi hükümet-i meşruamız asıl büyük cemiyettir.

Bedüzzaman
Said Nursi

***

77 Hakikat Çekirdekleri

(Otuz beş sene evvel tab'edilen "Hakikat Çekirdekleri" namındaki risaleden vecizelerdir.)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَحْمَدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ وَحَبِيبِهِ أَجْمَعِينَ

- 1- Mariz bir asrın, hasta bir unsurun, alil bir uzvun reçetesi; ittiba'-ı Kur'an'dır.
- 2- Azametli bahtsız bir kıt'anın, şanlı tâli'siz bir devletin, değerli sahipsiz bir kavmin reçetesi; İttihad-ı İslâmdır.
- 3- Arzı ve bütün nücüm ve şimşüsu tesbih taneleri gibi kaldıracak ve çevirecek kuvvetli bir ele mâlik olmyan kimse, kâinatta dâva-yı halk ve iddia-yı icad edemez. Zira her şey, her şeyle bağlıdır.

4- Haşirde bütün zevî'ervahın ihyası; mevt-âlûd bir nevm ile kışta uyuşmuş bir sineğin baharda ihya ve inşasından kudrete daha ağır olamaz. Zira Kudret-i Ezeliye zâtiyedir; tagayyür edemez, acz tahallül edemez, avâik tedahül edemez. Onda meratib olamaz, her şey ona nisbeten birdir.

5- Sivrisineğin gözünü halkeden, Güneşi dahi o halketmiştir.

6- Pirenin midesini tanzim eden, Manzume-i Şemsiyeyi de o tanzim etmiştir.

7- Kâinatın te'lifinde öyle bir i'caz var ki; bütün esbab-ı tabiiye farz-ı muhal olarak muktedir birer fâil-i muhtar olsalar, yine kemâl-i acz ile o i'caza karşı secede edeceklerdir.

8- Esbaba te'sir-i hakikî verilmemiş; vahdet ve celâl öyle ister. Lâkin, mülk cihetinde esbab dest-i kudrete perde olmuştur, izzet ve azamet öyle ister. Tâ nazar-ı zâhirde, dest-i kudret mülk cihetindeki umur-u hasîse ile mübâşir görülmesin.

9- Mahall-i taallük-u kudret olan herşeydeki melekûtiyet ciheti şeffafatır, nezhtir.

10- Âlem-i Şehâdet, Avâlim-ül-Guyûb üstünde tenteneli bir perdedir.

11- Bir noktayı tam yerinde icad etmek için, bütün kâinatı icad edecek bir kudret-i gayr-i müşenahî lâzımdır. Zira şu Kitab-ı Kebir-i Kâinatın herbir harfinin, bahusus zihayat herbir harfinin, her bir cümlesine müteveccih birer yüzü, nâzır birer gözü vardır.

12- Meşhurdur ki: Hilâl-i İde bakarlardı. Kimse bir şey görmedi. İhtiyar bir zat yemin ederek "Hilâli gördüm" dedi. Halbuki gördüğü hilâl değil, kirpiğinin tekavvus etmiş beyaz bir kılı idi. O kıl nerede.. Kamer nerede?.. Harekât-ı zerrat nerede.. Fâil-i teşkil-i enva' nerede?..

13- Tabiat, misali bir matbaadır, tabi değil; nakıştır, nakkaş değil; kabilidir, fail değil; mistardır, masdar değil; nizamdır, nâzım değil; kanundur, kudret değil; şeriat-ı iradiyedir, hakikat-ı hâriciye değil!..

14- Fitrat-ı zîşuur olan vicdandaki incizab ve cezbe, bir hakikat-ı câzibedârın cezbisyledir.

15— Fitrat yalan söylemez. Bir çekirdek-
teki meylân-ı nümüv der: "Ben sümbül-
leneceğim, meyve vereceğim." Doğru söyler.
Yumurtada bir meylân-ı hayat var. Der:
"Piliç olacağım." Biiznillâh olur. Doğru söy-
ler. Bir avuç su, meylân-ı icimad ile der:
"Fazla yer tutacağım." Metin demir onu ya-
lan çıkaramaz; sözünün doğruluğu demiri
parçalar. Şu meylânlar iradeden gelen eva-
mir-i tekvinienin tecellileridir, cilveleridir.

16— Karıncayı emirsiz, arıyı ya subsuz bı-
rakmıyan Kudret-i Ezeliye; elbette beşeri
Nebisiz bırakmaz. Âlem-i Şehadetdeki insan-
lara inşikak-ı Kamer bir mu'cize-i Ahmedi-
ye (A.S.M.) olduğu gibi, Mi'rac dahi Âlem-i
Meleküttaki melâike ve ruhaniyata karşı bir
mu'cize-i kübra-yı Ahmediyedir ki; Nübüv-
vetinin velâyeti bu keramet-i bâhire ile is-
bat edilmiştir... Ve o parlak Zât; berk ve Ka-
mer gibi, melekütte şüle-şesan olmuştur.

17— Kelime-i şehadetin iki kelâmı birbi-
rine şahiddir. Birincisi ikincisine bürhan-ı
limmidir, ikincisi birincisine bürhan-ı inni-
dir.

18— Hayat, kesrette bir çeşit tecelli-i vah-

dettir. Onun için ittihadı sevkeder. Hayat,
bir şeyi her şeye mâlik eder.

19— Ruh; bir kanun-u zivücd-u harici-
dir, bir namus-u zısuurdur. Sâbit ve dâim
fitrî kanunlar gibi, ruh dahi Âlem-i Emir-
den, sıfat-ı iradeden gelmiş, kudret ona vü-
cud-u hissi giydirmiştir, bir seyyâle-i lâfiye-
yi o cevhere sadef etmiştir. Mevcud ruh, mâ-
kul kanunun kardeşidir. İkisi; hem daimi,
hem âlem-i emirden gelmişlerdir. Şayet, ne-
vilerdeki kanunlara Kudret-i Ezeliye bir vü-
cud-u harici giydirseydi, ruh olurdu. Eğer
ruh, vücudu çıkarsa şuuru başından indir-
se, yine lâyemut bir kanun olurdu.

20— Ziya ile mevcudat görünür, hayat ile
mevcudatın varlığı bilinir. Herbirisi birer
keşşafur.

21— Nasraniyet, ya intifa veya istifâ edip
İslâmiyet'e karşı terk-i silâh edecektir. Nas-
raniyet birkaç defa yırtıldı, protestanlığa gel-
di. Protestanlık da yırtıldı, tevhide yaklaştı.
Tekrar yırtılmağa hazırlanıyor. Ya inti-
fa bulup sönecek veya hakiki Nasraniyetin
esasını câmi' olan Hakaik-ı İslâmiyeyi kar-
sısında görecek, teslim olacaktır.

İşte bu sırr-ı azîme Hazret-i Peygamber
Aleyhissalâtu Vesselâm işaret etmiştir ki:
"Hazret-i İsâ nâzil olup gelecek, ümmetim-
den olacak, şeriatıyla amel edecektir."

22— Cumhur-u avamı, bürhanda ziyade,
me'hazdeki kudsiyet imtisale sevkeder.

23— Şeriatın yüzde doksanı —zaruriyat ve
müsellemat-ı diniye— birer elmas sütundur.
Mesail-i içtihadîye-i hilâfiye, yüzde ondur.
Doksan elmas sütun, on altının himayesine
verilmez. Kitablar ve içtihadlar Kur'an'a
dürbin olmalı, âyine olmalı; gölge ve vekil
olmamalı!..

24— Her müstaid, nefsi için içtihad ede-
bilir, teşri' edemez.

25— Bir fikre dâvet, cumhur-u ulemânın
kabûlüne vâbestedir. Yoksa dâvet bid'attır,
reddedilir.

26— İnsan fitratın mükerrer olduğundan,
hakkı arıyor. Bazan bâtil eline gelir, hak
zannederek koynunda saklar. Hakikatı ka-
zarken, ihtiyarsız dalâlet başına düşer; ha-
kikat zannederek kafasına giydiriyor.

27— Birbirinden eşeff ve eltaf, kudretin

çok âyineleri vardır. Sudan havaya, hava-
dan esfire, esirden Âlem-i Misâle, Âlem-i Mi-
sâlden Âlem-i Ervaha, hattâ zamana, fikre
tenevvü' ediyor. Hava âyinesinde bir keli-
me milyonlar kelimat olur. Kalem-i Kudret,
şu sırr-ı tenasülü pek acib istinsah ediyor.
İn'ikâs, ya hüviyeti veya hüviyetle mahiye-
ti tutar. Kesifin timsalleri birer meyyit-i mü-
teharriktir. Bir ruh-u nuranınin kendi âyi-
nelerinde olan timsalleri birer hayy-i mur-
tabıttır; aynı olmasa da, gayrı da değildir.

28— Şems, hareket-i mihveriyesiyle silkin-
se meyveleri düşmez; silkinmezse, yemişle-
ri olan seyyarat düşüp dağılacaktır.

29— Nur-u fikir, ziyâ-yı kalb ile ışıklanıp
mezcolmazsa; zulmettir, zulüm fişkırrır. Gö-
zün muzlim nehâr-i ebyazı, muzi (Hâşiye)
leyle-i süveydâ ile mezcolmazsa basarsız ol-
duğu gibi, fikret-i beyzada süveydâ-i kalb bu-
lunmazsa, basiretsizdir.

30— İlimde iz'an-ı kalb olmazsa, cehildir.
İltizam başka, itikad başkadır.

(Hâşiye): Meali: Gözün gündüze benziyen beyazı
geceye benziyen siyahlığıyla beraber olmazsa; göz, göz
olmaz.

31— Bâtil şeyleri iyice tasvir, sâfi zihinleri idlâldir.

32— Âlim-i mürşid, koyun olmalı; kuş olmağın. Koyun, kuzusuna süt; kuş, yavrusuna kay verir.

33— Bir şeyin vücudu, bütün eczasının vücuduna vâbededir. Ademi ise, bir cüz'ünün ademiyi olduğundan; zaif adam iktidarını göstermek için tahrip tarafı oluyor, müsbet yerine menfice hareket ediyor.

34— Desâtir-i hikmet, nevâmis-i hükümetle; kavanin-i hak revâbit-i kuvvetle imtizac etmezse, cumhur-u avamda müsmir olamaz.

35— Zulüm, başına adalet külâhını geçirmiş; hiyanet, hamiyet libasını giymiş; cihad bağı ismi takılmış; esarete hürriyet namı verilmiş.. Ezdad, suretlerini mübadele etmişler.

36— Menfaat üzerine dönen siyaset, canavardır.

37— Aç canavara karşı tahabbüb; merhametini değil, iştihasını açar. Hem de dış ve tırnağının kirasını da ister!..

38— Zaman gösterdi ki : Cennet ucuz de-

ğil, Cehennem dahi lüzumsuz değil..

39— Dünyaca havas tanınan insanlardaki meziyet, sebab-i tevazu' ve mahviyet iken, tahakküm ve tekebbüre sebep olmuştur. Fükarânın aczi, avâmın fakrı, sebab-i merhamet ve ihsan iken, esaret ve mahkûmiyetlerine müncer olmuştur.

40— Bir şeyde mehâsin ve şeref hâsil oldukça, havassa peşkeş ederler; seyyiat olsa, avâma taksim ederler.

41— Gaye-i hayal olmazsa veyahut nişyan veya tenâsi edilse; ezhan enelere dönüp, etrafında gezerler.

42— Bütün ihtilâlât ve fesadın asıl mâdeni ve bütün ahlâk-ı rezilenin muharrik ve menbai tek iki kelimedir :

Birinci Kelime : "Ben tok olsam, başkası açlıktan ölse bana nel!"

İkinci Kelime : "İstirahatım için zahmet çek; sen çalış, ben yiyeyim."

Birinci kelimenin irkını kesecek tek bir devası var ki, o da vücub-u zekâtür.

İkinci kelimenin devası, hurmet-i ribadür.

Adalet-i Kur'aniye âlem kapısında durup, ribaya : "Yasaktır, girmeye hakkın yoktur" der. Beşer bu emri dinlemedi, büyük bir sille yedi. Daha müdhîşini yemeden, dinlemeli!..

43— Devletler, milletler muharebesi; tabakat-ı beşer muharebesine terk-i mevki ediyor. Zira beşer esir olmak istemediği gibi, ecir olmak da istemez.

44— Tarık-ı gayr-i meşrû ile bir maksadı takib eden, galibin maksudunun zıddıyla ceza görür. —Avrupa muhabbeti gibi— gayr-i meşrû muhabbetin âkıbetinin mükâfâtı, mahbubun gaddarâne adâvetidir.

45— Maziye, mesâibe kader nazariyle ve müstakbele, measiye teklif noktasında bakmak lâzımdır. Cebir ve i'tizal, burada barışır.

46— Çaresi bulunan şeyde acze, çaresi bulunmayan şeyde cezaa iltica etmemek gerektir.

47— Hayatın yarası iltiyam bulur. İzzet-i İslâmiyenin ve namusun ve izzet-i milliye-nin yaraları pek derindir.

48— Öyle zaman olur ki; bir kelime bir

ordu batırır, bir gülle otuz milyon mahvına sebep olur (Hâşiye). Öyle şerait tahtında olur ki; küçük bir hareket, insanı âlâ-yı illiyîne çıkarır.. ve öyle hal olur ki; küçük bir fiil, insanı esfel-i sâfiline indirir.

49— Bir tane sıdk, bir harman yalanları yakar. Bir tane hakikat, bir harman hayalâta müreccahtır.

لَا يَلْزَمُ مَنْ رُوِيَ صِدْقٌ كُلُّ قَوْلٍ كَلِّ صِدْقٍ

Her sözün doğru olmalı; fakat her doğruyu söylemek, doğru değil.

50— Güzel gören, güzel düşünür. Güzel düşünen, hayatından lezzet alır.

51— İnsanları canlandıran, emeldir; öldüren, ye'sdir.

52— Eskidenberi i'lâ-yı kelimetullah ve beka-yı istiklâliyet-i İslâm için farz-ı kifaye-i cihadı deruhde ile; kendini, yekvücd olan Âlem-i İslâma fedaya vazifedar ve hilâfete bayraktar görmüş olan bu devlet-i İslâmiye) :

(Hâşiye) : Sırp bir neferin Avusturya Veliahdine atığı bir tek gülle, eski harb-i umumiyi patlattırdı, otuz milyon nüfusun mahvına sebep oldu.

lâmiyenin felâketi; Âlem-i İslâm'ın saadet ve hürriyet-i müstakbelesıyla telâfi edilecektir. Zira şu musibet, mâye-i hayatımız olan uhuvvet-i İslâmiyenin inkişafını harikulâde tâcîl etti.

53— Hıristiyanlığın malı olmyan mehasin-i medeniyeti ona mal etmek ve İslâmiyetin düşmanı olan tedenniyi ona dost göstermek, feleğin ters dönmesine delildir.

54— Paslanmış bihemta bir elmas, daima mücellâ cama müreccahtır.

55— Herşeyi maddede arayanların akılları gözlerindedir; göz ise mânevîyatta kördür.

56— Meczaz, ilmin elinden cehlın eline düşse, hakikata inkilâb eder, hurâfata kapı açar.

57— İhsan-ı İlahîden fazla ihsan, ihsan değildir. Her şeyi, olduğu gibi tavsif etmek gerektir.

58— Şöhret, insanın malı olmyanı dahi insana mâleder.

59— Hadis, mâden-i hayat ve mülhim-i hakikattır. (127)

60— İhya-yı din, ihya-yı millettir. Hayat-ı din, nur-u hayattır.

61— Nev'-i beşere rahmet olan Kur'an; ancak umumun, lâakal ekseriyetin saadeti ni tazammun eden bir medeniyeti kabul eder. Medeniyet-i hâzıra, beş menfi esas üzerine teessüs etmiştir:

1— Nokta-i istinadı, kuvvettir. O ise şe'ni, tecavüzdür.

2— Hedefi kasdı, menfaatır. O ise şe'ni, tezahümdür.

3— Hayatta düsturu, cidalıdır. O ise şe'ni, tenazü'dür.

4— Kitleler mabeynindeki rabtası, âhêri yutmakla beslenen unsuriyet ve menfi milliyettir. O ise, şe'ni, müt-hiş tesadümdür.

5— Cazibedar hizmeti, heva ve hevesi teşci' ve arzularını tatmindir. O heva ise insanın mesh-i mânevîsinine sebebdir.

Şeriat-ı Ahmediyenin (A.S.M.) tazammun ettiği ve emrettiği medeniyet ise: *Nokta-i istinadı*; kuvvete bedel, hakdır ki; şe'ni, adalet ve tevazüdüdür. *Hedefi de*, menfaat yeri-

ne faziletir ki; şe'ni, muhabbet ve tecazübüdür. *Ciheti'l-vahdet de*, unsuriyet ve milliyet yerine, rabta-i dinî ve vatani ve sınıfdır ki; şe'ni, samimi uhuvvet ve müsâlemet ve hâricin tecavüzüne karşı yalnız tedâfî'dür. *Hayatta* düstur-u cidal yerine düstur-u teavündür ki; şe'ni, ittihad ve tesanüddür. *Heva* yerine hüdâdır ki; şe'ni, insanîyeten terakki ve ruhen tekâmüldür.

Mevcudiyetimizin hâmisî olan İslâmiyetten elini gevşetme; dört el ile sarıl, yoksa mahvolursun.

62— Musibet-i âmme, ekseriyetin hatasından terettüb eder. Musibet; cinayetin neticesi, mükâfatın mukaddemesidir.

63— Şehid, kendini hay bilir. Feda ettiği hayatı, sekeratı tatmadığından gayr-ı münkatı' ve bâki görüyor. Yalnız, daha nezih olarak buluyor.

64— Adalet-i mahza-i Kur'aniye; bir mâsumun hayatını ve kanını, hattâ umum beşer için de olsa, heder etmez. İkisi nazar-ı kudrette bir olduğu gibi, nazar-ı adalette de birdir. Hodgâmlık ile öyle insan olur ki; ihtirasına mani herşeyi, hattâ elinden gelirse

dünyayı harap ve nev'-i beşeri mahvetmek ister.

65— Havf ve za'f, te'sirat-ı hâricîyeyi teşci' eder.

66— Muhakkak maslahat, mevhum mazarrata feda edilmez.

67— Şimdilik İstanbul siyaseti, İspanyol hastalığı gibi bir hastalıktır.

68— Deli adama "İyisin, iyisin" denilse iyileşmesi, iyi adama "Fenasın, fenasın" denilse fenalaşması nadir değildir.

69— Düşmanın düşmanı, düşman kaldıkça dosttur; düşmanın dostu, dost kaldıkça düşmandır.

70— İnadın işi, şeytan birisine yardım etse "Melektir" der, rahmet okur. Muhalifinde melek görse, "Libasını değiştirmiş şeytandır" der, lânet eder.

71— Bir derdin dermanı, başka bir derde zehir olabilir. Bir derman, haddinden geçse, dert getirir.

72—

لَيْسَ مِنْهُ الَّذِي فِيهَا الْمَسَاءُ لَمْ يَخْلَقْتُمْ فَجَرِّدُوا السَّكَّاتِ وَالْمَجَاعَةَ
الَّتِي فِيهَا الْخَيْسَاءُ الْعُلُقَاتِ لَيْسَتْ كَبَدِ الْخَرَكَاتِ

73— Cemaatte vâhid-i sahih olmazsa; cem' ve zam, kesir darbı gibi küçültür (Hâşiye) (110)

74— Adem-i kabul, kabul-ü ademle iltibas olunur. Adem-i kabul; adem-i delil-i sübut, onun delilidir. Kabul-ü adem, delil-i adem ister. Biri şek, biri inkârdır.

75— İmânî mes'elelerde şüphe, bir delili hattâ yüz delili atsa da, medlûle ıras-ı zarar edemez. Çünkü binler delil var.

76— Sevâd-ı âzama ittiba edilmeli. Ekseyiyete ve sevâd-ı âzama dayandığı zaman, lâkayd Emevîlik en nihayet Ehl-i Sünnet cemaatine girdi. Adetçe ekalliyette kalan salâbetli Alevîlik, en nihayet az bir kısmı Râfizîliğe dayandı.

77— Hakta ittifak, ehakta ihtilâf olduğundan; bazan hak, ehaktan ehaktır.. hasen ahsenden ahsendir. Herkes kendi mesleğine

(Hâşiye): Hesapta mâlûmdur ki; darb ve cem', ziyadeleştirir. Dört kere dört, onaltı olur. Fakat kesirlerde darb ve cem', bilâkis küçültür. Sülûsü sülûs ile darbetmek tûsü' olur. Yâni, dokuzda bir olur. Aynen onun gibi, insanlarda sıhhat ve istikamet ile vahdet olmazsa, ziyadeleşmekle küçülür, bozuk olur, kıymetsiz olur!..

"Hüve hak" demeli, "Hüvelhak" dememeli. Veyahut "Hüve hasen" demeli, "Hüve'lhasen" dememeli...

78— Cennet olmazsa, Cehennem tâzib etmez.

(111) 79— Zaman ihtiyarlandıkça, Kur'an gençleşiyor; rumuzu tavazzuh ediyor. Nur, nâr görüldüğü gibi; bazan şiddet-i belâgat dahi, mübalâğa görünür.

80— Harareteki merâtib, büürdetin tahallülü iledir; hüsündeki derecat, kubhun tedahlülü iledir. Kudret-i Ezeliye zâtiyedir, lâzimedir, zaruriyedir; acz tahallül edemez, meratib olamaz, herşey ona nisbeten müsavidir.

81— Şemsin feyz-i tecellisi olan timsali, denizin sathında ve denizin katresinde aynı hüviyeti gösteriyor.

82— Hayat, cilve-i tevhiiddendir; mütehası da vahdet kesbediyor.

83— İnsanlarda veli, Cum'ada dakika-i icabe, Ramazanda Leyle-i Kadir, Esma-i Hüsnada İsm-i Azam, ömürde ecel meçhul kaldıkça; sair efrad dahi kıymetda: kalır,

ehemmiyet verilir. Yirmi sene mübhem bir ömür nihayeti muayyen bin sene ömre müreccahtır.

84— Dünyada mâsiyetin âkibeti, ikab-ı uhreviye delildir.

85— Rızık, hayat kadar kudret nazarında ehemmiyetlidir. Kudret çıkarıyor, kader giydiriyor, inayet besliyor. Hayat, muhassal-ı mazbuttur, görünür. rızık, gayr-ı muhassal, tedricî münteşirdir, düşündürür. Açlıktan ölmek yoktur. Zira beğende şahm vesaire (112) retinde iddihar olunan gıda bitmeden evvel ölüyor. Demek terk-i âdetten neşet eden maraz öldürür, rıziksızlık değil.

86— Âkilü'l-hâlm vahşilerin helâl rızıkları, hayvanatın hadsiz cenazeleridir; hem rüy-i zemini temizliyorlar, hem rızıkların buluyorlar.

87— Bir lokma kırk paraya, diğer bir lokma on kuruşa... Ağza girmeden ve boğazdan geçtikten sonra, birdirler. Yalnız, birkaç saniye ağızda bir fark var. Müfettiş ve kapıcı olan kuvve-i zâikayı taltif ve memnun etmek için birden ona gitmek, israfın en sefhidir.

88— Lezaiz çağırıldıkça, sanki yedim demeli. Sanki yedimi düstur yapan, "Sanki Yedim" namındaki bir mescidi ziyebilirdi, yemedi.

89— Eskiden ekser İslâm aç değildi, tereffühe ihtiyar vardı. Şimdi açtır, telezüze ihtiyar yoktur.

90— Muvakkat lezzetten ziyade, muvakkat eleme tebessüm etmeli; hoş geldin demeli. Geçmiş lezaiz, ah vah dedirtir. "Ah!", müstetir bir elemin tercümanıdır. Geçmiş âlâm, "Oh!" dedirtir. O "Oh!" muzmer bir lezzet ve nimetin muhbiridir.

91— Nisyan dahi bir nimettir. Yalnız her günün âlâmını çektirir; müterâkimi unutturur.

(113) 92— Derece-i hararet gibi, her musibette bir derece-i nimet vardır. Daha büyüğünü düşünüp, küçükteki derece-i nimeti görüp, Allah'a şükretmeli. Yoksa istizam ile üflense, şişer; merak edilse, ikileşir; kalbdeki misali, hayali, hakikata inkılâb eder; o da kalbi döver.

93— Her adam için, heyet-i içtimaiyede

—görmek ve görünmek için— meretebe denen bir penceresi vardır. O pencere kameti kıymetinden yüksek ise, tekebbür ile tetavül edecek; eğer kameti kıymetinden aşağı ise, tevazu ile tekavvüs edecek ve eğilecek; tâ o seviyede görünsün ve görünsün. İnsanda büyüklüğün mîyası, küçüklüktür, yani tevazudur. Küçüklüğün mîzânı, büyüklüktür, yani tekebbürdür.

94— Zaifin kaviye karşı izzet-i nefsi, kavide tekebbür olur; kavinin zaife karşı tevazu, zaifde tezelli olur. Bir ulümlerin makamındaki ciddiyeti, vakardır; mahviyeti, zilletir. Hanesindeki ciddiyeti, kibirdir; mahviyeti tevazudur. Ferd, mütakellim-i vahde olsa, müsamahası ve fedakârlığı amel-i sâlihtir; mütakellim-i maalgayr olsa, hiyanettir, amel-i tâlihtir. Bir şahıs, kendi namına hazm-ı nefis eder, tafahür edemez; millet namına tafahür eder, hazm-ı nefis edemez.

95— Tertib-i mukaddematta “tefviz” tenbelliktir, terettüb-ü neticede tevekküldür. Semere-i sa'yine ve kısmetine rıza kanaattir, meyl-i sa'yi kuvvetlendirir. Mevcuda ikifa, dün-himmetliktir.

96— Evamir-i şer'iyeye karşı itaat ve isyan olduğu gibi, evamir-i tekviniyeye karşı da itaat ve isyan vardır. Birincisinde mükâfat ve mücazâtın ekseri Ahirette; ikincisinde, ağlebi dünyada olur. Meselâ: *Sabrın mükâfatı zaferdir, ataletin mücazâtı sefalettir, sa'yin sevabı servettir, sebatın mükâfatı galebedir.* Müsavatsız adalet, adalet değildir.

97— Temasül tezaadın sebebidir, tenasüb tesanüdün esasıdır, sıgar-ı nefis tekebbürün menbaıdır, zaaf gururun mâdenidir, acz muhalefetin menşeidir, merak ilmin hocasıdır.

98— Kudret-i Fâtıra, ihtiyaç ile, hususan açlık ihtiyacıyla, başta insan bütün hayvanatı gemlendirip nizâma sokmuş. Hem âlemi herc ü mercen halâs edip, hem ihtiyacı medeniyete üstad ederek, terakkiyatı temin etmiştir.

99— Sıkıntı sefahetin muallimidir. Ye's, ⁵⁻⁷⁻²⁶ dalâlet-i fikrin; zulmet-i kalb, ruh sıkıntısının menbaıdır.

100—

إِنَّا تَأْتَى الرِّجَالَ بِالنَّهْمِ وَالنِّسَاءَ بِالْمَوْجِ

Bir meclis-i ihvâna güzel bir karı girdikçe; riya, rekabet, hased damarı intibah eder. Demek inkişaf-ı nisvandan, medenî beşerde ahlâk-ı seyiyie inkişaf eder.

101— Beşerin şimdiki seyiyiat-âlud hırçın ruhunda, mütebessim küçük cenazeler olan suretlerin rolü ehemmiyetlidir.

102— Memnû' heykel; ya bir zulm-ü mütehacir, ya bir heves-i mütecessim veya bir riya-yı mütecessiddir.

103— İslâmiyet'in müsellematını tamamen imtisal ettiği cihete bihakkın daire-i dâhiline girmiş zâtta meylüttevsî', meylüt-tekemüldür. Lâkaydılık ile hâricde sayılan zâtta meylüttevsî', meylütahribdîr. Fırtına ve zelzele zamanında; değil içtihad kapısını açmak belki pencerelerini de kapatmak maslahattır. Lâubaliler ruhsatlarla okşanılmaz; azîmetlerle, şiddetle ikaz edilir.

104— Biçâre hakikatlar, kıymetsiz ellerde kıymetsiz olur.

105— Küremiz hayvana benziyor, âsâr-ı hayat gösteriyor. Acaba yumurta kadar küçülse, bir nevi hayvan olmayacak mıdır? Ve-

ya bir mikrop küremiz kadar büyüye, ona benzemeyecek midir? Hayatı varsa, ruhu da vardır. Âlem insan kadar küçüle, yıldızları zerrat ve cevahir-i ferdiye hükmüne geçse, o da bir hayvan-ı zişuur olmayacak mıdır? Allah'ın böyle çok hayvanları var.

106— Şeriat ikidir :

106a) *Birincisi* : Âlem-i asgar olan insanın e'fal ve ahvâlini tanzim eden ve sıfat-ı kelâmdan gelen bildiğimiz şeriattır.

İkincisi : İnsan-ı ekber olan âlemin hareket ve sekenâtını tanzim eden, sıfat-ı iradeden gelen şeriat-ı kübra-yı fitriyedir ki, bazan yanlış olarak tabiat tesmiye edilir. Melâike bir ümmet-i azimedir ki, sıfat-ı iradeden gelen ve şeriat-ı fitriye denilen evamir-i tekviniyesinin hamelesi ve mümessili ve mümessilleridir.

107—

إِنَّا وَأَزْتَنَ بِنَحْوِهَا حَرِيْبَةً خَرْدَ بَيْتَةٍ وَحَرَامِ الْإِنْسَانِ رَمَى سِرًا حَيْكًا إِنَّا الْإِنْسَانُ كَالْحَمْرَةِ لَيْسَ كَسِرِّهَا سِرُّهُ لَيْسَ

108— Maddiyunluk mânevî taundur ki, beşere şu müdhis sîtmayı tutturdu, gazab-

İlâhiye çarptırdı. Telkin ve tenkid kabiliyeti tevessü' ettikçe, o taun da tevessü' eder.

109— En bedbaht, en muzdarib, en sıkıntılı; işsiz adamdır. Zira, atalet ademin birader-zâdesidir; sa'y, vücudun hayatı ve hayatın yakazasıdır.

110— Ribannın kab ve kapıları olan bankaların nefi, beşerin fenası olan gâvurlara ve onların en zâlimlerine ve bunların en sefihlerinedir. Âlem-i İslâma zarar-ı mutlak. Mutlak beşerin refahı nazara alınmaz. Zira gâvur harbi ve mütecaviz ise, hürmet-siz ve ismetsizdir.

111— Cum'ada hutbe; zaruriyat ve müsellemati tezkirdir, nazariyatı tâlim değildir. İbare-i Arabiye daha ulvi ihtar eder. Hadis ile Âyet müvazene edilse görünür ki; beşerin en belâği dahi, Âyetin belâgatına yeti-şemez, ona benzemez.

Said Nursi

***

HUTBE-İ ŞÂMİYE'NİN İKİNCİ ZEYLİNİN İKİNCİ KISMI

Sûre-i İhlâs'ın Bir Remzi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَعُوذُ بِاللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ
عَلَى نَبِيِّهِ مُحَمَّدٍ الْمُرْسَلِينَ

قُلْهُوَ itlak ile tayini; tevhid-i şuhuda

işarettir. أَيْ: لَأَمْشُهُودَ بِنَظَرِ الْحَقِيقَةِ الْأَهْوَى

أَيْ: لَأَمْشُهُودَ بِنَظَرِ الْحَقِيقَةِ الْأَهْوَى

أَيْ: لَأَمْشُهُودَ بِنَظَرِ الْحَقِيقَةِ الْأَهْوَى

أَيْ: لَأَمْشُهُودَ بِنَظَرِ الْحَقِيقَةِ الْأَهْوَى

أَيْ: لَأَمْشُهُودَ بِنَظَرِ الْحَقِيقَةِ الْأَهْوَى

أَيْ: لَأَخْلَقَ وَلَا رَبَّ إِلَّا هُوَ

Ve Tevhid-i Ceberuta telvihtir.

أَيْ: لَأَقِيمُوهُمْ وَلَا عَنِّي عَلَى الْإِطْلَاقِ إِلَّا هُوَ

أَيْ: لَأَقِيمُوهُمْ وَلَا عَنِّي عَلَى الْإِطْلَاقِ إِلَّا هُوَ

vamı reddeder. Yani tegayyür veya tecezzi veya tenasül eden, İlâh olamaz. Ukûl-ü aşere veya melâike veya İsâ veya Üzeyr'in velediyetini dâva eden şirkleri reddeder.

أَيْ: لَأَقِيمُوهُمْ وَلَا عَنِّي عَلَى الْإِطْلَاقِ إِلَّا هُوَ

babperest, nücumperest, sanemperest, tabi-atperest'in şirkini reddeder. Yani hâdis veya bir asıldan münfasıl veya bir maddeden mütevellid olan İlâh olamaz.

أَيْ: لَأَقِيمُوهُمْ وَلَا عَنِّي عَلَى الْإِطْلَاقِ إِلَّا هُوَ

ni: Zâtında, sıfatında, e'f'alinde naziri, şeriki, şebthi yoktur.

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

Şu sure, bütün enva-ı şirki reddeder. Ve yedi meratib-i tevhidi tazammun eden altı cümlesi mütenaticedir. Her biri ötekinin hem neticesi, hem bürhanıdır.

Muvahhid-i ekber ve tevhidin bürhan-ı muazzam olan kâinat, değil yalnız erkân ve azası belki bütün hüceyratı, belki bütün zer-ratı birer lisan-ı zâkir-i tevhid olarak bu büyük bürhanın sadâ-yı büledine iştirak eder

rek hep birden لَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ diye mevlevi-

vari zikrediyorlar.

Tevhidin bürhan-ı nâtıkı olan Kur'an'ın sinesine kulağın yapıtırsın işiteceksin ki, kalbinde derinden derine gayet ulvî, niha-yet derecede ciddi, gayet samimî, niha-yet derecede münis ve muknî' ve bürhan ile mücehhez bir sadâ-yı semavî işiteceksin ki:

أَيْ: لَأَقِيمُوهُمْ وَلَا عَنِّي عَلَى الْإِطْلَاقِ إِلَّا هُوَ

Evet şu bürhan-ı münevverin altı ciheti de şeffaftır. Üstünde sikke-i 'icaz, içinde nur-u hidayet, altında mantık ve delil, sa-

Şu sure, bütün enva-ı şirki reddeder. Ve yedi meratib-i tevhidi tazammun eden altı cümlesi mütenaticedir. Her biri ötekinin hem neticesi, hem bürhanıdır.

ğında akli istintak; solunda vicdan istişhad; önünde hayır, hedefinde saadet-i dareyn, nokta-i istinad vahy-i mahz'dır. Vehmin ne haddi var, giberebilsin!

***

mes-246 Vicdanın anasır-ı erbaası ve ruhun dört havassı olan "İrade, Zihin, His, Lâtiife-i Rab-baniye" herbirinin bir gayâtü'l-gayâtı var: İradenin ibadetullah'tır, Zihnin mârifetullah'tır, Hissin muhabbetullah'tır, Lâtifenin mü-sahadetullah'tır. Takva denilen ibadet-i kâ-mile dördünü tazammun eder. Şeriat, şun-ları hem tenmiye, hem tehzib; hem bu ga-yâtü'l-gayâta sevkeder.

***

Eğer icaddaki vasıta hakikî olsaydı ve ha-kiki tesir verileseydi; hem bir şuur-u küllî verilmeğe lüzum idi, hem de bizzarure eser-de ittikan-ı kemal-i san'at muhtelif olacaktı. Halbuki, en âdiden en âliye, en küçük-ten en büyüğe ittikan; derece-i kemalde, ma-hiyetin kameti nisbetindedir. Demek Mües-sir-i Hakikî'den bazı karib, bazı baîd, kıs-men vasıtasız, kısmen vasıta ile, kısmen ve-

ne güneşin ziyasını neşrettiği gibi birer ma'kes-i tecelli nazarıyla bakıyoruz (Hâşi-ye).

Bu sırdandır ki bizde sülûk tevazudan başlar, mahviyetten geçer, Fenafillah makamını görür (Gayr-i mütenahi makamatta sülûke başlar. Ene ve nefis-i emmare kibriyle, gururuyla söner. Hakikî Hristiyanlık değil, belki tahrif ve felsefe ile sarsılmış Hristi-yanda, ene levâzimatıyla kuvvetleşir. Enesi kuvvetli, müteşahhıs, rütbeli, makam sahi-bi bir adam Hristiyan olsa mütesallib olur. Fakat Müslüman olsa lâkayd olur.

***

Kuvveden file geçmek olan faaliyetteki sedid ve mütenevvi lezzet, tegayyür-ü âle-min mayesi ve kanun-u tekâmülün nüvesi-dir. Zindandan bostana çıkmak, daneden sünbüle geçmek aynı lezzettir. Faaliyet istihaleyi tazammun etse, lezzet tezâyüd ede-rek taşar. Vazifedeki külfeti taştırtan o tat-tır. Zişuura nisbeten gayetteki kemal, ne ka-dar câzibedarsa, "Lâmüdrîke"ye nisbeten

(Hâşiye): Nakşibendi râbütası bu sırta binâ edil-miştir.

medirile. Akıl, dirak kuvveti, orduza kâbilîyeti

sait ile değildir. İnsanın ihtiyarı eserindeki adem-i kemâl; cebri nefy, ihtiyarı isbat eder.

Cây-ı dikkattir ki: Cüz'î bir ihtiyarın ta-vassutu ile eser-i akıl bir insan şehri, inti-zamca semere-i vahy bir arı kovandındaki ce-maate yetişmez. Vejarların meşher-i san'a-tı bir petek hüceyrat şehri; bir nar ve (cil-ı-şar) nar) gülnardan intizamca geridir. Demek kâ-inattaki câzibe-i umumiye hangi kalemden akmışsa, cüz-ü lâyetecezzadaki küçük câ-zibeler o kalemin noktalarıdır.

İslâmiyet der: لَا خَافَ إِلَّا هُوَ Hem vesâ-

it ve esbabı, müessir-i hakikî olarak kabul etmez. Vasıtaya mânâ-yı harfî nazarıyla ba-kar. Akide-i tevhid ve vazife-i teslim ve tef-viz öyle ister. Tahrif sebebiyle şimdiki Hi-ristiyanlık esbab ve vesâiti müessir bilir, mânâ-yı ismî nazarıyla bakar. Akide-i vele-diyet ve fikr-i ruhbaniyet öyle ister, öyle sev-keder. Onlar azizlerine mânâ-yı ismiyle bi-rer menba-ı feyz ve -güneşin ziyasından bir fikre göre istihale etmiş lâmbanın nuru gi-bi- birer mâden-i nur nazarıyla bakıyorlar. Biz ise evliyaya mânâ-yı harfiyle, yani ayi-

nefs-i faaliyet öyle de câzibedardır, sa'ye sev-keder. Bu sırdandır ki: Rahat zahmettir, zah-met rahattır.

Hırs ile aculiyet, sebep-i haybettir. Zira müretteb basamaklar gibi fitrattaki tertibe, teselsüle tabik-i hareket etmediğinden ha-ris muvaffak olamaz. Olsa da tertib-i ca'lis-i bir basamak kadar seyr-i fitriden kısa oldu-ğundan yeise düşüp gaflet bastıkten sonra kapı açılır.

Allah kalbin bâtnını iman ve mârifet ve mu-habbeti için yaratmıştır. Kalbin zâhirini, sair şeylere müheyya etmiştir. Cinayetkâr hırs kal-bi deler. Sanemleri içine idhal eder. Allah da-rılır, maksudunun aksiyile mücazat eder.

***

Hırs cihetiyle siyaset efkârını, İslâmiyet akaidinin yerlerine kadar isal eden herifer şân ve şeref değil, belki seyn ve şenâata mazhar oldular. Nefsânî aşklardaki felâket-ler, haybetler bu sırdandır. O çeşit âşıkla-rın bütün divanları birer feryad-ı matemdir.

Gece kalben nevmi merak edersin, baki-yesini de kaçırıp uyanık kalırsın.

... bir ten, tahtıyla beraber, kubbeli kubbelerde usherin e basla...
 cibar çıkamaz beyini çir, orbedayla birleşmeye meyleder ki,
 diye 142 Hakkında kurbulünle meyleder, insanlar fra-
 sün sürün itihak edemeyişle Hic virmese hastar arasında
 ki yordim veriyetinde deş elin far

miyene bak! Böyle kendi belini kıracak ha-
 rekete meyleder mi? Rikkat-i cinsiye olmazsa
 hiç sağlam tabiatın yok mu ki, ölüyü dış-
 lerinle parçalıyorsun.

Demek akıl, kalb, vicdan, insaniyet, rikkat-i
 cinsiye, tabiat, şeriat nazarında giybet merdud-
 dur, matruddur.

أَنَا لَا أَتَعَاوَنُ طَوْفًا مَعَهُ وَلَا مَخْرَجًا
 أَذِيرُ مَعَهُ وَلَا مَخْرَجًا
 التَّقِيفُ الْحَدِيثُ يَنْبَغُ
 فِيهِ يَتِمُّ اسْتِغْفَارُ
 وَيَجِبُ

Yâni; kubbelerde taşı
 tâ düşmesinler.
 (Cüz'-ü lâyetecenza zai... in-
 sandan şems-i şumusa müteselsi... uti
 silsilenin vasatındaki cevher-i feridi, insan-
 mükerrermdir. * * *

İnsanın meşhur havassından başka havas-
 sı vardır. Zaika gibi bir hiss-i saika, hem

bir hiss-i şaik
 meş'ur hisler

Bazan arzu
 muhteris arzu
 der.

Garibdir ki
 şer, kendini o
 ye yüzüne gi

Şehid velidir. Cihad farz-ı kifaye iken
 farz-ı ayn olmuştur. Belki muzaaf bir farz-ı
 ayn hükmüne geçmiştir. Hac ve zekât gibi,
 cihadda da niyetin tasarrufu azdır. Hattâ
 adem-i niyet dahi asıl nokta-i nazarından ni-
 yet hükmündedir. Demek zidd-i niyet, yakı-
 nen tebyyün etmezse, cihad şehadet-i ha-
 kikiyeyi intac eder. Zira vücub tezâuf etse
 taayyün eder. İhtiyarı tazammun eden ni-
 yetin tesiri azalır. Şu günahkâr millette, bir-
 denbire onbinler evliya inkışaf ve tezahür
 etse, az bir mükâfat degildir. * * *

Bizde biri fâsik olsa galiben ahlâksız ve
 vicdansız olur. Zira arzu-yu mâsiyet vicdan-
 daki imanın sadasını susturmakla inkışaf
 edebilir. Demek vicdânını ve mâneviyatını
 sarsmadan, istihfaf etmeden tam ihtiyar ile
 şerri işlemez. Onun için İslâmiyet; fâsıkı ha-
 in bilir, şehadetini reddeder. Mürtedi zehir
 bilir, idam eder. Hristiyan bir-zimmiyi ve
 kâfir muahidi ibka eder. Hanefî Mezhebi
 zimminin şehadetini kabul eder.

İcra-yı adalet, din namına olmalı, ta akıl
 ve kalb ve ruh müteessir olsunlar, imtisal
 etsinler. Yoksa yalnız vehim müteessir olur.
 Yalnız hükümetin cezasından korkar —eğer
 tahakkuk etse— Nâsin itibandan çekinir,
 —eğer tebyyün etse—. * * *

Bir cânî yüzünden, çok mâsumları ihtiva
 eden bir gemi batırılmaz. Bir cânî sıfat yü-
 zünden, çok evsaf-ı mâsumeyi muhtevi bir
 mü'mine adavet edilmez.

Lâsiyyema : Sebeb-i muhabbet olan iman
 ve tevhid "Cebel-i Uhud" gibidir. Sebeb-i
 adâvet olan şeyler çakıl taşları gibidir. Çakıl
 taşlarını Cebel-i Uhud'dan daha ağır te-

lâkki etmek ne kadar akılsızlık; mü'mi-
 nin mü'mine adaveti, o kadar kalbsizliktir.
 Mü'minlerde adâvet, yalnız acımak mânâ-
 sında olabilir.

Elhâsıl : İman muhabbeti, İslâmiyet uhuv-
 veti istiltzam eder.

الْكَلَامَةُ كَالْمَالِ لَا يَجُوزُ فِيهِ الْإِسْتِرَافُ
 Said Nursi

بِاسْمِهِ سُبْحَانَكَ
 أَسْأَلُكَ عَلَيْهِ وَرَحْمَةَ اللَّهِ وَرِكَاهُ أَسَدًا دَائِمًا

Aziz Sâdik Kardeşlerim,
 Evvelâ : Hem geçmiş, hem gelecek, hem
 maddî, hem mânevî bayramlarımızı ve mü-
 barek gecelerinizi bütün ruh u canımla teb-
 rik ve ettiğiniz ibadet ve duaların makbuli-
 yetini Rahmet-i İlahiyeden bütün ruh u can-
 nımızla niyaz edip, isteyip o mübarek dua-
 lara âmin deriz.

Sâniyen : Hem çok defa mânevî, hem çok cihetlerden ehemmiyetli iki suallerine mahremce cevap vermeğe mecbur oldum.

Birinci Sualleri : Ne için eskide hürriyetin başında siyasetle hararetili meşgul olurdun? Bu kırk seneye yakındır ki bütün bütün terkettin?

Elcevab : Siyaset-i beşeriyenin en esaslı bir kanun-u esasısı olan "Selâmet-i millet için ferder feda edilir. Cemaatın selâmeti için eşhas kurban edilir. Vatan için herşey feda edilir." diye bütün'nev'-i beşerdeki şimdiye kadar dehşetli cinayetler bu kanunun su-i istimalinden neşet ettiğini kat'iyen bildim. Bu kanun-u esasî-i beşeriye, bir hadd-i muayyenesi olmadı için, çok su-i istimal'e yol açılmış. İki harb-i umumî, bu gaddar kanun-u esasının su-i istimalinden çıkıp bin sene beşerin terakkiyatını zir ü zeber ettiği gibi, on cânî yüzünden doksan mâsumun mahvına fetva verdi. Bir menfaat-ı umumî perdesi altında şahsî garazlar, bir cânî yüzünden bir kasabayı harab etti. Risale-i Nur bu hakikatı bazı mecmua ve müdafaatında isbat ettiği için onlara havale ediyorum.

İşte beşeriyet siyasetlerinin bu gaddar kanun-u esasısına karşı Arş-i Azam'dan gelen Kur'an-ı Mu'ciz'ül-Beyândaki bu gelen kanun-u esasîyi buldum. O kanunu da şu Âyet ifade ediyor :

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿١٣٢﴾ مَزُوقًا لِّنَفْسٍ بِغَيْرِ نَفْسٍ
أَوْ قَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا

Yâni, bu iki âyet bu esasî ders veriyor ki :
Bir adamın cinayetiyle başkaları mes'ul olmaz. Hem bir mâsum, rızası olmadan bütün insana da feda edilmez. Kendi ihtiyarıyla, kendi rızasıyla kendini feda etse o fedakârlık bir şehadettir ki, o başka mes'uledir" diye hakikî adâlet-i beşeriyeyi tesis ediyor. Bunun tafsilâtını da Risale-i Nur'a havale ediyorum.

İkinci Soru : Sen eskide şarktaki bedevi aşâirde seyahat ettiğin vakit onları medeniyet ve terakkiyata çok teşvik ediyordun. Neden kırk seneye yakındır medeniyet-i hâzıradan "mimsiz" diyerek hayat-ı içtimaiyeden çekildin, inzivâyâ sokuldun?

Elcevab : Medeniyet-i hâzıra-i garbiye, semavi kanun-u esasîlere muhalif olarak ha-

reket ettiği için seyyiatı hasenatına, hatâları zararları faidelerine râçih geldi. Medeniyetteki maksud-u hakikî olan istirahat-ı umumiyeye ve saadet-i hayat-ı dünyeviye bozuldu. İktisad, kanaat yerine, israf ve sefahe.. ve sa'y ve hizmet yerine, tenbellik ve istirahat meyli galebe çaldığından biçâre beşeri hem gayet fakir, hem gayet tenbel eyledi. Semavî Kur'an'ın kanun-u esasısı :

كُلُوا وَامْشَوْا وَلَا تُسْرِفُوا ﴿١٣٣﴾ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ

ferman-ı esasîsi ile beşerin saadet-i hayatiyesi iktisad ve sa'ye gayrette olduğunu ve onunla beşerin havas, avâm tabakası birbiriyle barışabilir diye Risale-i Nur bu esasî izahına binaen kısa bir-iki nükte söyleyeceğim.

Birincisi : Bedevilikte beşer, üç-dört şeye muhtaç oluyordu. O üç-dört hâcâtını tedarik etmeyen on adette ancak ikisi idi. Şimdiki garb medeniyet-i zâlîme-i hâzırası, su-i istimalât ve israfat ve hevesatı tehyic ve havayic-i gayr-ı zaruriyeyi, zarurî hâcâtlar hükmüne getirip, görenek ve tiryakilik cihetiyle şimdiki o medenî insanın tam muh-

taç olduğu dört hâcâtı yerine yirmi şeye bu zamanda muhtaç oluyor. O yirmi hâcâtı tam helâl bir tarzda tedarik edecek yirmiden ancak ikisi olabilir. Onsekizi muhtaç hükminde kalır. Demek bu medeniyet-i hâzıra, insanı çok fakir ediyor. O ihtiyaç cihetine beşeri zulme, başka haram kazanmağa sevk etmiş. Biçâre avâm ve havas tabakasını daima mübarezeeye teşvik etmiş.

Kur'an'ın kanun-u esasîsi olan vücub-u zekât ve hurmet-i riba vasıtasıyla avâmın havassa karşı itaatını ve havassın avâma karşı şefkatini temin eden o kudsi kanunu bırakıp burjuvaları zulme, fukaraları isyana sevk etmeğe mecbur etmiş. İstirahat-i beşeriyeyi zir ü zeber etti.

İkinci Nükte : Bu medeniyet-i hâzıranın harikaları beşere birer nimet-i Rabbanîye olmasından hakikî bir şükür ve menfaat-i beşerde istimalî iktiza ettiği halde, şimdi görüyoruz ki, ehemmiyetli bir kısım insanı tenbelliğe ve sefaheye sevk ve sa'y ve çalışmayı bırakıp istirahat içinde hevesatı dinlemek meylini verdiği için sa'yin şevkini kırıyor. Ve kanaatsızlık ve iktisatsızlık yolu

ile sefahete, israfa, zulme, harama sevk ediyor. Meselâ : Risale-i Nur'daki "Nur Anah-tarı"nın dediği gibi, radyo büyük bir nimet iken maslahat-ı beşeriye sarf edilmek ile bir mânevî şükür iktiza ettiği halde; beşte dördü hevesata, lüzumsuz mâlâyani şeylere sarf edildiğinden tenbelliğe, radyo dinlemekle heveslenmeğe sevk edip sa'yin şevkini kı- rıyor. Vazife-i hakikiyesini bırakıyor. Hat- tâ çok menfaatlı olan bir kısım hârîka ve- sait, sa'y ve amel ve hakiki maslahat-ı ih- tiyacat-ı beşeriye istimali lâzım gelirken —ben kendim gördüm— ondan bir-ikisi za- rurî ihtiyacata sarf edilmeye mukabil, on- dan sekizi keyif, hevesat, tenezzüh, tenbel- liğe mecbur ediyor. Bu iki cüz'î misâle bin- ler misaller var.

Elhasıl : Medeniyet-i garbiye-i hâzıra, se- mavî dinleri tam dinlemediği için beşeri hem fakir, edip ihtiyacâtı ziyadeleştirmiş, ik- tisad ve kanaat esasını bozup israf ve hürs ve tama'ı ziyadeleştirmeye, zulüm ve hara- ma yol açmış. Hem beşeri vesait-i sefahete teşvik etmekle; o biçâre muhtaç beşeri tam tenbelliğe atmış. Sa'y ve amelin şevkini kı- rıyor. Hevesata, sefahete sevk edip ömrünü

faidesiz zayi ediyor. Hem o muhtaç ve ten- belleşmiş beşeri, hasta etmiş. Su-i istimal ve israfat ile yüz nevi hastalığın sirayetine, in- tişarına vesile olmuş. Hem üç şiddetli ihtiy- aç ve meyl-i sefahet ve ölüm her vakit hatıra getiren kesretli hastalıklar ve dinsiz- lik cereyanlarının o medeniyetin içlerine ya- yılması ile; intibaha gelip uyanmış beşerin gözü önünde ölümü idam-ı ebedi suretinde gösterip her vakit beşeri tehdid ediyor. Bir nevi Cehennem azabı veriyor.

İşte bu dehşetli musibet-i beşeriye kar- şı Kur'an-ı Hakim'in dört yüz milyon tale- besinin intibahıyla ve içinde semavî, kudsi kanun-u esasilerile binüç yüz sene evvel gös- terdiği gibi yine bu dört yüz milyon ken- di kudsi esasî kanunlarıyla beşerin bu üç dehşetli yarasını tedavi etmesini ve eğer ya- kında kıyamet kopmazsa beşerin hem saad- et-i hayat-ı dünyeviyesini, hem saadet-i hayat-ı uhreviyesini kazandıracağını; ve ölü- mü idam-ı ebediden çıkarıp âlem-i nura bir terhis tezkeresi göstermesini ve ondan çıkan medeniyetin mehasini seyyiatına tam gale- be edeceğini ve şimdiye kadar olduğu gibi, dinin bir kısmını, medeniyetin bir kısmını

kazanmak için rüşvet vermek değil, belki medeniyeti ona, o semavî kanunlara bir hiz- metkâr, bir yardımcı edeceğini Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın işaretat ve rumuzundan an- laşıldığı gibi, Rahmet-i İlähiyeden şimdiki uyanmış beşer bekliyor, yalvarıyor, arıyor.

الْبَاءُ وَمَوَابِقِ

Said Nursî

* * *

Çok aziz, çok mübarek, çok müsfik, çok sev- gili Üstadımız Hazretleri!

Risale-i Nur'u himmet ve dualarınızla, dikkat ve tefekkürle okudukça, bu muazzam eser külliyatının tılsım-ı kâinatın muamma- sını keşf ve halleden bir keşşaf olduğunu, hal ve istikbalin bir mürsid-i ekberi ve bir rehber-i âzamı olduğunu yine dua ve him- metinizle idrak ediyoruz. Evet Üstadımız Hazretleri! Risale-i Nur'u okuyan her idrak sahibi anlıyor ki, Risale-i Nur gerek bu as- rın, gerekse önümüzdeki asrın beşeriyetini fikir karanlıklarından kurtarıp tenvir ve ir- şad edecektir.

Risale-i Nur, yalnız bu vatan ve millet için değil, Âlem-i İslâm ve bütün beşeriye- tin ihtiyacına cevap verecek bir külliyat ola- rak te'lif edilmiştir. Bugün, tarihte hiç gö- rülmemiş bir fecaat ve felâket içerisinde çir-

pinan beşeriyet için halâskâr olarak Risale-i Nur'a sarılmaktan ve ne bahasına olursa olsun, Risale-i Nur'un nurani ve parlak eczalarını elde edip dikkat ve tefekkürle okumaktan başka bir kuruluş çaresi yoktur. Risale-i Nur'u okuyan herkes bu hakikatı idrak etmiş ve etmektedir. Eğer biz muktedir olsak; bu hakikatı, kâinata nâzır bir mahalle çıkıp, bütün kâinata ilân edeceğiz. Fakat mademki buna muvaffak olamıyoruz ve mademki Risale-i Nur'un cihanşümul kıymetini bu derece üstadımızın himmetiyle idrak etmişiz; şu halde o Nur ve feyiz hazinesi, irfan ve kemalât menbaı olan Risale-i Nur'u, bir dakikamızı bile boş geçirmeden, mütemadî ve devamlı bir şekilde her gün ve her saat okuyacağız ve bu uğurda geceli gündüzlü çalışacağız inşaallah. Fakat, her an bütün işlerimizde olduğu gibi bunda da büyük üstadımızın dua ve himmetiyle muvaffak olabileceğiz.

Hem şu hakikat zâhir ve bâhirdir ki: Bir kimse allâme dahi olsa, Risale-i Nur'un ve müellifinin talebesidir; Risale-i Nur'u okumak zaruret ve ihtiyacıdır. Eğer gaflet ederse, kendisini aldatan enaniyetine boyun

eğip, Risale-i Nur Külliyyatını okumazsa büyük bir mahrumiyete düşer olur. Fakat biz idrak ettiğimiz bu muazzam hakikat karşısında beşeriyetin halâskârı ve milyarlarca insanların fevkinde olan bir memur-u Rab-baniye nasıl minnettar ve medyun olduğumuzu tarif edemiyoruz. Yine dua ve himmetinizle idrak etmişiz ki; Kur'an-ı Kerim'in bir mu'cize-i mânevîyesi olan hârika Risale-i Nur Külliyyatının bir satırından ettiğimiz istifadenin, bir miktar-ı mukabilini dahi ödemeye gücümüz yetmez. Bunun için ancak Cenab-ı Hak'a şöyle yalvarmağa karar verdik:

"Yâ Rab bizi ebedî haps-i müferiden kurtarıp bâki ve sermedî bir âlemin saadetine nâil edecek bir hakaik hazinesinin anahtarını Risale-i Nur gibi nazirsiz bir eseriyle bahşeden Sevgili ve Müşfik Üstadımız, zâlimlerin ve düşmanların su-i kasdlarından muhafaza eyle, Kur'an ve iman hizmetinde daima muvaffak eyle. Ona sıhhat ve afiyetler, uzun ömürler ihсан eyle" diye dua ediyoruz.

Evet Üstadımız Hazretleri! Risale-i Nur'u

dikkat ve tefekkürle okumak nimet-i uzmasına nâil olan biz bir kısım Üniversite gençliği, bir hüsn-ü zan veya bir tahmin ile değil, tahkiki ve tedkiki bir surette sarsılmaz ve sarsılmıyacak olan ilmelyakin bir kuvvet-i îmaniye ile inanıyoruz ki: Zemin yüzünün bu asra kadar görmediği bir vahşet ve dehşetin sebebi olan dinsizlik ve ilhadi, Bediüzzaman ortadan kaldırmaya inayet-i Hak ile muvaffak olacaktır.

Bizim bu kanaatımız, safdilâne veya tahminle değildir; ilmî ve delile müstenid bir tahkik iledir. Bunun için, muarız olan dahi bu hakikatı kalben tasdik edecektir.

Dua ve şefkat buyurun, Kur'an ve İman hizmetinde fedâi olalım. Risale-i Nur'u bir dakikamızı bile kaybetmeden okuyalım, yazalım, ihlâs-ı tamme muvaffak olalım.

Üniversite Nur Talebeleri Namna
Abdülmühsin

***

باسمہ سبحانہ

Tr. 443 (-)

Çok Mübarek Üstadımız Hazretleri!

Evvelâ: Geçenlerde alınan Nur eczalarının hepsi dağıldı; Nur'un müstakları sürür içinde kaldılar. Nur'dan kısmeti olanlar birer birer çıkıp ona koşuyorlar. Nur arayan sineler (Men talebe ve cedde vecede) hakikatınca buluyorlar. Bu sefer Ziya kardeşimizin getirdiği otuzdört adet Sözler kapışıldı. Asâ-yı Müsâlar Ankara'ya ve Anadolu'nun muhtelif yerlerine dağılıyor...

Risale-i Nur'un perde arkasındaki parlaklığını görmeyenler dahi ona tarafdardırlar. Risale-i Nur'un Medresetüzzehra'sı Anadolu çapında ve Âlem-i İslâm ölçüsünde genişliyeceğini; Risale-i Nur'un hakikatının yüksekliğinden ve dikkat ve tefekkürle okuyan mü'minlerin ve ehl-i ilmin arasında vücuda gelen sarsılmaz uhuvvet ve kardeşlikten an-

lıyoruz. Medresetüzzehra'nın bu muazzam faaliyetleri zemin yüzünde bahar mevsiminde olan İlâhî ve muazzam neşir gibi sessiz, gürültüsüz, şa'saasız, gösterişsiz ve mütevazî ve fakat muazzam bir şekilde cereyan etmektedir. Fıtraten acûl olan insanoğlu âlemede hâkim olan kanun-u İlâhî'yi düşünmiyerek, her mes'elenin istediği vakitte hallolunmasını istiyor; küçük dairelerdeki vazifelerini atlayıp, büyük dairelere sapıyor.

Tohumları atılmış ve sünbül vaktine gelmiş olan Risale-i Nur'un yetiştirdiği hakikî îmanlı zâtlar, inşaallah yakın zamanda Âlem-i İslâm'a birer nümune-i imtisal olup nür-u hidayeti göstereceklerdir.

Ankara Üniversitesi Nur Talebeleri
Namına
A b d u l l a h

* * *

^{EL}
^{KESME} Cehalet -1-
Cehalet, şeytanın en büyük yardımcısıdır. İslamın ceza kanunları herşeyden önce Dar'ül İslamda (yani İslamın egemen olduğu yerlerde) uygulanır. Müslüman fertler kendi başlarına ceza veremezler. Cezaları, İslam devletinin şeri mahkemeleri verebilir.

Şunu bilesinki İslam fîrmiyle bir hayat nizamıdır. Ne derece bir ceza hükuku ne de yalnızca vicdanî ve ahlakî bazı öğütler ve davranışlardır. İslam bir bütündür. Zemberekle bir saatin yüzlerce parçası birbirine nasıl bağlı ise ve bir dişlisini çıkardığınız zaman nasıl ki çalışıp görevini yapamazsa, İslamın da bir kısmı reddedilse geri kalan kısmı işlemez. İslamın bir kısmını kabul ve bir kısmını reddetmek insanı İslamın dışına çıkarır. Şu ayetin hükmü geneldir. "Yoksa biz kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkar mı ediyorsunuz Sizden bunu yapanın cezası, dünya hayatından rezil olmaktan başka birşey değildir. Kıyamet gününde de (onlar) azabın en şiddetlisine itilirler. Allah yaptıklarınızı bilmez değildir!"

İslam herşeyden önce suç sebeplerini ortadan kaldırır, sonra ceza verir. Mesela hırsızın suçunu depuratan iki ana kaynak mevcuttur.

1- Ahlaksızlık ve cehalet. 2- İhtiyac ve zaruret.

İslam ceza hukukunun adil bir şekilde uygulanabilmesi için herşeyden önce bu iki kaynağın kurtulması gereklidir. İslam devleti, idaresi altında bulunan müslim veya gayr-i müslim herkesin zarurî ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdür. Yeme, içme, giyim, konut, eğitim, sağlık, evlenme ve iş gibi ihtiyaçlar zarurî ihtiyaçlardan kabul edilir. Nitekim İslamın hakim adu pa ilk yapıldığında kesilen ellerin sayısı iki elin parmak sayısından fazla değildir.

Zarurî ihtiyaçları karşılanan ve sürekli bir ahlaki eğitime tabi tutulan insanların arasından hala hırsızlık yapanlar olursa gayet tabiidir ki şiddetli şekilde cezaları dirilacaklardır. Toplumun güven ve emniyetinin birkaç ihtiraslı ahlaksızın bozulmasına elbetteki razı olunamaz.

Hırsızlığın kaynakları ve sebepleri ortadan kaldırıldıktan sonra uygulama alınana konuları el kesme cezası için de çeşitli şartlar gereklidir. Yoksa her para-mal çalanın, eli kesilerek cezalandırılmaz. Yani İslam hukukunda tanımlanan hırsızlık ile şimdiki insanların anlattığı hırsızlık farklıdır. El kesmeyi gerektirmeyen hırsızlık **Jordan** ötürü ta'zir cezası verilir. Yani üç kırbağı otuz dokuz kırbaça kadar halk önünde dayak atılır, yahud kısa süreli hapis cezası verilir, yahut ta kendisine itaz ve no sibah edilir.

El kesme cezasının verilebilmesi için şu gibi şartlar topluca gereklidir. 1- Hırsızın akıllı ve mükellef olması gerekir. Hırsızlık yapan, suçunun detayını, detsiz ve iki gözünü bulunmayanın eli kesilmez. 2- Malın gizlice çalıması, olması. 3- Çalınan malın en az bir altın kıymetinde bulunması. 4- Malın muhafazalı bir yerden veya so-

hakkin yok. Çünkü hâlis olmazsa

10

10

10

meleri verebilir.

Sunu bilensinki islam feryyle bir hayat ni-
zamıdır. Ne derece bir ceza hukuku ne de yanlıca
vicdanî ve ahlakî bazı öğütler ve davranışlardır. İslam
bir bütündür. Zemberekle bir saatin yüzlerce
parçası birbirine nasıl bağlı ise ve bir dişlisini ekle-
rdiğiniz zaman nasıl ki çalışıp görevini yapamaz
sa, islamın da bir kısmı reddedilse geri kalan kısmı
işlemez. İslamın bir kısmını kabul ve bir kısmını
reddetmek insanı İslamın dışına çıkarır.
Şu ayetin hükmü geneldir. "Yoksa biz kitabın bir
kısımını inanıp bir kısmını inkar mı ediyorsunuz
Sizden bunu yapanın cezası, dünya hayatında
rezil olmaktır başka birşey değildir. Kıyamet gününde
de (onlar) azabın en şiddetlisine itilirdiler.
Allah yaptıklarınızı bilmez değildir!"

İslam herşeyden önce süğ sebeplerini ortadan
kaldırır, sonra ceza verir. Mesela hırsızın suçunu
dopuran iki ana kaynak mevcuttur.

1- Ahlaksızlık ve cehalet. 2- İhtiyaç ve zaruret

İslam ceza hukukunun adil bir şekilde uygulan-
bilmesi için herşeyden önce bu iki kaynağın kurtul-
ması gereklidir. İslamî devletli, idaresi altında bu-
lunan müslim veya gayr-i müslim herkesin zaruri
ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdür. Yeme, içme,
giyim, konut, eğitim, sağlık, evlenme ve iş gibi ihtiyaçlar
zaruri ihtiyaçlardan kabul edilir. Nitekim
İslamın hakim edipu ilk yarısında kesilen ellerin
sayısı iki elin parmak sayısından fazla değildir.

Zaruri ihtiyaçları karşılanan ve sürekli bir ahlaki
eğitime tabi tutulan insanların arasından
hala hırsızlık yapanlar olursa gayet tabiidir ki
şiddetli şekilde cezaları diriltileceklardır. Toplumun
güven ve emniyetinin birkaç ihtiraslı ahlaksızın
bozulmasına elbetteki razı olunamaz.

Hırsızlığın kaynakları ve sebepleri ortadan
kaldırıldıktan sonra uygulama altına
konulan el kesme cezası için de şartlar
gereklidir. Yoksa her para- mal çalanın, eli kesilerek
cezalandırılmaz. Yani islam hukukunda
tanımlanan hırsızlık ile şimdiki insanların an-
ladığı hırsızlık farklıdır. El kesmeyi gerektir-
meyen hırsızlık **Jordan** ötürü ta'zir cezası verilir.
Yani üç kırbağın otuz, dokuz kırbağa kadar
halk önünde dayak atılır, yahud kısa süreli hap-
sis cezası verilir, yahut ta kendisine itaz ve no
sibat edilir.

El kesme cezasının verilebilmesi için şu
şartlar topluca gereklidir. 1- Hırsızın akıllı ve
mükellef olması gerekir. Hırsızlık yapan, gocukun,
delinin, dilsizin ve iki gözünü bulunmayanın eli
kesilmez. 2- Malın gizlice esirilmesi, olması. 3-
Çalınan malin en az bir altın kıymetinde bulun-
ması. 4- Malın muhafazalı bir yerden, veya so-
hibinin yanından çalınması gerekir. E4, sadık
sandık ve kasa gibi yerler muhafazalı yerler
dir. 5- Çalınan malda hırsızın mülkiyeti ol-
maması. Mülkiyet şüphesi dahi bulunmaması
şarttır. Ortak, ortakların malından çalsa eli
kesilmez. 6- İki adil şahidin şahitlik etmesi ve
hırsızın itirazda bulunmaması gerekir. 7- Ortak

kuş, av hayvanı gibi kamuya ait malların çalınmasında eli kesilmez. 8- Gabuk bozulan et, süt ve yoğurt meyleden dolayı eli kesilmez. 9- Haram olan oya aleti, iğne gibi münkeratin çalınmasından dolayı eli kesilmez. 10- Kamuya ait bir malı çalmakta da kişinin eli kesilmez. Çünkü bu haline malında kendisinin de bir payı vardır. 11- Bir kimsenin babasından, çocuktan ve soyca evlatlarından çalsa eli kesilmez. 12- Bir misafir, misafir bulunduğu evden ve bir hizmetçi, çalıştığı yerden çalsa eli kesilmez. 13- Mahkemeye başvurulmadan önce hırsız, o malı sahibine geri verse eli kesilmez. 14- Malı çalınan hazır bulunup hırsızdan davacı olmadıkça, hırsızın eli kesilmez. 15- Sol eli iş göremeyecek şekilde parmaklarından arızalı ise yine eli kesilmez. 16- Hırsızlık gibi bir zarurettten dolayı hırsızlık yaptığını anlarsa yine eli kesilmez.

Bir fakata adına başka bir fakata için depili, bütün insanlar için teminatlar koyan müteakim İslam nizamının gölgesi altında konu değeriendirilmelidir. İslam, ceza müeyyidelerini koymadan önce cezaya sebep olan faynakları kurutan bir nizamdır. Haddi aşmayı normal hale getirecek bir sebep olmazsınız haddi aşanlardan başkasını da cezalandırmaz.

Hırsızın alet-ekser göz diktirip, çalmak istediği mal emvâli meğube olur. Yoksa alınması edeten müsamaha edilen şeylerin alınmamasını örf tam munesiyatla bir sirkat edetmez. Sirkatin mahiyetinde, mal sahibinin hıfz-ı nazarının çalmaya kalkışmak manası vardır. Bunun için sirkat fiilinin haddi icab edecek derecede tam manasıyla tahakkuku iki farta mütevatiftirki, birisi, alınan malın az çot meğub denebilecek bir nisaba malik baliğ olması, diğeri de, hıfz-ı mekânı veya hıfz-ı hıfz ile muhrez bulunmasıdır. Zira örfün müsamaha ettiği miktarı alivermek bir terbiyesizlik olmakla beraber, ne aşırına gasb, ne de habersiz alınmasına hırsızlık deniliverdiği de mo'lumdur. İAzama göre malın kıymeti 30 gr gümüş kıymetinde olmalı.

Herbuki bir malın hıfz edilmemesi bir müsamaha ve bir şüphe-i ibahet teşkil edeceği gibi, bir şahsın cüzi miktarda bir malı sirkate tenezzül etmesi de, her halde şüphe-i ıztıradan hali değildir. Evvel emirde zekatı, sadakat gibi infak ahkâmıyla def'i ıztıradan estabî temin olunmaktadır (70: 24-25 ayette) "ve onlar ki mallarında vardır bir hakkı malum, hem saîl için hem mahrum". Bu şerait-i umumiyeye altında ise, sirkate ihtisar eden bir elin heyet-i iqtimaiyye-i islamiyye içinde kangiran olmuş bir uzuv gibi katı tabüdd (ağzümü) olur. Fakat fakarının hakkını vermeyen, erbaab-ı ıztıradan ıztıradan düşünme

malında kendisinde bir payı vardır. 11- Bir kimsenin, babasından, çouyundan ve soyca evlatlarından çalsa eli kesilmez. 12- Bir misafir, misafir bulduğundan evden ve bir hizmetçi, çalıştığı yerden çalsa eli kesilmez. 13- Mahtemeye baş vurulmadan önce hırsız, omalı sahibine geri verse eli kesilmez. 14- Malı çalınan hazır bulunup hırsızdan davacı olmadıkça, hırsızın eli kesilmez. 15- Sol eli iş göremeyecek şekilde parmaklarından arızalı ise yine eli kesilmez. 16- Aslık gibi bir zarurettten dolayı hırsızlık yaptığını anlarsa yine eli kesilmez.

Bir tabaka adına başka bir tabaka için değil, bütün insanlar için teminatlar koyan müteakmil İslam nizamının gölgesi altında konu değerlerdir. İslam, ceza müeyyidelerini koymadan önce cezaya sebep olan kaynakları kurutan bir nizamdır. Haddi aşmayı normal hale getirecek bir sebep olmaksızın haddi aşanlardan başkasını da cezalandırmaz.

Hırsızın alet-ekser yüz dektipi, çalmak istediği mal emvâli meğube olur. Yoksa alınması adetleri müsamaha edilen şeylerin alınmamasını örf tam manasıyla bir sirket edetmez. Sirketin mahiyetinde, mal sahibinin hıfz-ı nazarının çalmaya kalkışmak manası vardır. Bunun için sirket fiilinin haddi icab edecek derecede fahi manasıyla tahakkuku iki farta mütevakkıftır ki, birisi, alınan malın az çok meğub denebilecek bir nisaba mahallik baliğ olması, diğeri de, hırz-i mekani veya hırz-ı hıfz ile muhrez bulunmasıdır. Zira örfün müsamaha ettiği miktarı alivermek bir terbiyesizlik olmakla beraber, ne aşırıya gash, ne de habersiz alınmasına hırsızlık deniliverdiği de mo'lumdur. İ. Azama göre malın kıymeti 30 günmüş kıymetinde olmalı.

Halbuki bir malın hıfz edilmemesi bir müsamaha ve bir şüphe-i ibabe teşkil edeceği gibi, bir şahsın cüzi miktarda bir malı sirkate tenezzül etmesi de, her halde şüphe-i irtirardan hali değildir. Evvel emirde zekatı sadakat gibi infak-ı ihtikarıyla def'i irtirar esbabı te'min olunduktan (70:24-25 ayette) "ve onlar ki mallarında vardır bir hakkı malum, hem sâil için hem ma'rum". Bu ferait-i umumiyeye altında ise, sirkate ihtisar eden bir elin heyet-i ictimaiyye-i islamiyye içinde kangıran olmuş bir uzuv gibi katı labüdd (düşümlü) olur. Fakat fakarının nakleini vermeyen, erbab-ı irtirarın irtirarını düşünmeye ve bilakis o irtirarı günden güne teğâid eyleyen bir heyet-i ictimaiyyenin sarıklara karşı vaziyeti, sirkat-i kübra erbabının va'ziyetine sebik olmaktan kurtulamaz. Nitekim Hz. Ömer (R.A.) kılık senesinde hadd-i sirkatı

el kesilmesi. Allahın malı olan elini çalar (ya-
ni onun arzusuna hilaf kullanırsan cezası na-
sıl olur? malın cezası el. Elin cezası ne olur?
Cezanın büyüklüğü suçun büyük olduğunu gösteri-
yor.